

KRAKOWSKI INFORMATOR DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH KRAKÓW 2015/2016

Urząd Miasta Krakowa
Wydział Spraw Społecznych
Referat ds. Problematyki Osób Niepełnosprawnych
30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18
tel. +48 12 616 50 26
e-mail: Aleksandra.Lukasik@um.krakow.pl

Stan prawny na 2015-09-30

SPIS TREŚCI

1. ORZECZNICTWO 7

1.1. ORZECZNICTWO DLA CELÓW POZARENTOWYCH 7

1.1.1. Instytucje orzekające – wprowadzenie 7

1.1.2. Orzekanie o stopniu niepełnosprawności 8

1.1.3. Orzekanie o stopniu niepełnosprawności o wskazaniach do ulg i uprawnień .. 9

1.1.4. Orzekanie o niepełnosprawności 10

1.1.5. Legitymacje osoby niepełnosprawnej 12

1.2. ORZECZNICTWO DLA CELÓW RENTOWYCH 12

1.3. ODPOWIADAJĄCE SOBIE ORZECZENIA STOPNIA NIEPEŁNO SPRAWNOŚCI WYDANE PRZEZ RÓŻNE ZESPOŁY ORZEKAJĄCE..... 16

2. CHARAKTERYSTYKA SZKOLNICTWA SPECJALNEGO I INTEGRACYJNEGO 17

2.1. SZKOLNICTWO SPECJALNE 17

2.1.1. Zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży upośledzonych
umysłowo w stopniu głębokim 18

2.2. SZKOLNICTWO INTEGRACYJNE 19

2.3. WYBÓR OFERTY KSZTAŁCENIA..... 19

2.4. WIZYTA W PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNEJ 20

2.5. WCZESNE WSPOMAGANIE ROZWOJU 22

2.6. TRANSPORT UCZNIÓW 24

3. REHABILITACJA ZAWODOWA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH .28

3.1. UPRAWNIENIA PRACOWNICZE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH 28

3.1.1. Czas pracy. 28

3.1.2. Przerwy w pracy 29

3.1.3. Prawo do dodatkowego urlopu 29

3.1.4. Turnus rehabilitacyjny..... 29

3.1.5. Dodatkowe uprawnienia. 30

3.1.6. Utrata zdolności do pracy na dotychczasowym stanowisku 30

3.1.7. Zatrudnienie osoby niepełnosprawnej u pracodawcy niezapewniającego warunków pracy chronionej (na otwartym rynku pracy)	31
3.1.8. Racjonalne usprawnienia	31
3.2. ZADANIA GRODZKIEGO URZĘDU PRACY W KRAKOWIE Z ZAKRESU REHABILITACJI ZAWODOWEJ OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ	31
3.2.1. Zwrot kosztów przystosowania stanowisk pracy, adaptacji pomieszczeń i urządzeń do potrzeb osób niepełnosprawnych	33
3.2.2. Zwrot miesięcznych kosztów zatrudnienia pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu.	34
3.2.3. Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej. . . .	35
3.2.4. Szkolenia osób niepełnosprawnych	37
3.2.5. Staże dla osób niepełnosprawnych poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu	38
3.2.6. Dofinansowanie oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego na kontynuowanie działalności gospodarczej	39
3.2.7. Środki na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej	40
3.2.8. Dane kontaktowe stanowisk w Grodzkim Urzędzie Pracy w Krakowie zajmujących się aktywizacją zawodową osób z niepełnosprawnością	42
3.3. BIURA POŚREDNICTWA PRACY	42
3.3.1. Publiczne	42
3.3.2. Niepubliczne – dla osób niepełnosprawnych	43

4. ZADANIA MIEJSKIEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ Z ZAKRESU REHABILITACJI SPOŁECZNEJ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH 44

4.1. ZADANIA REALIZOWANE ZE ŚRODKÓW PAŃSTWOWEGO FUNDUSZU REHABILITACJI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	44
4.1.1. Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej	45
4.1.2. Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych.	47
4.1.3. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny	47
4.1.4. Dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów	49
4.1.5. Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych.	50
4.1.6. Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych.	52
4.1.7. Dofinansowanie likwidacji barier technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych.	53
4.1.8. Dofinansowanie usług tłumacza migowego	55

4.1.9. Pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym w ramach Modułu II pilotażowego programu „Aktywny samorząd” dla osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków	56
4.1.10. Pomoc w likwidacji bariery transportowej w ramach „Obszaru A” pilotażowego programu „Aktywny samorząd” dla osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków.	62
4.1.11. Pomoc w likwidacji barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym w ramach „Obszaru B” pilotażowego programu „Aktywny samorząd” dla osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków.	66
4.1.12. Pomoc w likwidacji barier w poruszaniu się w ramach „Obszaru C” pilotażowego programu „Aktywny samorząd” dla osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków	69
4.1.13. Pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej w ramach „Obszaru D” pilotażowego programu „Aktywny samorząd” dla osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków.	75
4.2. ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE.....	78
4.2.1. Zasiłek stały	78
4.2.2. Zasiłek okresowy	79
4.2.3. Zasiłek celowy	80
4.2.4. Pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie.	81
4.2.5. Pomoc pieniężna na usamodzielnienie	82
4.3. ŚWIADCZENIA NIEPIENIĘŻNE.....	83
5. ŚWIADCZENIA SOCJALNE	90
5.1. ZASIŁEK PIELĘGNACYJNY	90
5.2. ŚWIADCZENIE PIELĘGNACYJNE	91
5.3. SPECJALNY ZASIŁEK OPIEKUŃCZY	93
5.4. ZASIŁEK RODZINNY ORAZ DODATKI DO ZASIŁKU RODZINNEGO	96
5.4.1. Zasiłek rodzinny	96
5.4.2. Dodatek z tytułu urodzenia dziecka	97
5.4.3. Dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	98
5.4.4. Dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka	99
5.4.5. Dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	100
5.4.6. Dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	100
5.4.7. Dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	101
5.4.8. Dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	101
5.5. DODATKI MIESZKANIOWE I ENERGETYCZNE	102
5.5.1. Dodatek mieszkaniowy	102
5.5.2. Dodatek energetyczny.	104

5.6. DODATKI I ŚWIADCZENIA PRZYSŁUGUJĄCE DO ŚWIADCZEŃ EMERYTALNO-RENTOWYCH	104

6. ULGI I UPRAWNIENIA 109

6.1. ULGI W PODATKU DOCHODOWYM	109
6.2. USŁUGI POCZTOWE	113
6.3. ULGI W TELEKOMUNIKACJI	114
6.4. ABONAMENT RTV	115
6.5. ZWOLNIENIE OD PODATKU OD CZYNNOŚCI CYWILNOPRAWNYCH ..	122
6.6. ULGOWA OPŁATA PASZPORTOWA	122
6.7. DOWÓD OSOBISTY	124
6.8. KARTA PARKINGOWA	125
6.9. MIEJSCA POSTOJOWE DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	132
6.10. ABONAMENT POSTOJOWY	133
6.11. PRZEWÓZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH NA TERENIE GMINY MIEJSKIEJ KRAKÓW	136
6.12. ULGI W KOMUNIKACJI MIEJSKIEJ W KRAKOWIE	138
6.13. ULGI W PKP I PKS	144

7. INSTYTUCJE ŚWIADCZĄCE POMOC NA RZECZ OSÓB CHORYCH PSYCHICZNIE 151

8. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE DZIAŁAJĄCE NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH 169

9. PRZYDATNE ADRESY 179

9.1. INSTYTUCJE I ORGANIZACJE	179
9.2. WYPOŻYCZALNIE SPRZĘTU ORTOPEDYCZNEGO I POMOCNICZEGO .	186
9.3. PEŁNOMOCNICZY REKTORÓW DS. OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH ...	187
9.4. BIURA DS. OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH KRAKOWSKICH UCZELNI. .	189
9.5. DOSTĘPNOŚĆ BUDYNKÓW URZĘDU MIASTA KRAKOWA DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	190
9.6. PRZYDATNE STRONY WWW	191
9.7. WYKAZ OGÓLNODOSTĘPNYCH TOALET MIEJSKICH DOSTOSOWANYCH DO POTRZEB OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ .	192

1. ORZECZNICTWO

1.1. ORZECZNICTWO DLA CELÓW POZARENTOWYCH

1.1.1. Instytucje orzekające – wprowadzenie

Do orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności powołane są Powiatowe Zespoły do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności jako organy I instancji oraz Wojewódzkie Zespoły do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności działające jako II instancja – odwoławcza. Orzekanie o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności jest orzecznictwem dla celów pozarentowych, w celu korzystania z ulg i uprawnień przysługujących na podstawie odrębnych przepisów.

Właściwość miejscową Powiatowego i Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności ustala się według miejsca stałego pobytu osoby zainteresowanej lub dziecka w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych. W przypadku osób bezdomnych, przebywających poza miejscem stałego pobytu ponad dwa miesiące ze względów rodzinnych lub zdrowotnych, przebywających w zakładach karnych i poprawczych, w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej, właściwość miejscową ustala się według ich miejsca pobytu.

W przypadku osób zameldowanych na terenie Gminy Miejskiej Kraków lub przebywających na jej terenie z powodów wskazanych powyżej, właściwym miejscowo jest Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie funkcjonujący w strukturze Urzędu Miasta Krakowa z siedzibą przy ulicy Stachowicza 18 w Krakowie – tel. 12 616 52 12, 12 616 52 17, fax 12 616 52 14.

Zespół przyjmuje osoby zainteresowane od poniedziałku do piątku w godzinach 7.30 – 15.30.

Druki niezbędne do ubiegania się o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności udostępniane są osobom zainteresowanym w siedzibie Zespołu lub pobrać je można ze strony Miejskiej Prezentacji Internetowej „Magiczny Kraków” – www.krakow.pl lub strony Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miasta Krakowa – www.bip.krakow.pl.

1.1.2. Orzekanie o stopniu niepełnosprawności

Powiatowy Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie wydaje **orzeczenia o stopniu niepełnosprawności dla osób po ukończeniu 16 roku życia**, na wniosek osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego, albo za ich zgodą na wniosek ośrodka pomocy społecznej.

Wniosek o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności zawiera:

- dane osobowe osoby zainteresowanej lub dziecka oraz jego przedstawiciela ustawowego lub opiekuna prawnego,
- adres zamieszkania lub pobytu, serię i numer dokumentu potwierdzającego tożsamość, numer PESEL,
- określenie celu dla którego niezbędne jest uzyskanie orzeczenia,
- dane dotyczące sytuacji społecznej i zawodowej osoby zainteresowanej lub dziecka,
- oświadczenia osoby zainteresowanej lub przedstawiciela ustawowego dziecka, opiekuna prawnego o prawdziwości danych zawartych we wniosku.

Do wniosku o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności dołącza się dokumentację medyczną, w tym: zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia zawierające opis stanu zdrowia, rozpoznanie chorób zasadniczych i współistniejących, wydane (nie wcześniej niż na 30 dni przed dniem złożenia wniosku) przez lekarza, pod opieką którego osoba zainteresowana lub dziecko pozostaje, a także inne posiadane dokumenty medyczne mogące mieć wpływ na ustalenie stopnia niepełnosprawności.

Wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności następuje na posiedzeniu składu orzekającego po przeprowadzonym uprzednio badaniu lekarskim. Osoba zainteresowana zawiadamiana jest o terminie badania lekarskiego i posiedzenia składu orzekającego listownie, na co najmniej 14 dni przed jego datą, nie później niż w ciągu 1 miesiąca od daty złożenia wniosku, a w przypadku spraw szczególnie skomplikowanych w terminie do dwóch miesięcy od daty złożenia wniosku.

Skład orzekający wydaje orzeczenie o stopniu niepełnosprawności zaliczające osobę zainteresowaną lub dziecko do jednego z trzech stopni niepełnosprawności – znacznego, umiarkowanego lub lekkiego.

Do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do

pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych w celu pełnienia ról społecznych.

Do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mającą ograniczenia w pełnieniu ról dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Stopień niepełnosprawności orzekany jest na stałe – jeżeli według wiedzy medycznej stan zdrowia nie rokuje poprawy, albo na okres – jeżeli według wiedzy medycznej może nastąpić poprawa stanu zdrowia. Każde orzeczenie o stopniu niepełnosprawności zawiera cyfrowo-literowe określenie symbolu przyczyny niepełnosprawności, a także wskazania dotyczące w szczególności: odpowiedniego zatrudnienia, szkolenia, zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej, uczestnictwa w terapii zajęciowej, zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji, konieczności stałego współudziału opiekuna prawnego dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, korzystania z karty parkingowej.

Od orzeczenia Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie zaliczającego do jednego z trzech stopni niepełnosprawności przysługuje odwołanie do Wojewódzkiego Zespołu do spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie, za pośrednictwem Zespołu, który orzeczenie wydał w terminie 14 dni od daty jego odbioru.

Z kolei orzeczenie Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie może być zaskarżone w terminie 30 dni od daty jego doręczenia do Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie.

Postępowanie w sprawach odwoławczych wolne jest od kosztów i opłat sądowych.

1.1.3. Orzekanie o stopniu niepełnosprawności o wskazaniach do ulg i uprawnień

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie wydaje **orzeczenia o stopniu niepełnosprawności o wskazaniach do ulg i uprawnień** na wniosek osoby zainteresowanej posiadającej ważne orzeczenie o zaliczeniu do jednej z grup inwalidów lub niezdolności do pracy.

Wniosek o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności o wskazaniach do ulg i uprawnień zawiera:

- dane osobowe osoby zainteresowanej,
- adres zamieszkania lub pobytu, serię i numer dokumentu potwierdzającego tożsamość, numer PESEL,
- określenie celu dla którego niezbędne jest uzyskanie orzeczenia,
- dane dotyczące sytuacji społecznej i zawodowej osoby zainteresowanej,
- oświadczenia osoby zainteresowanej o prawdziwości danych zawartych we wniosku.

Do wniosku o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności o wskazaniach do ulg i uprawnień dołącza się posiadaną przez osobę zainteresowaną dokumentację medyczną, orzeczenie o inwalidztwie lub niezdolności do pracy oraz inne posiadane dokumenty mogące mieć wpływ na ustalenie wskazań do ulg i uprawnień.

W postępowaniu w sprawach, o których mowa powyżej, stopień niepełnosprawności określa się na podstawie przedłożonych orzeczeń, a wskazania zawarte w orzeczeniu ustala się stosownie do naruszonej sprawności organizmu i ograniczeń funkcjonalnych uzasadniających korzystanie z ulg i uprawnień na podstawie odrębnych przepisów.

Od wydanego przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności o wskazaniach do ulg i uprawnień nie przysługuje, zgodnie z obowiązującymi przepisami odwołanie.

1.1.4. Orzekanie o niepełnosprawności

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie wydaje **orzeczenia o niepełnosprawności dla osób przed ukończeniem 16 roku życia**, na wniosek przedstawiciela ustawowego dziecka lub jego opiekuna prawnego, albo za ich zgodą na wniosek ośrodka pomocy społecznej.

Wniosek o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności dziecka zawiera:

- dane osobowe osoby dziecka oraz jego przedstawiciela ustawowego lub opiekuna prawnego,
- adres zamieszkania lub pobytu, serię i numer dokumentu potwierdzającego tożsamość, numer PESEL dziecka i jego przedstawiciela ustawowego lub opiekuna prawnego,
- określenie celu dla którego niezbędne jest uzyskanie orzeczenia,
- dane dotyczące sytuacji społecznej i szkolnej dziecka,

– oświadczenia przedstawiciela ustawowego dziecka lub opiekuna prawnego o prawdziwości danych zawartych we wniosku.

Do wniosku o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności dołącza się dokumentację medyczną, w tym: zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia zawierające opis stanu zdrowia, rozpoznanie chorób zasadniczych i współistniejących, wydane (nie wcześniej niż na 30 dni przed dniem złożenia wniosku) przez lekarza pod opieką którego osoba zainteresowana lub dziecko pozostaje, a także inne posiadane dokumenty medyczne mogące mieć wpływ na ustalenie niepełnosprawności, a także formularz informacji o uczeniu wypełniany przez pedagoga szkolnego lub wychowawcę klasy.

Wydanie orzeczenia o niepełnosprawności następuje na posiedzeniu składu orzekającego po przeprowadzonym uprzednio badaniu lekarskim. Przedstawiciel ustawowy dziecka lub opiekun prawny zawiadamiany jest o terminie badania lekarskiego i posiedzenia składu orzekającego listownie, na co najmniej 14 dni przed jego datą, nie później niż w ciągu 1 miesiąca od daty złożenia wniosku, a w przypadku spraw szczególnie skomplikowanych w terminie do 2 miesięcy od daty złożenia wniosku.

Ocena niepełnosprawności dziecka dokonywana jest na podstawie przewidywanego okresu trwania upośledzenia stanu zdrowia przekraczającego okres 12 miesięcy, niezdolności do zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych takich jak samoobsługa, samodzielne poruszanie się, komunikowanie się z otoczeniem, powodującej konieczność zapewnienia stałej opieki lub pomocy, w sposób przewyższający zakres opieki nad zdrowym dzieckiem w danym wieku, albo znacznego zaburzenia funkcjonowania organizmu, wymagającego systematycznych i częstych zabiegów leczniczych i rehabilitacyjnych w domu i poza domem.

Orzeczenie zaliczające dziecko do osób niepełnosprawnych stanowić może podstawę do uzyskania zasiłku pielęgnacyjnego i/lub świadczenia pielęgnacyjnego, zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i pomoce techniczne ułatwiające funkcjonowanie, a także korzystania z karty parkingowej.

Od orzeczenia Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie zaliczającego dziecko do osób niepełnosprawnych przysługuje odwołanie do Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie, za pośrednictwem Zespołu, który orzeczenie wydał w terminie 14 dni od daty jego odbioru.

Z kolei orzeczenie Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie może być zaskarżone w terminie 30 dni od daty jego doręczenia do Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie.

Postępowanie w sprawach odwoławczych wolne jest od kosztów i opłat sądowych.

1.1.5. Legitymacje osoby niepełnosprawnej

Orzeczenia wydawane przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie stanowią podstawę do przyznania ulg i uprawnień przysługujących na podstawie odrębnych przepisów.

Dokumentem potwierdzającym status osoby niepełnosprawnej jest legitymacja osoby niepełnosprawnej wydawana z upoważnienia Prezydenta Miasta Krakowa przez Przewodniczącą lub Sekretarza Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie.

Wniosek o wydanie legitymacji osoba zainteresowana lub przedstawiciel ustawowy bądź opiekun prawny dziecka składa w Zespole dołączając do niego, w przypadku osób po ukończeniu 16 roku życia – dwa aktualne zdjęcia, kserokopie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności lub grupie inwalidzkiej (oryginał orzeczenia i dowód osobisty do wglądu przy składaniu wniosku), a w przypadku osób przed ukończeniem 16 roku życia – kserokopię orzeczenia o niepełnosprawności (oryginał orzeczenia i dowód osobisty przedstawiciela ustawowego dziecka lub opiekuna prawnego do wglądu przy składaniu wniosku).

Na wniosek osoby zainteresowanej lub przedstawiciela ustawowego lub opiekuna prawnego dziecka, w legitymacji wpisywany jest symbol przyczyny niepełnosprawności.

Legitymacja wydawana jest w ciągu 7 dni od daty złożenia wniosku a postępowanie w sprawie o jej wydanie jest wolne od opłat.

1.2. ORZECZNICTWO DLA CELÓW RENTOWYCH

Orzekaniem o niezdolności do pracy do celów rentowych zajmuje się lekarz orzecznik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Ocenia on stopień niezdolności do pracy oraz wydaje orzeczenie, na podstawie którego ZUS podejmuje decyzje w sprawie świadczeń rentowych. Lekarze orzecznicy działają w każdym oddziale ZUS.

Prezes ZUS, w terminie 14 dni od dnia wydania orzeczenia, może zgłosić zarzut wadliwości orzeczenia i przekazać sprawę do rozpatrzenia komisji lekarskiej, o czym osoba zainteresowana jest niezwłocznie zawiadamiana.

Osoba ubiegająca się o rentę z tytułu niezdolności do pracy składa wniosek o rentę we właściwym terenowo inspektoracie lub oddziale ZUS. Z wnioskiem o wydanie orzeczenia występuje właściwa komórka organizacyjna oddziału ZUS.

Orzeczenie lekarza orzecznika stanowi dla organu rentowego podstawę do wydania decyzji w sprawie świadczeń (np. renty), do których prawo uzależnione jest od stwierdzenia niezdolności do pracy. Lekarz orzecznik

wydaje orzeczenie na podstawie bezpośredniego badania osoby ubiegającej się o świadczenie oraz posiadanej dokumentacji.

Przed wydaniem orzeczenia lekarz orzecznik może zlecić uzupełnienie dokumentacji, w szczególności o opinię lekarza konsultanta lub psychologa albo o wyniki badań dodatkowych lub obserwacji szpitalnej.

Lekarz orzecznik wydaje orzeczenie o „niezdolności do pracy”. Oznacza to, że odpowiednio do: stanu zdrowia, sprawności organizmu, wieku, zawodu, wykonywanej pracy, możliwości dalszego wykonywania pracy zarobkowej, a także możliwości przywrócenia zdolności do pracy przez leczenie, rehabilitację lub przekwalifikowanie zawodowe, kwalifikuje osobę jako:

- 1) całkowicie niezdolną do pracy oraz samodzielnej egzystencji,**
- 2) całkowicie niezdolną do pracy,**
- 3) częściowo niezdolną do pracy.**

ZUS nie ma wpływu na ewentualne wykonywanie pracy przez ubezpieczonego, co do którego orzeczono o niezdolności do pracy. Może jedynie zawiesić rentę w całości lub w części, w zależności od uzyskiwanego dochodu. Osoba o orzeczeniach wymienionych w punktach 1 i 2 może podjąć pracę w warunkach pracy chronionej pod warunkiem wydania opinii pozytywnej przez lekarza medycyny pracy.

Orzeczenie niezdolność do pracy, ze względu na czas jej trwania, może być:

- okresowa,
- trwała.

Warunki jakie należy spełnić, aby otrzymać rentę

Samo orzeczenie o niezdolności do pracy nie jest równoznaczne z prawem do renty. Prawo do renty ma osoba, która spełni jednocześnie następujące warunki:

- 1) jest niezdolna do pracy,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia (składkowy i nieskładkowy) – warunek ten nie jest wymagany od ubezpieczonego, którego niezdolność do pracy jest spowodowana wypadkiem w drodze do pracy lub z pracy,
- 3) niezdolność do pracy powstała w czasie zatrudnienia lub w okresie równorzędnym z okresem zatrudnienia albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.

Staż ubezpieczeniowy

Okres ubezpieczenia wymagany do przyznania renty uzależniony jest od wieku osoby, w którym powstała niezdolność do pracy. Okres ten wynosi:

- 1 rok, jeśli niezdolność powstała przed ukończeniem 20 lat,

- 2 lata – w wieku 20–22 lat,
- 3 lata – w wieku 22 – 25 lat,
- 4 lata – w wieku 25 – 30 lat,
- 5 lat – w wieku powyżej 30 lat.

Okres wymaganych 5 lat w odniesieniu do osób powyżej 30. roku życia musi przypadać w ciągu ostatniego 10-lecia przed dniem zgłoszenia wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy. Jeżeli ubezpieczony nie osiągnął wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego, warunek posiadania wymaganego okresu uważa się za spełniony, gdy ubezpieczony został zgłoszony do ubezpieczenia przed ukończeniem 18 lat albo w ciągu 6 miesięcy po ukończeniu nauki w szkole ponadpodstawowej, ponadgimnazjalnej lub w szkole wyższej oraz do dnia powstania niezdolności do pracy miał bez przerwy lub z przerwami nie przekraczającymi 6 miesięcy okresy składkowe i nieskładkowe.

Rodzaje świadczeń z tytułu niezdolności do pracy:

- **renta stała** – jeżeli niezdolność do pracy jest trwała,
- **renta okresowa** – jeżeli niezdolność do pracy jest okresowa, renta ta przysługuje przez okres wskazany w decyzji organu rentowego,
- **renta szkoleniowa** – jeżeli wobec tej osoby orzeczono celowość przekwalifikowania zawodowego, ponieważ nie może ona pracować w dotychczasowym zawodzie, renta szkoleniowa przysługuje przez 6 miesięcy, z możliwością przedłużenia, ale nie dłużej niż o 30 miesięcy (o ile jest to niezbędne do przekwalifikowania się).

Inne świadczenia z ZUS:

- **zasiłek chorobowy** – dla ubezpieczonego, którego niezdolność do pracy spowodowana została wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową,
- **świadczenie rehabilitacyjne** – dla ubezpieczonego, który po wyczerpaniu zasiłku chorobowego jest nadal niezdolny do pracy, a dalsze leczenie lub rehabilitacja lecznicza rokuje odzyskanie zdolności do pracy,
- **zasiłek wyrównawczy** – dla ubezpieczonego będącego pracownikiem, którego wynagrodzenie uległo obniżeniu wskutek stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu,
- **renta rodzinna** – dla członków rodziny zmarłego ubezpieczonego lub rencisty uprawnionego do renty z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej,
- **renta socjalna** – przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:

- 1) przed ukończeniem 18 lat,
- 2) w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej – przed ukończeniem 25 lat,
- 3) w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

O terminie wstrzymania wypłaty oraz o warunkach przywrócenia prawa do renty z tytułu okresowej niezdolności do pracy, organ rentowy pisemnie zawiadamia osobę uprawnioną nie później niż na 3 miesiące przed ustaniem prawa do renty. Osoba zainteresowana dalszym pobieraniem renty powinna złożyć wniosek o przywrócenie do niej prawa wraz z zaświadczeniem o stanie zdrowia wydanym przez lekarza opiekującego się tą osobą, zależnie od rodzaju niepełnosprawności.

Tryby odwoływania się od decyzji orzecznika:

- 1) od orzeczenia lekarza orzecznika osobie zainteresowanej przysługuje sprzeciw do komisji lekarskiej ZUS w ciągu 14 dni od dnia doręczenia tego orzeczenia,
- 2) sprzeciw wnosi się za pośrednictwem jednostki organizacyjnej ZUS właściwej ze względu na miejsce zamieszkania osoby zainteresowanej,
- 3) od decyzji organu rentowego przysługują osobie zainteresowanej środki odwoławcze określone w odrębnych przepisach; osoba zainteresowana, niezgadzająca się z wydaną decyzją, ma prawo wnieść odwołanie, w terminie miesiąca od dnia doręczenia decyzji, do okręgowego sądu pracy i ubezpieczeń społecznych; odwołanie wnosi się za pośrednictwem organu rentowego, który wydał decyzję.

1.3. ODPOWIADAJĄCE SOBIE ORZECZENIA STOPNIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI WYDANE PRZEZ RÓŻNE ZESPOŁY ORZEKAJĄCE

Odpowiadające sobie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności			
Dawny system orzecznictwa	Obecny system orzecznictwa		
Orzeczenie Komisji Lekarskich ds. Inwalidztwa i Zatrudnienia MON oraz MSWiA	Orzeczenia lekarzy orzeczników ZUS	Orzeczenia Powiatowych Zespołów ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności	Orzecznictwo rentowe dla rolników KRUS
I grupa inwalidzka	Całkowita niezdolność do pracy oraz samodzielnej egzystencji	Znaczny stopień niepełnosprawności	Stała lub długotrwała niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym, połączona z prawem do zasiłku pielęgnacyjnego
II grupa inwalidzka	Całkowita niezdolność do pracy	Umiarkowany stopień niepełnosprawności	Brak
III grupa inwalidzka	Częściowa niezdolność do pracy, celowość przekwalifikowania	Lekki stopień niepełnosprawności	Stała lub długotrwała niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym bez prawa do zasiłku pielęgnacyjnego

2. CHARAKTERYSTYKA SZKOLNICTWA SPECJALNEGO I INTEGRACYJNEGO

2.1. SZKOLNICTWO SPECJALNE

Kształceniem specjalnym obejmuje się dzieci i młodzież niepełnosprawną oraz niedostosowaną społecznie oraz zagrożoną niedostosowaniem społecznym, wymagającą stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy. Kształcenie to może być prowadzone w formie nauki w szkołach ogólnodostępnych, szkołach lub oddziałach integracyjnych, albo specjalnych i w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych. W zależności od stopnia niepełnosprawności uczniowie realizują różne podstawy programowe. Uczniowie upośledzeni umysłowo w stopniu lekkim realizują podstawę programową taką samą, jak uczniowie w szkołach ogólnodostępnych, uczniowie upośledzeni umysłowo w stopniu umiarkowanym lub znacznym realizują odrębną podstawę programową. Podstawą do objęcia ucznia kształceniem specjalnym jest orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane przez publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne.

Liczba uczniów w oddziale szkolnym powinna wynosić:

- dla upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim – od 10 do 16 uczniów,
- dla upośledzonych umysłowo w stopniu umiarkowanym lub znacznym – od 6 do 8 uczniów,
- dla niewidomych i słabowidzących – od 8 do 10 uczniów,
- dla niestyszących i słabostyszących – od 6 do 8 uczniów,
- dla uczniów z chorobą przewlekłą – od 10 do 16 uczniów,
- dla uczniów z zaburzeniami psychicznymi – od 6 do 8 uczniów,
- dla uczniów z autyzmem i niepełnosprawnościami sprzężonymi – od 2 do 4 uczniów,
- dla niepełnosprawnych ruchowo – od 8 do 12 uczniów,
- dla niedostosowanych społecznie, zagrożonych uzależnieniem i z zaburzeniami zachowania – od 10 do 16 uczniów.

Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, a także o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych wydają zespoły orzekające, działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym w poradniach specjalistycznych. Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego określa zalecane formy kształcenia specjalnego, z uwzględnieniem rodzaju niepełnosprawności, stopnia upośledzenia umysłowego lub innego zaburzenia. Kształcenie dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w szkołach specjalnych jest prowadzone nie dłużej niż do ukończenia przez ucznia:

- 18 roku życia – w przypadku szkoły podstawowej,
- 21 roku życia – w przypadku gimnazjum,
- 24 roku życia – w przypadku szkoły ponadgimnazjalnej.

Natomiast uczniowie upośledzeni umysłowo w stopniu głębokim realizują obowiązek szkolny w formie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, które mogą być organizowane od 3 do 25 roku życia.

2.1.1. Zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim

Zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze są formą realizacji obowiązku szkolnego przez dzieci i młodzież z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim w wieku od 3 do 25 lat w szkołach specjalnych. Mogą być prowadzone indywidualnie lub zespołowo. Minimalny wymiar zajęć, w zależności od możliwości psychofizycznych oraz specyficznych potrzeb rewalidacyjnych uczestników zajęć, wynosi:

- 20 godzin tygodniowo, nie więcej niż 6 godzin dziennie – w przypadku zajęć zespołowych (2-4 osób),
- 10 godzin tygodniowo, nie więcej niż 4 godziny dziennie – w przypadku zajęć indywidualnych.

Godzina zajęć trwa 60 minut. Nie wyodrębnia się etapów edukacyjnych i klas, uczestnicy zajęć nie podlegają przepisom w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania, nie otrzymują świadectw, nie obowiązują ich żadna podstawa programowa. Zajęcia prowadzone są w oparciu o indywidualny program opracowany przez prowadzącego je nauczyciela we współpracy z psychologiem, na podstawie wskazań zawartych w orzeczeniu o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, wydawanych na okres do pięciu lat.

2.2. SZKOLNICTWO INTEGRACYJNE

Szkoły integracyjne przeznaczone są dla uczniów posiadających orzeczenie uprawniające do kształcenia specjalnego w formie kształcenia integracyjnego. Dzieci niepełnosprawne uczą się razem ze swoimi pełnosprawnymi rówieśnikami. Klasa integracyjna liczy od 15 do 20 uczniów, w tym od 3 do 5 uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności. W klasie integracyjnej wymaga się ścisłej współpracy nauczyciela wspomagającego z nauczycielem przedmiotu. W czasie prowadzenia lekcji nauczyciel wspomagający bierze w nich udział i pomaga w nauce osobom niepełnosprawnym. Nauczyciele układają program edukacyjno-terapeutyczny. Klasy integracyjne umożliwiają dzieciom niepełnosprawnym rozwój w warunkach typowej grupy rówieśniczej. Ponadto dzieci zdrowe uczą się tolerancji, niesienia pomocy, wzajemnej współpracy oraz demokracji w odniesieniu do swoich niepełnosprawnych koleżanek i kolegów. Inną formą kształcenia integracyjnego jest włączanie pojedynczych uczniów niepełnosprawnych w ogólnodostępnych oddziałach przedszkoli i szkół. Za zgodą organu prowadzącego liczba dzieci, w tym niepełnosprawnych, w oddziale przedszkola integracyjnego i w oddziale integracyjnym w przedszkolu ogólnodostępnym oraz liczba uczniów, w tym niepełnosprawnych, w oddziale szkoły integracyjnej i w oddziale integracyjnym szkoły ogólnodostępnej może być niższa.

2.3. WYBÓR OFERTY KSZTAŁCENIA

Wybór przedszkola/szkoły, to niezwykle istotny moment, w którym decydujecie Państwo, czy Wasze dziecko dostanie szansę na rozwój swoich możliwości, czy też zamknie je w sobie pod ciężarem, którego nie będzie mogło udźwignąć.

Pamiętajcie Państwo, że wybieracie przedszkole/szkołę dla swojego dziecka a nie dla siebie!

Dokonując wyboru oferty kształcenia, wychowania i opieki w przedszkolu/szkole:

- specjalnej,
- integracyjnej,
- ogólnodostępnej

należy uwzględnić wyniki, diagnozy i opinie specjalistów pamiętając, że istnieje możliwość przejścia ze szkoły specjalnej do ogólnodostępnej, jeżeli przewiduje to orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego lub z ogólnodostępnej do specjalnej, choć nie bez znaczenia jest kierunek i czas tego przejścia.

Podstawą do podjęcia decyzji o wyborze przedszkola czy szkoły dla Państwa dziecka powinna być rzetelna diagnoza. Ważne jest zatem aby dziecko, jak

najwcześniej trafiło do odpowiednich specjalistów, którzy dokonają rzetelnej i kompleksowej diagnozy. Poradnie psychologiczno-pedagogiczne zapewniają każdemu dziecku wielospecjalistyczną pomoc dostosowaną do jego potrzeb.

Kryteriami do dokonaniu wyboru właściwej edukacji są:

- aktualny poziom rozwoju i wynikające z niego potrzeby dziecka,
- możliwości wyznaczone poziomem intelektualnym i funkcjonowaniem zmysłów wzroku i słuchu oraz dotychczasowy postęp dydaktyczny ucznia.

Odpowiedzialni i kompetentni specjaliści pomogą we wskazaniu właściwej ścieżki edukacyjnej dla Państwa dziecka – tj. dokonać wyboru pomiędzy szkołą ogólnodostępną, integracyjną lub specjalną. W podjęciu właściwej decyzji niezwykle istotna jest rola rodziców. Możecie Państwo uzyskiwać rzetelne informacje o możliwościach i osiągnięciach szkolnych dziecka, uczestniczyć w podejmowaniu decyzji o wyborze odpowiedniej dla niego formy kształcenia oraz mieć możliwość udziału w ocenie skuteczności przebiegu procesu edukacyjnego.

Każdy przypadek ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego winien być rozpatrywany indywidualnie, dlatego też ścieżka edukacyjna ucznia – kształcenie ogólnodostępne, integracyjne lub specjalne jest wyborem adekwatnym do możliwości i jego potrzeb.

Więcej informacji na stronie internetowej:

www.portaledukacyjny.krakow.pl/index.php?type=spec_pomoc_edu&action=news&id=4

2.4. WIZYTA W PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNEJ

Na terenie Miasta Krakowa funkcjonuje 8 poradni psychologiczno-pedagogicznych w tym 4 poradnie rejonowe (obejmujące swoim zasięgiem rejony Podgórze, Śródmieście, Krowodrzy i Nowej Huty) i 4 poradnie specjalistyczne.

Uwaga:

Korzystanie z pomocy udzielanej przez poradnie jest dobrowolne i nieodpłatne oraz nie wymaga skierowania!

Zwnioskiem o objęcie pomocą psychologiczno-pedagogiczną może wystąpić rodzic lub prawny opiekun dziecka, a w przypadku ucznia pełnoletniego on sam lub osoba przez niego upoważniona. Może się okazać, że dziecko będzie potrzebowało stosownej opinii lub orzeczenia dla zapewnienia najwłaściwszej formy kształcenia uwzględniającej stan zdrowia i potrzeby dziecka. Takie opinie

i orzeczenia wydają Zespoły Orzekające działające w krakowskich poradniach psychologiczno-pedagogicznych.

Rodzaje orzeczeń i opinii:

- orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, niedostosowanej społecznie oraz zagrożonej niedostosowaniem społecznym, wymagającej stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy,
- orzeczenia o potrzebie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dla dzieci, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do przedszkola lub oddziału przedszkolnego zorganizowanego w szkole podstawowej,
- orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania dla dzieci i młodzieży, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do przedszkola oraz szkoły,
- orzeczenia o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży upośledzonej umysłowo w stopniu głębokim,
- opinię o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole.

W poradniach psychologiczno-pedagogicznych możecie też Państwo, a także Wasze dziecko uzyskać pomoc psychologiczno-pedagogiczną polegającą w szczególności na:

- diagnozowaniu psychologicznym i pedagogicznym dzieci i młodzieży,
- rozpoznawaniu potencjalnych możliwości oraz indywidualnych potrzeb ucznia,
- rozpoznawaniu przyczyn trudności w nauce i niepowodzeń szkolnych,
- wspieraniu ucznia z wybitnymi uzdolnieniami,
- organizowaniu różnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- podejmowaniu działań profilaktyczno-wychowawczych wynikających z programu wychowawczego szkoły i wspieraniu nauczycieli w tym zakresie,
- wspieraniu uczniów metodami aktywnymi w dokonywaniu wyboru kierunku dalszego kształcenia, zawodu i planowaniu kariery zawodowej oraz udzielaniu informacji w tym zakresie,
- wspieraniu nauczycieli i rodziców w działaniach wyrównujących szanse edukacyjne ucznia,
- udzielaniu nauczycielom pomocy w dostosowaniu wymagań edukacyjnych, wynikających z realizowanych przez nich programów nauczania do możliwości psychofizycznych ucznia,

- wspieraniu rodziców i nauczycieli w rozwiązywaniu problemów wychowawczych,
- umożliwianiu rozwijania umiejętności wychowawczych rodziców i nauczycieli,
- podejmowaniu działań mediacyjnych i interwencyjnych w sytuacjach kryzysowych,
- wielospecjalistyczna diagnoza i terapia nasilonych zaburzeń u dzieci i młodzieży, ze specyficznymi problemami w uczeniu się, o typie dysleksji, dysgrafii, dysortografii, dyskalkulii,
- wczesna interwencja i wspomaganie rozwoju dziecka w wieku od urodzenia do czasu podjęcia nauki szkolnej,
- udzielanie pomocy dzieciom i młodzieży niepełnosprawnym lub z dysfunkcjami rozwojowymi oraz ich rodzicom,
- udzielanie pomocy młodzieży w rozwiązywaniu problemów okresu dojrzewania,
- profilaktyka problemowa, w tym profilaktyka uzależnień dzieci i młodzieży,
- wspomaganie wychowawczej funkcji rodziny.

Poradnie rejonowe obejmują opieką dzieci i młodzież zgodnie z lokalizacją szkoły, przedszkola, a w przypadku dzieci nieuczęszczających do przedszkola decyduje miejsce zamieszkania.

Rejonowe poradnie psychologiczno-pedagogiczne w razie potrzeby mogą skierować dziecko do specjalistycznych poradni psychologiczno-pedagogicznych.

2.5. WCZESNE WSPOMAGANIE ROZWOJU

Każdy rodzic lub opiekun, który niepokoi się rozwojem swojego dziecka, powinien niezwłocznie zgłosić się do poradni psychologiczno-pedagogicznej rejonowej lub specjalistycznej i – w porozumieniu ze specjalistami – dokonać wstępnej wielospecjalistycznej diagnozy rozwoju dziecka, w wyniku której ustalone zostanie dalsze postępowanie. Jeżeli zajdzie podejrzenie o nieprawidłowy rozwój dziecka, rodzice zostaną zachęceni do pogłębienia diagnozy i sięgnięcia po profesjonalną pomoc specjalistów.

Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka to wielospecjalistyczna, kompleksowa, skoordynowana i ciągła pomoc dziecku i jego rodzinie od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole podstawowej.

Zorganizowane zajęcia mają za zadanie skorygowanie stwierdzonych u dziecka nieprawidłowości w rozwoju. W ramach tej formy pomocy rodzina

dziecka otrzymuje wsparcie psychologiczne, które pomaga przełamać poczucie osamotnienia w otoczeniu dziecka i ukazać możliwości rozwiązania trudnych problemów związanych z wychowaniem niepełnosprawnego dziecka. W trakcie prowadzonej pomocy rodzina otrzymuje precyzyjne informacje na temat stanu zdrowia dziecka, możliwości pomocy i najważniejszych działań wychowawczych. Dzieci, które zostaną uznane za niepełnosprawne na podstawie odpowiedniego zaświadczenia lekarza pediatry lub specjalisty, mogą otrzymać **opinię o potrzebie wczesnego wspomagania** rozwoju i na tej podstawie będą miały zorganizowane zajęcia wczesnego wspomagania.

Taką opinię wydaje każda rejonowa poradnia psychologiczno-pedagogiczna właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka lub poradnia specjalistyczna.

Skierowanie do konkretnej placówki, w której zajęcia będą realizowane, wydaje Specjalistyczna Poradnia Wczesnej Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej – koordynująca organizację wczesnego wspomagania rozwoju w Krakowie.

Nie jest konieczne posiadanie orzeczenia o niepełnosprawności wydawanego dla celów zasiłkowych przez Zespoły Orzekania o Niepełnosprawności.

Placówki samorządowe realizujące w Krakowie zajęcia wczesnego wspomagania rozwoju dziecka:

- **Samorządowe Przedszkole Specjalne Nr 100**

os. Urocze 15, 31 -954 Kraków
tel. 12 644 36 85

- **Specjalistyczna Poradnia Wczesnej Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej**

ul. Półkole 11, 31-559 Kraków
tel. 12 412 15 66

- **Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 3**

ul. Praska 64, 30-322 Kraków
tel. 12 269 35 50

- **Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Niewidomych i Słabowidzących**

ul. Tyniecka 6, 30-319 Kraków
tel. 12 266 66 80

- **Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy pn. „Centrum Autyzmu i Całościowych Zaburzeń Rozwojowych”**

ul. Spadochroniarzy 1, Kraków
tel. 12 411 17 22

- **Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 6**

ul. Niecała 8, Kraków

tel. 12 268 11 67

- **Zespół Szkół Specjalnych Nr 11**

Al. Dygasińskiego 25, Kraków

tel. 12 659 15 12

- **Samorządowe Przedszkole Nr 122**

ul. Fiołkowa 13, Kraków

tel. 12 411 85 62

- **Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 2**

ul. Zamoyskiego 100, Kraków

tel. 12 423 62 33

- **Zespół Szkół Specjalnych Nr 4**

ul. Zakątek 2 Kraków

tel. 12 422 57 12

- **Zespół Szkół Specjalnych Nr 6**

ul. Ptaszyckiego 9, Kraków

tel. 12 07 644 83

- **Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 4**

ul. Wietora 7, Kraków

tel. 12 430 54 00

2.6. TRANSPORT UCZNIÓW

Obowiązkiem gminy jest:

- zapewnienie uczniom niepełnosprawnym bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu do najbliższej szkoły podstawowej i gimnazjum, a uczniom z niepełnosprawnością ruchową, upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym – także do najbliższej szkoły ponadgimnazjalnej, nie dłużej jednak niż do ukończenia 21. roku życia,
- zapewnienie dzieciom i młodzieży upośledzonym umysłowo w stopniu głębokim uczestniczącym w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych, a także dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym ze sprzężonymi niepełnosprawnościami, bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu

do ośrodka umożliwiającego tym dzieciom i młodzieży realizację obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25. roku życia,

- Zapewnienie niepełnosprawnym dzieciom bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu do najbliższego przedszkola, innej formy wychowania przedszkolnego lub ośrodka umożliwiającego pięcioletnim dzieciom odbycie rocznego przygotowania przedszkolnego, także posiadającym orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego w wieku powyżej 6 lat, nie dłużej jednak niż do końca roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 8 lat.

Istnieje również możliwość zwrotu kosztów przejazdu ucznia niepełnosprawnego oraz jego opiekuna do przedszkola, szkoły lub ośrodka wymienionych powyżej.

Adresy rejonowych poradni psychologiczno-pedagogicznych:

Lp.	Placówka	Adres	Telefon	e-mail strona internetowa	Teren działania
1	Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna nr 1	ul. Chmielowskiego 1 31-067 Kraków	12 430 50 52	ppp1.krakow@ interia.pl http://www. poradnia.oswiata. org.pl	dzielnice I – III Miasta Krakowa (Śródmieście)
2	Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna nr 2	ul. Siewna 23d 30-231 Kraków	12 415 69 68	poradnia2krakow @op.pl http://www. poradnia2krakow.pl	dzielnice IV – VII Miasta Krakowa (Krowodrza)
3	Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna nr 3	ul. Konfederacka 18 30-306 Kraków	12 266 19 50	ppp3krakow @gmail.com http://www. poradnia3.krakow.pl	dzielnice VIII – XIII Miasta Krakowa (Podgórze)
4	Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna nr 4	os. Szkolne 27 31-977 Kraków	12 644 18 85	ppp-4@wp.pl http://www. poradnia4.krakow.pl	dzielnice XIV – XVIII Miasta Krakowa (Nowa Huta)
	Filia Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej nr 4	os. Złotego Wieku 36 31-618 Kraków	12 647 11 78		

**Adresy specjalistycznych poradni psychologiczno-pedagogicznych
(wszystkie działają na terenie całego Krakowa):**

Lp.	Placówka	Adres	Telefon	e-mail strona internetowa	Specjalizacja
1	Specjalistyczna Poradnia Wczesnej Pomocy Psychologiczno- Pedagogicznej	ul. Półkole 11 31-559 Kraków	12 412 15 66	owpp @poczta.onet.pl http://www.bip.krakow.pl/?bip_id=256&dok=struktura	Koordynowanie wczesnego wspomagania rozwoju dzieci, wydawanie orzeczeń i opinii dla dzieci i młodzieży z autyzmem, z uszkodzeniem wzroku i uszkodzeniem słuchu. Wielospecjalistyczna diagnoza i terapia dzieci z zaburzeniami rozwoju od 0 do 6 r.ż.
2	Krakowski Ośrodek Terapii	ul. Helclów 23 A 31-148 Kraków	12 422 18 58	kot.krakow @poczta.onet.pl http://kot.krakweb.pl	Psychoterapia dzieci, młodzieży i rodzin
3	Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna dla Dzieci w Wiek Przedszkolnym	ul. Popławskiego 17 30-818 Kraków	12 632 87 73	sopp.krakow @interia.pl http://www.poradniakrakow.pl	Diagnoza i poradnictwo psychologiczno-logopedyczno-pedagogiczne dla dzieci w wieku od urodzenia do momentu rozpoczęcia nauki szkolnej oraz wsparcie wychowawczej funkcji rodziny i przedszkoli
4	Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna dla Dzieci z Niepowodzeniami Edukacyjnymi	ul. Św. Gertrudy 2 31-046 Kraków	12 422 43 83	pppddd@op.pl http://www.poradnia-psychologiczna.com	Diagnoza i terapia dzieci ze specyficznymi problemami w uczeniu się (dysleksja, dysgrafia, dysortografia)

3. REHABILITACJA ZAWODOWA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

3.1. UPRAWNIENIA PRACOWNICZE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Uprawnienia pracownicze osób niepełnosprawnych zostały uregulowane w rozdziale 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, a także w rozporządzeniach wykonawczych do tej ustawy.

Uprawnienia pracownicze przysługują osobie niepełnosprawnej od dnia, od którego ta osoba została wliczona do stanu zatrudnienia osób niepełnosprawnych u danego pracodawcy.

3.1.1. Czas pracy

Zgodnie z obowiązującymi przepisami czas pracy osoby niepełnosprawnej (bez względu na stopień jej niepełnosprawności) nie może przekraczać 8 godzin na dobę i 40 godzin tygodniowo. Natomiast osoby niepełnosprawne zaliczone do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności mogą pracować jedynie do 7 godzin na dobę i 35 godzin tygodniowo.

Osoba niepełnosprawna nie może być również zatrudniona w porze nocnej i w godzinach nadliczbowych. Ustalony zgodnie z powyższymi zasadami wymiar czasu pracy obowiązuje od dnia następującego po dniu przedstawienia pracodawcy orzeczenia o niepełnosprawności.

Krótszy wymiar czasu pracy osoby zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności nie powoduje obniżenia przysługującego wynagrodzenia. Osobie, która otrzymywała wynagrodzenie w stałej miesięcznej stawce i przedstawiła orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, przysługuje wynagrodzenie w dotychczasowej wysokości. Natomiast pracownikowi, którego wysokość wynagrodzenia jest określona w stawce godzinowej, przechodzącemu na skrócony wymiar czasu pracy – należy stawkę wynagrodzenia zasadniczego odpowiednio podwyższyć (w stosunku, w jakim pozostaje dotychczasowy wymiar jego czasu pracy do czasu skróconego).

Wymienionych wyżej ograniczeń czasu pracy osób niepełnosprawnych nie stosuje się:

- do osób zatrudnionych przy pilnowaniu,
- gdy, na wniosek osoby zatrudnionej, lekarz przeprowadzający badania profilaktyczne pracowników lub – w razie jego braku – lekarz sprawujący opiekę nad tą osobą wyrazi na to zgodę.

3.1.2. Przerwy w pracy

Na podstawie art. 134 Kodeksu pracy wszystkim pracownikom, których dobowy wymiar czasu pracy wynosi co najmniej 6 godzin, przysługuje prawo do przerwy w pracy, trwającej co najmniej 15 minut. Osobie niepełnosprawnej – bez względu na dobowy wymiar czasu pracy – przysługuje ponadto prawo do dodatkowej przerwy w pracy w wymiarze 15 minut na gimnastykę usprawniającą lub wypoczynek. Czas obu wymienionych wyżej przerw jest wliczany do czasu pracy.

3.1.3. Prawo do dodatkowego urlopu

Osobie zaliczonej do **znacznego** lub **umiarkowanego** stopnia niepełnosprawności przysługuje dodatkowy urlop wypoczynkowy w wymiarze 10 dni roboczych w roku kalendarzowym. Prawo do pierwszego urlopu dodatkowego osoba ta nabywa po przepracowaniu jednego roku po dniu zaliczenia jej do jednego z tych stopni niepełnosprawności.

Urlop dodatkowy nie przysługuje osobie uprawnionej do urlopu wypoczynkowego w wymiarze przekraczającym 26 dni roboczych lub do urlopu dodatkowego – w wymiarze 10 dni – na podstawie odrębnych przepisów. Jeżeli osoba niepełnosprawna jest uprawniona, na podstawie odrębnych przepisów, do urlopu dodatkowego w wymiarze niższym niż 10 dni roboczych – zamiast tego urlopu przysługuje jej urlop dodatkowy z tytułu niepełnosprawności w wymiarze 10 dni.

3.1.4. Turnus rehabilitacyjny

Osoba zaliczona do **znacznego** lub **umiarkowanego** stopnia niepełnosprawności ma także prawo do zwolnienia od pracy w wymiarze do 21 dni roboczych w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym, nie częściej niż raz w roku.

Pracownik ubiegający się o udział w turnusie rehabilitacyjnym powinien uzyskać od lekarza sprawującego nad nim opiekę wniosek o skierowanie na taki turnus, w którym lekarz określa rodzaj turnusu oraz czas jego trwania.

Skierowanie na turnus rehabilitacyjny pracownik powinien przedstawić pracodawcy w takim terminie, który umożliwi zapewnienie normalnego toku pracy w zakładzie pracy.

Podstawą wypłaty wynagrodzenia za czas zwolnienia od pracy w związku z pobytem na turnusie rehabilitacyjnym jest przedłożony pracodawcy dokument potwierdzający pobyt na turnusie (najczęściej jest to faktura), wystawiony przez jego organizatora. Za czas omawianego zwolnienia od pracy pracownikom niepełnosprawnym przysługuje prawo do wynagrodzenia obliczonego tak jak ekwiwalent pieniężny za urlop wypoczynkowy.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami nie może dojść do kumulacji nieobecności w pracy z powodu korzystania z dodatkowego urlopu oraz zwolnienia od pracy w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym.

Łączny wymiar urlopu dodatkowego i zwolnienia od pracy w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym nie może przekroczyć 21 dni roboczych w roku kalendarzowym.

3.1.5. Dodatkowe uprawnienia

Pracownikowi niepełnosprawnemu legitymującemu się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności przysługuje ponadto zwolnienie od pracy w celu wykonania badań specjalistycznych, poddania się zabiegom leczniczym lub usprawniającym, a także w celu uzyskania zaopatrzenia ortopedycznego lub jego naprawy, jeżeli czynności te nie mogą być wykonane poza godzinami pracy. Za czas zwolnienia od pracy pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia obliczonego tak jak ekwiwalent pieniężny za urlop wypoczynkowy.

3.1.6. Utrata zdolności do pracy na dotychczasowym stanowisku

Osobie zatrudnionej, która w wyniku wypadku przy pracy lub choroby zawodowej utraciła zdolność do pracy na dotychczasowym stanowisku, pracodawca jest obowiązany wydzielić lub zorganizować odpowiednie stanowisko pracy z podstawowym zapleczem socjalnym, nie później niż w okresie trzech miesięcy od daty zgłoszenia przez tę osobę gotowości przystąpienia do pracy. Zgłoszenie gotowości przystąpienia do pracy powinno nastąpić w ciągu miesiąca od dnia uznania osoby za niepełnosprawną.

Jeżeli wyłączną przyczyną wypadku przy pracy było naruszenie przepisów w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przez pracownika z jego winy lub w wyniku jego stanu nietrzeźwości – pracodawca jest zwolniony ze wskazanych wyżej obowiązków.

3.1.7. Zatrudnienie osoby niepełnosprawnej u pracodawcy niezapewniającego warunków pracy chronionej (na otwartym rynku pracy)

Orzeczenie znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, czyli niezdolności do pracy albo zdolności do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej, **nie wyklucza możliwości zatrudnienia osoby niepełnosprawnej u pracodawcy niezapewniającego warunków pracy chronionej**, pod warunkiem przystosowania stanowiska pracy do potrzeb takiej osoby lub w przypadku zatrudnienia w formie telepracy (zgodnie z art. 4 ust. 5 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych). Kontrolę w zakresie przystosowania stanowiska pracy do potrzeb osoby niepełnosprawnej sprawuje Państwowa Inspekcja Pracy.

3.1.8. Racjonalne usprawnienia

Pracodawca jest obowiązany zapewnić niezbędne racjonalne usprawnienia dla osoby niepełnosprawnej: pozostającej z nim w stosunku pracy, uczestniczącej w procesie rekrutacji lub odbywającej szkolenie, staż, przygotowanie zawodowe albo praktyki zawodowe lub absolwenckie. Niezbędne racjonalne usprawnienia polegają na przeprowadzeniu koniecznych w konkretnej sytuacji zmian lub dostosowań do szczególnych potrzeb (zgłoszonych pracodawcy) wynikających z niepełnosprawności danej osoby, o ile przeprowadzenie takich zmian lub dostosowań nie skutkuje nałożeniem na pracodawcę nieproporcjonalnie wysokich obciążeń. Obciążenia, o których mowa powyżej, nie są nieproporcjonalne, jeżeli są w wystarczającym stopniu rekompensowane ze środków publicznych. Niedokonanie niezbędnych racjonalnych usprawnień, o których mowa, uważa się za naruszenie zasady równego traktowania w zatrudnieniu w rozumieniu przepisów art. 183a § 2-5 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy.

3.2. ZADANIA GRODZKIEGO URZĘDU PRACY W KRAKOWIE Z ZAKRESU REHABILITACJI ZAWODOWEJ OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

Zadania z zakresu aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnością w Grodzkim Urzędzie Pracy w Krakowie realizowane są przez Referat Aktywizacji Osób Niepełnosprawnych.

Do głównych zadań Referatu Aktywizacji Osób Niepełnosprawnych należy pomoc osobom z niepełnosprawnością w poszukiwaniu pracy, świadczenie usług poradnictwa zawodowego i realizacja programów z zakresu rehabilitacji zawodowej finansowanych ze środków PFRON.

Do głównych zadań Pośrednictwa Pracy, należy:

- pozyskiwanie ofert pracy,
- realizowanie ofert pracy (kierowanie, zgodnie z kryteriami wskazanymi przez pracodawcę, zarejestrowanych osób na wolne miejsca pracy)
- kierowanie osób na staże, prace interwencyjne, roboty publiczne,
- współdziałania z instytucjami zajmującymi się problematyką osób niepełnosprawnych,
- informowania pracodawców oraz osób niepełnosprawnych o realizowanych zadaniach.

Do głównych zadań Poradnictwa Zawodowego, należy:

- pomoc w wyborze odpowiedniego rodzaju szkolenia,
- pomoc w określeniu obszarów poszukiwania pracy z uwzględnieniem ograniczeń wynikających z niepełnosprawności,
- pomoc w zaplanowaniu ścieżki kariery zawodowej,
- przygotowanie do kontaktu z pracodawcą (pomoc w napisaniu CV, przygotowaniu się do rozmowy kwalifikacyjnej itp.),
- przedstawienie metod i techniki poszukiwania pracy.

Do głównych zadań Stanowiska Programów ds. Rehabilitacji Zawodowej, należy:

- przyznawanie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej lub wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej (dotacje),
- przyznawanie staży dla osób niepełnosprawnych,
- dokonywanie zwrotów kosztów wyposażenia stanowiska pracy,
- dokonywanie zwrotów kosztów zatrudnienia pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy w czynnościach ułatwiających komunikowanie się z otoczeniem,
- informowanie pracodawców oraz osób niepełnosprawnych o realizowanych zadaniach.

3.2.1. Zwrot kosztów przystosowania stanowisk pracy, adaptacji pomieszczeń i urządzeń do potrzeb osób niepełnosprawnych

Opis pomocy:

W ramach tej pomocy można uzyskać refundację kosztów przystosowania stanowiska pracy, adaptacji pomieszczeń i urządzeń do potrzeb niepełnosprawnych, zakupu i autoryzacji oprogramowania, celem wykorzystania zdolności zawodowych osób niepełnosprawnych.

Zwrot kosztów dotyczy osób niepełnosprawnych:

- bezrobotnych lub poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu,
- pozostających w zatrudnieniu u pracodawcy występującego o zwrot kosztów, z wyjątkiem przypadków, gdy przyczyną powstania niepełnosprawności w okresie zatrudnienia u tego pracodawcy było zawinione przez pracodawcę lub przez pracownika naruszenie przepisów, w tym przepisów prawa pracy.

Wysokość pomocy:

Maksymalnie 20-krotność przeciętnego wynagrodzenia.

Kto się może ubiegać:

Pracodawca, który:

- nie posiada zaległości w zobowiązaniach wobec PFRON,
- nie zalega z opłacaniem w terminie podatków i składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne oraz na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych,
- nie znajduje się w trudnej sytuacji ekonomicznej.

Zobowiązania wynikające z przyznania pomocy:

Pracodawca korzystający z pomocy zobowiązany jest do:

- poniesienia kosztów przystosowania stanowiska pracy,
- zatrudnienia przez okres co najmniej 36 miesięcy osoby niepełnosprawnej po zawarciu umowy,
- przedstawienia pozytywnej opinii Państwowej Inspekcji Pracy – wydanej na wniosek starosty – o przystosowaniu stanowiska pracy do potrzeb wynikających z niepełnosprawności zatrudnionego pracownika lub w przypadku gdy zatrudnienie osoby niepełnosprawnej nie wymagało przystosowania o spełnieniu warunków bezpieczeństwa i higieny pracy na tym stanowisku.

Forma realizacji:

Pomoc udzielana jest na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej ze starostą (zwrotowi nie podlegają koszty poniesione przez pracodawcę przed dniem zawarcia umowy).

Wnioski:

Pomoc przyznawana jest na podstawie: „wniosku o zwrot dodatkowych kosztów związanych z zatrudnianiem pracowników niepełnosprawnych” (wniosek Wn-KZ część I i II).

Miejsce realizacji w Krakowie:

Grodzki Urząd Pracy w Krakowie – Stanowisko Programów Rehabilitacji Zawodowej.

3.2.2. Zwrot miesięcznych kosztów zatrudnienia pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu

Opis pomocy:

Pracodawca, który zatrudnia pracownika niepełnosprawnego, może otrzymać ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych zwrot:

- miesięcznych kosztów zatrudnienia pracowników pomagających pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy,
- kosztów szkolenia tych pracowników w zakresie czynności ułatwiających komunikowanie się z otoczeniem, a także czynności niemożliwych lub trudnych do samodzielnego wykonania przez pracownika niepełnosprawnego na stanowisku pracy.

Wysokość pomocy:

Wysokość zwrotu stanowi iloczyn kwoty najniższego wynagrodzenia i ilorazu liczby godzin w miesiącu przeznaczonych wyłącznie na pomoc pracownikowi niepełnosprawnemu i miesięcznej liczby godzin pracy pracownika niepełnosprawnego w miesiącu, przy czym liczba godzin przeznaczonych wyłącznie na pomoc pracownikowi niepełnosprawnemu nie może przekraczać liczby godzin odpowiadającej 20% liczby godzin pracy pracownika w miesiącu.

Zwrot kosztów szkolenia pracowników pomagających pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy obejmuje 100% kosztów szkolenia, nie więcej jednak niż równowartość kwoty najniższego wynagrodzenia.

Kto się może ubiegać:

Pracodawca, który:

- nie posiada zaległości w zobowiązaniach wobec PFRON,
- nie zalega z opłacaniem w terminie podatków i składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne oraz na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych,
- nie znajduje się w trudnej sytuacji ekonomicznej.

Zobowiązania wynikające z przyznania pomocy:

Pracodawca zobowiązuje się do utrzymania stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej wymagającej pomocy w pracy w zakresie czynności ułatwiających komunikowanie się z otoczeniem oraz czynności niemożliwych lub trudnych do samodzielnego wykonania przez pracownika niepełnosprawnego na stanowisku pracy przez okres, za który przyznana jest pomoc.

Forma realizacji:

Pomoc udzielana jest na podstawie umowy cywilnoprawnej zawieranej ze starostą (**refundacja nie może dotyczyć kosztów poniesionych przez pracodawcę przed dniem zawarcia umowy**).

Wnioski:

Pomoc przyznawana jest na podstawie: „wniosku o zwrot dodatkowych kosztów związanych z zatrudnieniem pracowników niepełnosprawnych” (wniosek Wn-KZ część I i III).

Miejsce realizacji w Krakowie:

Grodzki Urząd Pracy w Krakowie – Stanowisko Programów Rehabilitacji Zawodowej.

3.2.3. Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej

Opis pomocy:

W ramach refundacji pracodawca może otrzymać zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej.

Wysokość pomocy:

Maksymalnie 15-krotność przeciętnego wynagrodzenia.

Kto się może ubiegać:

Pracodawcy, którzy:

- prowadzą działalność gospodarczą co najmniej 12 miesięcy,
- nie posiadają zaległości wobec PFRON,
- nie posiadają zaległości z opłacaniem w terminie podatków i składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne oraz na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych,
- nie znajdują się w trudnej sytuacji ekonomicznej,
- nie toczy się w stosunku do nich postępowanie upadłościowe lub nie został złożony wniosek o likwidację.

Zobowiązania wynikające z przyznania pomocy:

Pracodawca korzystający z pomocy zobowiązany jest do:

- przedłożenia pozytywnej opinii Państwowej Inspekcji Pracy odpowiednio: o przystosowaniu stanowiska pracy do potrzeb wynikających z niepełnosprawności osoby zatrudnionej na wyposażonym stanowisku pracy lub o spełnieniu warunków bezpieczeństwa i higieny pracy na tym stanowisku,
- poniesienia wskazanych w umowie kosztów oraz zatrudnienia osoby niepełnosprawnej, której dotyczy refundacja, w terminie ustalonym w umowie,
- utrzymania stanowiska pracy przez okres co najmniej 36 miesięcy.

Forma realizacji:

Zwrot kosztów przyznawany jest na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej ze starostą (zwrotowi nie podlegają koszty poniesione przed dniem zawarcia umowy).

Formy zabezpieczenia:

Dostępne formy zabezpieczenia:

- weksel z poręczeniem wekslowym,
- gwarancja bankowa,
- blokada rachunku bankowego,
- akt notarialny o poddaniu się egzekucji przez dłużnika,
- zastaw na prawach i rzeczach,
- poręczenie osób fizycznych, prawnych oraz nie posiadających osobowości prawnej, a posiadających zdolność do czynności prawnych.

Jeżeli okres zatrudnienia osoby niepełnosprawnej będzie krótszy niż 36 miesięcy, pracodawca jest zobowiązany do zwrotu otrzymanej refundacji w wysokości równej 1/36 ogólnej kwoty zwrotu za każdy miesiąc brakujący do upływu 36 miesięcy, jednak w wysokości nie mniejszej niż 1/6 ogólnej kwoty.

Wnioski:

Pomoc przyznawana jest na podstawie: „wniosku o przyznanie refundacji kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej” (Wn-W).

Miejsce realizacji w Krakowie:

Grodzki Urząd Pracy w Krakowie – Stanowisko Programów Rehabilitacji Zawodowej.

3.2.4. Szkolenia osób niepełnosprawnych

Opis pomocy:

Szkolenie ma na celu podniesienie kwalifikacji zawodowych oraz innych kwalifikacji zwiększających szanse na podjęcie zatrudnienia.

Wysokość pomocy:

W okresie odbywania szkolenia, osobom skierowanym przez powiatowy urząd pracy przysługuje stypendium, które wynosi miesięcznie 120% zasiłku dla osób bezrobotnych, jeżeli miesięczny wymiar godzin szkolenia wynosi co najmniej 150 godzin.

W przypadku niższego miesięcznego wymiaru godzin szkolenia wysokość stypendium ustala się proporcjonalnie, z tym że stypendium nie może być niższe niż 20% zasiłku dla osób bezrobotnych.

Kto się może ubiegać:

Osoba z niepełnosprawnością zarejestrowana w powiatowym urzędzie pracy jako poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu.

Zobowiązania wynikające z przyznania pomocy:

Osoba skierowana na szkolenie ma obowiązek:

- uczestnictwa w szkoleniu w dniach i godzinach ustalonych harmonogramem szkolenia i przestrzegania regulaminu obowiązującego w jednostce szkolącej,
- zwrotu kosztów szkolenia jeśli z własnej winy nie ukończyła szkolenia, z wyjątkiem przypadku gdy przyczyną nieukończenia szkolenia było podjęcie zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalności gospodarczej.

Wnioski:

Pomoc przyznawana jest na podstawie „wniosku osoby poszukującej pracy niepełnosprawnej niepozostającej w zatrudnieniu o skierowanie na wskazane przez nią szkolenie”.

Miejsce realizacji w Krakowie:

Grodzki Urząd Pracy w Krakowie – Referat Organizacji Szkoleń.

Osoby z niepełnosprawnością zarejestrowane jako bezrobotne korzystają ze szkoleń na zasadach określonych w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

3.2.5. Staże dla osób niepełnosprawnych poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu

Opis pomocy:

Staż stanowi jedną z form aktywizacji zawodowej polegającą na nabywaniu przez stażystę umiejętności praktycznych do wykonywania pracy przez wykonywanie zadań w miejscu pracy bez nawiązania stosunku pracy z pracodawcą.

Na staże finansowane ze środków PFRON mogą zostać skierowane osoby z niepełnosprawnością, zarejestrowane jako poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu.

Wysokość pomocy:

W trakcie odbywania stażu osoba niepełnosprawna otrzymuje stypendium w wysokości 120% zasiłku dla bezrobotnych miesięcznie. Z tytułu organizacji stażu organizator nie ponosi żadnych kosztów.

Kto się może ubiegać:

- pracodawca – jednostka organizacyjna a także osoba fizyczna, jeżeli zatrudnia co najmniej jednego pracownika,
- przedsiębiorca niezatrudniający pracownika na zasadach przewidzianych dla pracodawców,
- rolnicza spółdzielnia produkcyjna lub pełnoletnia osoba fizyczna, zamieszkująca i prowadząca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, osobiście i na własny rachunek, działalność w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej, w tym ogrodniczej, sadowniczej, pszczelarskiej i rybnej, w pozostającym w jej posiadaniu gospodarstwie rolnym obejmującym obszar użytków rolnych o powierzchni przekraczającej 2ha przeliczeniowe lub prowadzącej dział specjalny produkcji rolnej, o którym mowa w ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291, z późn. zm.), pod warunkiem, że nie toczy się w stosunku do organizatora stażu postępowanie upadłościowe i nie został zgłoszony wniosek o likwidację.

Zobowiązania wynikające z przyznania pomocy:

Do obowiązków organizatora stażu należy:

- zapewnienie osobie odbywającej staż bezpiecznych i higienicznych warunków odbywania stażu,
- przeszkolenie osoby odbywającej staż w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, przepisów przeciwpożarowych oraz zapoznanie jej z obowiązującym regulaminem pracy,

- wydanie osobie odbywającej staż, niezwłocznie po zakończeniu stażu opinii zawierającej informacje o zadaniach realizowanych przez tę osobę i umiejętnościach praktycznych pozyskanych w trakcie stażu,
- przedłożenia, każdorazowo co miesiąc do urzędu pracy, w terminie do 5 dnia każdego miesiąca listy obecności osoby odbywającej staż,
- na wniosek uprawnionego odbywającego staż organizator jest obowiązany do udzielenia dni wolnych w wymiarze 2 dni za każde 30 dni kalendarzowych odbywania stażu.

Forma realizacji:

Staż realizowany jest na podstawie umowy cywilnoprawnej pomiędzy starostą a organizatorem stażu.

Formy zabezpieczenia:

Zabezpieczenie nie jest wymagane.

Wnioski:

Staż organizowany jest na podstawie „wniosku o zawarcie umowy o zorganizowanie stażu”.

Miejsce realizacji w Krakowie:

Grodzki Urząd Pracy w Krakowie – Stanowisko Programów Rehabilitacji Zawodowej – dla osób niepełnosprawnych poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu,

Grodzki Urząd Pracy w Krakowie – Referat Programów Rynku Pracy (ze środków Funduszu Pracy) – dla niepełnosprawnych osób bezrobotnych,

Referat Pozyskiwania i Obsługi Funduszy (ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego) – dla niepełnosprawnych osób bezrobotnych.

3.2.6. Dofinansowanie oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego na kontynuowanie działalności gospodarczej

Opis pomocy:

W ramach tej formy wsparcia osoba z niepełnosprawnością może uzyskać dofinansowanie do oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego na kontynuowanie działalności.

Wysokość pomocy:

Maksymalnie do 50% oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego na kontynuowanie działalności.

Kto się może ubiegać:

Z pomocy tej mogą skorzystać osoby niepełnosprawne, które prowadzą własną działalność gospodarczą albo własne lub dzierżawione gospodarstwo rolne i zaciągnęły kredyt na kontynuację tej działalności, jeżeli:

- nie korzystały z pożyczki na podjęcie działalności gospodarczej albo rolniczej, albo pożyczka została spłacona lub w całości umorzona,
- nie otrzymały bezzwrotnych środków na podjęcie działalności gospodarczej lub rolniczej albo prowadziły tę działalność przez co najmniej 24 miesiące od dnia otrzymania pomocy na ten cel.

Zobowiązania wynikające z przyznania pomocy:

Obowiązek prowadzenia działalności przez okres, na który została zawarta umowa o przyznaniu pomocy.

Forma realizacji:

Pomoc udzielana jest na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej ze starostą (zwrotowi nie podlegają koszty poniesione przed dniem zawarcia Umowy).

Wnioski:

Pomoc przyznawana jest na podstawie wniosku „osoby niepełnosprawnej o dofinansowanie oprocentowania kredytu bankowego”.

Miejsce realizacji w Krakowie:

Grodzki Urząd Pracy w Krakowie – Stanowisko Programów Rehabilitacji Zawodowej.

3.2.7. Środki na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej**Opis pomocy:**

Osoba niepełnosprawna może otrzymać jednorazowo środki na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej.

Dotacja jest bezzwrotna pod warunkiem prowadzenia działalności przez 24 miesiące.

Wysokość pomocy:

Maksymalnie 15-krotność przeciętnego wynagrodzenia.

Kto się może ubiegać:

Z pomocy tej mogą skorzystać osoby z niepełnosprawnością zarejestrowana w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotne lub poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu, które:

- od co najmniej 12 miesięcy nie posiadają wpisu do ewidencji działalności gospodarczej jako osoby prowadzące działalność gospodarczą,
- nigdy nie otrzymały bezzwrotnych środków publicznych na podjęcie działalności gospodarczej,
- nie posiadają zaległości w zobowiązaniach wobec PFRON,
- nie zalegają z opłacaniem w terminie podatków.

Zobowiązania wynikające z przyznania pomocy:

Obowiązek prowadzenia działalności przez okres 24 miesięcy.

Forma realizacji:

Pomoc udzielana jest na podstawie umowy cywilnoprawnej zawieranej ze starostą.

Formy zabezpieczenia:

Dostępne formy zabezpieczenia przyznanych środków:

- weksel z poręczeniem wekslowym,
- gwarancja bankowa,
- blokada rachunku bankowego,
- akt notarialny o poddaniu się egzekucji przez dłużnika,
- zastawu na prawach i rzeczach,
- poręczenie osób fizycznych, prawnych oraz nie posiadających osobowości prawnej, a posiadających zdolność do czynności prawnych.

Wnioski:

Pomoc przyznawana jest na podstawie wniosku „osoby niepełnosprawnej o przyznanie środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej” (Wn-O).

Miejsce realizacji w Krakowie:

Grodzki Urząd Pracy w Krakowie – Stanowisko Programów Rehabilitacji Zawodowej.

3.2.8. Dane kontaktowe stanowisk w Grodzkim Urzędzie Pracy w Krakowie zajmujących się aktywizacją zawodową osób z niepełnosprawnością

Grodzki Urząd Pracy w Krakowie ul. Wąwozowa 34, 31-752 Kraków				
Nazwa referatu	Nazwa stanowiska	Numer pokoju	Numer telefonu	Adres e-mail
Referat Aktywizacji Osób Niepełnosprawnych	Stanowisko pośrednictwa pracy	105	12 68 68 105 fax 12 68 68 141	niepelnosprawni@gupkrakow.pl niepelnosprawni_oferty@gupkrakow.pl
	Stanowisko poradnictwa zawodowego	15	12 68 68 015	niepelnosprawni@gupkrakow.pl
	Stanowisko ds. programów	109	12 68 68 109	rehabilitacja-niepelnosprawni@gupkrakow.pl
Referat Programów Rynku Pracy	-----	215	12 68 68 215	rprp_215@gupkrakow.pl
Referat Pozyskiwania i Obsługi Funduszy	-----	134	12 68 68 134	grodzki@gupkrakow.pl
Referat Organizacji Szkoleń	-----	235 236	12 68 68 235 12 68 68 236	szkolenia@gupkrakow.pl

3.3. BIURA POŚREDNICTWA PRACY

3.3.1. Publiczne

Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie

(posiada m.in. dostęp do banku ofert pracy z całej Europy EURES)

30-107 Kraków, Plac Na Stawach 1

tel. 12 422 98 92, 12 422 71 10, fax 12 422 97 85

Urząd Pracy Powiatu Krakowskiego

30-019 Kraków, ul. Mazowiecka 21
tel. 12 299 74 25, fax 12 632 52 15

Grodzki Urząd Pracy w Krakowie

31-752 Kraków, ul. Wąwozowa 34
tel. 12 686 80 00, fax 12 645 12 70
www.gupkrakow.pl

- Dział Obsługi Osób Niepełnosprawnych

tel. 12 686 81 13
e-mail: krzeminska@gupkrakow.pl

3.3.2. Niepubliczne – dla osób niepełnosprawnych**Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej****Biuro Promocji i Karier**

30-084 Kraków, ul. Podchorążych 2, pok. 28,29, 46B
tel./fax 12 662 61 67
e-mail: bks@up.krakow.pl

Biuro Karier Politechniki Krakowskiej

31-155 Kraków, ul. Warszawska 24, Budynek „Houston” 10-34
tel. 12 628 29 11, tel./fax 12 628 26 97
e-mail: kariery@pk.edu.pl

Biuro Karier AWF Kraków

31-571 Kraków, al. Jana Pawła II 78, Budynek Socjalny (parter, pokój 29)
tel. 12 683 14 69
e-mail: biuro.karier@awf.krakow.pl

Biuro Karier WSZiB

30-079 Kraków, al. Kijowska 14, pok. 211
tel. 12 635 68 10
email: kariery@wszib.edu.pl

**Chrześcijańskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych,
Ich Rodzin i Przyjaciół „Ognisko”****Biuro Aktywizacji Zawodowej Osób Niepełnosprawnych**

31-019 Kraków, ul. Floriańska 15
tel. 12 423 12 31
e-mail: biuro@ognisko.org.pl

4. ZADANIA MIEJSKIEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ Z ZAKRESU REHABILITACJI SPOŁECZNEJ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

4.1. ZADANIA REALIZOWANE ZE ŚRODKÓW PAŃSTWOWEGO FUNDUSZU REHABILITACJI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Ze środków PFRON realizowane są zadania określone ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Część zadań wynikających z ustawy o rehabilitacji realizowana jest przez samorządy powiatowe i wojewódzkie, które uzyskują na ten cel środki PFRON. Realizatorzy to instytucje, za pośrednictwem których PFRON wydatkuje środki na określone zadania. Instytucje te przyjmują i rozpatrują wnioski o dofinansowania, przekazują środki finansowe.

Poniżej opisano rodzaje zadań realizowanych z myślą o indywidualnych osobach niepełnosprawnych, których realizatorem jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej:

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
Dział Rehabilitacji
30-529 Kraków, ul. Józefińska 14
tel. 12 616 54 08, fax 12 616 54 01
e-mail: dr@mops.krakow.pl
www.mops.krakow.pl

4.1.1. Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej

Warsztat terapii zajęciowej jest wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówką, stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Realizacja przez warsztat powyższych celów odbywa się poprzez codzienne zajęcia w grupie uczestników, którzy posiadają wskazanie do uczestniczenia w warsztatach terapii zajęciowej, przy zastosowaniu technik terapii zajęciowej realizowanych w ramach pracowni m.in. gospodarstwa domowego, stolarskich, krawieckich, edukacyjnych, plastycznych, komputerowych, gospodarczo-ogrodniczych. Osoba niepełnosprawna nie ponosi kosztów związanych z uczestnictwem w warsztacie. Jej pobyt w 90% finansowany jest ze środków PFRON, a w 10% ze środków samorządu powiatowego. Na terenie Gminy Miejskiej Kraków działa 14 warsztatów terapii zajęciowej, które posiadają 528 miejsc przeznaczonych dla osób ze schorzeniami narządu ruchu, schorzeniami psychicznymi oraz umysłowymi.

Dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej dla osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków: tel. 12 616 54 04, 12 616 54 08.

Warsztaty terapii zajęciowej

L.p.	Nazwa jednostki	Adres jednostki	Nr telefonu	Nr faksu	Adres e-mail
1.	Warsztat Terapii Zajęciowej przy Chrześcijańskim Stowarzyszeniu Osób Niepełnosprawnych, ich Rodzin i Przyjaciół „Ognisko”	ul. Prądnicka 10, 30-002 Kraków	+48 (12) 423 32 36	-	wtz.pradnicka@ognisko.org.pl
2.	Warsztat Terapii Zajęciowej przy Duszpasterskim Stowarzyszeniu Osób z Upośledzeniem Umysłowym	os. Centrum C 7, 31-930 Kraków	+48 (12) 425 97 53	-	mbwtz@interia.pl
3.	Warsztat Terapii Zajęciowej przy Fundacji ARTES	ul. Estery 3, 31-056 Kraków	+48 (12) 446 65 40	-	fundacja_artes@op.pl
4.	Warsztat Terapii Zajęciowej przy Fundacji im. Brata Alberta	os. Dywizjonu 303 65, 31-875 Kraków	+48 (12) 647 09 00	-	fundwtz@kki.net.pl

5.	Warsztat Terapii Zajęciowej przy Katolickim Stowarzyszeniu Osób Niepełnosprawnych i ich Przyjaciół „Klika”	os. Złotej Jesieni 15a, 31-831 Kraków	+48 (12) 395 33 29	-	biuro @centrumklika.pl
6.	Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu Dobrej Nadziei	ul. Za Torem 22, 30-542 Kraków	+48 (12) 257 10 32	-	wtz.dobrejnadziei @interia.pl
7.	Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu Integracji oraz Aktywizacji Zawodowej i Społecznej Osób Niepełnosprawnych „EMAUS”	Rondo Mogiłskie 1, 31-515 Kraków	+48 (12) 393 12 07	-	wtzemaus18@ wp.pl
8.	Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu na Rzecz Rozwoju Psychiatrii i Opieki Środowiskowej	ul. Miodowa 9, 31-055 Kraków	+48 (12) 421 17 30 +48 (12) 634 49 37 +48 (12) 634 28 12	+48 (12) 429 42 97	docias1@wp.pl
9.	Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu Pomocy Socjalnej „Gaudium et Spes”	ul. Królowej Jadwigi 81, 30-209 Kraków	+48 (12) 425 19 53	-	wtz81@wp.pl
10.	Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu Pomocy Socjalnej „Gaudium et Spes”	os. Górali 19, 31-961 Kraków	+48 (12) 644 29 33	-	wtzgorali@wp.pl
11.	Warsztat Terapii Zajęciowej przy Towarzystwie Przyjaciół Dzieci Kraków Oddział Nowa Huta	os. Wandy 18, 31-906 Kraków	+48 (12) 685 57 90	-	hdorota@go2.pl
12.	Warsztat Terapii Zajęciowej przy Towarzystwie Przyjaciół Dzieci Kraków Oddział Nowa Huta	ul. Truskawkowa 4, 31-985 Kraków	+48 (12) 681 04 77	-	antase@interia.pl
13.	Warsztat Terapii Zajęciowej przy Domu Pomocy Społecznej	ul. Łanowa 43, 30-725 Kraków	+48 (12) 296 80 08	-	dps_lanowa41b @ceti.pl
14.	Warsztat Terapii Zajęciowej przy Szpitalu Specjalistycznym im. dr J. Babińskiego	ul. Babińskiego 29, 30-393 Kraków	+ 48 (12) 652 43 93	-	wtzbabinskiego@ interia.pl

4.1.2. Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych

Turnus rehabilitacyjny oznacza zorganizowaną formę aktywnej rehabilitacji zawodowej i społecznej, połączonej z elementami wypoczynku, których celem jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników, między innymi przez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych. Turnusy rehabilitacyjne dofinansowane ze środków PFRON organizowane są wyłącznie na terenie kraju. Czas trwania turnusów wynosi co najmniej 14 dni. Turnus musi odbyć się w okresie obowiązywania orzeczenia o niepełnosprawności oraz musi się rozpocząć w roku kalendarzowym, w którym osoba niepełnosprawna uzyskała dofinansowanie. Osoba niepełnosprawna, której przyznano dofinansowanie, dokonuje wyboru turnusu sama, zgodnie z zaleceniami i przeciwwskazaniami lekarza zawartymi we wniosku lekarskim.

Dokumenty od wnioskodawcy:

1. Wniosek o dofinansowanie
(formularz wniosku na stronie: <http://www.mops.krakow.pl/formypomocy>)
2. Wniosek lekarza, pod opieką którego znajduje się osoba niepełnosprawna, o skierowanie na turnus rehabilitacyjny (wzór stanowi załącznik do wniosku).
3. Kopia aktualnego orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność (oryginał do wglądu).
4. Kopia pełnomocnictwa lub odpis postanowienia sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego (oryginał do wglądu) w przypadku, gdy osoba niepełnosprawna działa przez pełnomocnika lub opiekuna prawnego.
5. Oryginał aktualnego zaświadczenia ze szkoły/uczelni o kontynuowaniu nauki, w przypadku osoby niepełnosprawnej uczącej się i niepracującej w wieku 16-24 lat.

Dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków: tel. 12 616 54 07, 12 616 54 08.

4.1.3. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny

Osoba niepełnosprawna może ubiegać się o dofinansowanie zakupu sprzętu rehabilitacyjnego do rehabilitacji w warunkach domowych, stosownie do potrzeb wynikających z jej niepełnosprawności.

Warunkiem przyznania dofinansowania jest posiadanie przez wnioskodawcę udziału własnego w kwocie nie niższej niż 20% kosztów realizowanego przedsięwzięcia. Dofinansowanie nie może obejmować kosztów realizacji zadania

poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy o dofinansowanie ze środków PFRON;

Wnioskodawca musi również spełniać kryterium dochodowe.

Kryterium dochodowe:

O dofinansowanie mogą ubiegać się te osoby, których przeciętny miesięczny dochód, w rozumieniu przepisów o świadczeniach rodzinnych, podzielony przez liczbę osób we wspólnym gospodarstwie domowym, obliczony za kwartał poprzedzający miesiąc złożenia wniosku, nie przekracza kwoty:

- 50% przeciętnego wynagrodzenia, na osobę we wspólnym gospodarstwie domowym;
- 65% przeciętnego wynagrodzenia w przypadku osoby samotnej.

Dofinansowanie przyznawane jest w oparciu o plan podziału środków finansowych PFRON przyznawanych na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej w Gminie Miejskiej Kraków oraz zasady rozpatrywania wniosków ustalone na dany rok budżetowy.

Dokumenty od wnioskodawcy (klienta):

1. Wniosek o dofinansowanie
(formularz wniosku na stronie: <http://www.mops.krakow.pl/formypomocy>).
2. Kopia aktualnego orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność (oryginał do wglądu).
3. Aktualne zaświadczenie lekarskie wystawione czytelnie w języku polskim wydane przez lekarza specjalistę na druku stanowiącym załącznik do wniosku.
4. Faktura pro forma lub oferta cenowa na zakup urządzeń wystawiona przez dostawcę sprzętu rehabilitacyjnego na:
  - a) wnioskodawcę,
  - b) rodzica lub przedstawiciela ustawowego ze wskazaniem osoby, której dotyczy zakup (w przypadku małoletniego dziecka),
  - c) opiekuna prawnego ze wskazaniem osoby, której dotyczy zakup (w przypadku osoby ubezwłasnowolnionej).
5. Kopia pełnomocnictwa lub odpis postanowienia sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego (oryginał do wglądu) w przypadku, gdy osoba niepełnosprawna działa przez pełnomocnika lub opiekuna prawnego.

Dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny na wniosek osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków: tel. 12 616 54 08.

4.1.4. Dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów

Każda osoba niepełnosprawna, która otrzymała dofinansowanie z Narodowego Funduszu Zdrowia do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, może starać się również o dofinansowanie do tych przedmiotów z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, jeżeli otrzymane dofinansowanie nie pokryło całkowitego kosztu zakupu. Wysokość dofinansowania dla osób niepełnosprawnych wynosi do 150% kwoty limitu przyznanej w ramach NFZ oraz udziału własnego osoby niepełnosprawnej, jeżeli taki udział był wymagany.

Podstawowymi warunkami uzyskania dofinansowania są:

- Posiadanie odpowiedniego dokumentu potwierdzającego niepełnosprawność;
- Spełnienie kryterium dochodowego.

Kryterium dochodowe:

O dofinansowanie mogą ubiegać się te osoby, których przeciętny miesięczny dochód, w rozumieniu przepisów o świadczeniach rodzinnych, podzielony przez liczbę osób we wspólnym gospodarstwie domowym, obliczony za kwartał poprzedzający miesiąc złożenia wniosku, nie przekracza kwoty:

- 50% przeciętnego wynagrodzenia, na osobę we wspólnym gospodarstwie domowym;
- 65% przeciętnego wynagrodzenia w przypadku osoby samotnej.

Dokumenty od wnioskodawcy (klienta):

1. Wniosek o dofinansowanie
(formularz wniosku na stronie: <http://www.mops.krakow.pl/formy-pomocy>).
2. Kopia aktualnego orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność (oryginał do wglądu).
3. Faktura VAT zapłacona gotówką, faktura VAT z przedłużonym terminem płatności, nie krótszym niż 60 dni lub faktura proforma zawierająca między innymi informacje o całkowitym koszcie zakupu sprzętu ortopedycznego lub środka pomocniczego, kwocie opłaconej w ramach ubezpieczenia zdrowotnego, limicie cenowym oraz wymaganym udziale własnym wnioskodawcy wystawiona na:
  - a) wnioskodawcę,

- b) rodzica lub przedstawiciela ustawowego ze wskazaniem osoby, której dotyczy zakup (w przypadku małoletniego dziecka),
  - c) opiekuna prawnego ze wskazaniem osoby, której dotyczy zakup (w przypadku osoby ubezwłasnowolnionej).
4. Kopia zrealizowanego zlecenia na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze potwierdzona za zgodność z oryginałem, przez świadczeniodawcę realizującego zlecenie (dotyczy faktur VAT). W przypadku faktur proforma kopia zlecenia potwierdzona za zgodność przez świadczeniodawcę realizującego zlecenie;
5. Kopia pełnomocnictwa lub odpis postanowienia Sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego (oryginał do wglądu) w przypadku, gdy osoba niepełnosprawna działa przez pełnomocnika lub opiekuna prawnego.

Wysokość dofinansowania:

- Do 100% udziału własnego osoby niepełnosprawnej w limicie ceny ustalonym na podstawie odrębnych przepisów, jeżeli taki udział jest wymagany;
- Do 150% sumy kwoty limitu wyznaczonego przez NFZ oraz wymaganego udziału własnego osoby niepełnosprawnej w zakupie tych przedmiotów i środków, jeżeli cena zakupu jest wyższa niż ustalony limit.

Dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane na podstawie odrębnych przepisów na wniosek osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków oraz zasady rozpatrywania wniosków na dany rok budżetowy: tel. 12 616 54 03, 12 616 54 08.

4.1.5. Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych

Bariery architektoniczne to wszelkie utrudnienia uniemożliwiające lub zmniejszające swobodę ruchu osobom niepełnosprawnym. Likwidacja barier w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej ma na celu umożliwienie jej, lub ułatwienie w znacznym stopniu wykonywania podstawowych, codziennych czynności, a przede wszystkim poruszania się w miejscu zamieszkania.

O dofinansowanie ze środków PFRON, na likwidację barier architektonicznych mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne, w tym małoletnie, jeśli:

- Rodzaj niepełnosprawności wymaga likwidacji barier architektonicznych ze względu na występujące trudności w poruszaniu się;
- Udokumentują zameldowanie w lokalu, w którym stale zamieszkują;

- Są właścicielami nieruchomości lub użytkownikami wieczystymi;
- Uzyskają zgodę właściciela budynku mieszkalnego na planowany zakres prac.

Osoba niepełnosprawna mająca trudności w poruszaniu się może otrzymać dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych w wysokości do 95% zakwalifikowanych prac, nie więcej jednak niż do wysokości piętnastokrotnego przeciętnego wynagrodzenia.

Dokumenty od wnioskodawcy:

1. Wniosek o dofinansowanie
(formularz wniosku na stronie: <http://www.mops.krakow.pl/formypomocy>);
2. Kopia orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność Wnioskodawcy;
3. Aktualne zaświadczenie lekarskie, wystawione czytelnie i w języku polskim, zawierające informację o rodzaju posiadanych schorzeń utrudniających poruszanie się zgodnie z załącznikiem do wniosku;
4. Kopie orzeczeń o niepełnosprawności osób mieszkających wspólnie z wnioskodawcą;
5. Kopie aktualnych dokumentów potwierdzających tytuł prawny do lokalu, w którym ma nastąpić likwidacja barier architektonicznych: akt notarialny lub umowa najmu na czas nieokreślony;
6. Kopia dokumentu potwierdzającego stałe zameldowanie w miejscu realizacji przedsięwzięcia;
7. Pisemna zgoda właściciela/właścicieli budynku/lokalu na wykonanie robót we wnioskowanym zakresie;
8. Szkic pomieszczeń, których dotyczy likwidacja barier architektonicznych (z podaniem ich wymiarów, obecnego i projektowanego układu funkcjonalnego);
9. Kopia pełnomocnictwa lub odpis postanowienia sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego (oryginał do wglądu) w przypadku, gdy osoba niepełnosprawna działa przez pełnomocnika lub opiekuna prawnego;
10. Pisemna informacja o innych źródłach finansowania zadania (np. oświadczenie sponsora).

W przypadku kserokopii dokumentu składanego do wniosku należy przedstawić oryginał do wglądu.

Dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych likwidacji barier architektonicznych na wniosek osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków:
tel. 12 616 54 54, 12 616 54 08.

4.1.6. Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych

Bariery w komunikowaniu się to ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobie niepełnosprawnej porozumiewanie się. Likwidacja tych barier ma na celu umożliwienie lub w znacznym stopniu ułatwienie wykonywania przez osobę niepełnosprawną podstawowych, codziennych czynności lub kontaktów z otoczeniem, powodując poprawę funkcjonowania w społeczeństwie. Warunkiem przyznania dofinansowania jest posiadanie przez wnioskodawcę udziału własnego w kwocie nie niższej niż 5% kosztów realizowanego przedsięwzięcia;

- Sprzęt, który może być przedmiotem dofinansowania w ramach zadania likwidacja barier w komunikowaniu się powinien cechować się indywidualnym przeznaczeniem oraz być urządzeniem specjalistycznym;
- Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się nie przysługuje osobom niepełnosprawnym, które w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku uzyskały odpowiednio na te cele dofinansowanie ze środków PFRON;
- Dofinansowanie nie może obejmować kosztów realizacji zadania poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy o dofinansowanie ze środków PFRON;
- Dofinansowanie ze środków PFRON nie przysługuje, jeżeli podmiot ubiegający się o dofinansowanie ma zaległości wobec PFRON lub podmiot ten był w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku stroną umowy o dofinansowanie ze środków PFRON, rozwiązanej z przyczyn leżących po stronie tego podmiotu;
- Dofinansowanie przyznawane jest w oparciu o plan podziału środków finansowych PFRON przyznawanych na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej w Gminie Miejskiej Kraków oraz zasady rozpatrywania wniosków ustalone na dany rok budżetowy.

Dokumenty od wnioskodawcy (klienta):

1. Wniosek o dofinansowanie
(formularz wniosku na stronie:
2. Kopia aktualnego orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność (oryginał do wglądu);
3. Aktualne zaświadczenie lekarskie wystawione czytelnie, w języku polskim zawierające informację o rodzaju posiadanych schorzeń (zgodnie z załącznikiem do wniosku);

4. Aktualna opinia psychologa / pedagoga szkolnego z informacją w jaki sposób wnioskowany sprzęt wpłynie na rozwój dziecka, w przypadku gdy wnioskodawcą jest osoba małoletnia;
5. Faktura pro forma lub oferta cenowa na zakup urządzeń, wystawiona na:
  - a) wnioskodawcę,
  - b) rodzica lub przedstawiciela ustawowego ze wskazaniem osoby, której dotyczy zakup (w przypadku małoletniego dziecka),
  - c) opiekuna prawnego ze wskazaniem osoby, której dotyczy zakup (w przypadku osoby ubezwłasnowolnionej).
6. Oryginał aktualnego zaświadczenia ze szkoły/uczelni o kontynuowaniu nauki, w przypadku osoby niepełnosprawnej uczącej się i niepracującej w wieku 16-24 lat;
7. Kopia pełnomocnictwa lub odpis postanowienia sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego (oryginał do wglądu) w przypadku, gdy osoba niepełnosprawna działa przez pełnomocnika lub opiekuna prawnego.

Dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych likwidacji barier w komunikowaniu się na wniosek osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków: tel. 12 616 54 02, 12 616 54 08.

4.1.7. Dofinansowanie likwidacji barier technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych

Barierę techniczną to ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobie niepełnosprawnej pokonywanie przez nią pewnych ograniczeń. Likwidacja tych barier ma na celu umożliwienie lub w znacznym stopniu ułatwienie wykonywania przez osobę niepełnosprawną podstawowych, codziennych czynności, powodując poprawę funkcjonowania w społeczeństwie. Sprzęt, który może być przedmiotem dofinansowania w ramach zadania likwidacja barier technicznych, powinien cechować się indywidualnym przeznaczeniem oraz być urządzeniem specjalistycznym.

- Warunkiem przyznania dofinansowania jest posiadanie przez wnioskodawcę udziału własnego w kwocie nie niższej niż 5% kosztów realizowanego przedsięwzięcia;
- Sprzęt, który może być przedmiotem dofinansowania w ramach zadania likwidacja barier technicznych powinien cechować się indywidualnym przeznaczeniem oraz być urządzeniem specjalistycznym;
- Dofinansowanie likwidacji barier technicznych nie przysługuje osobom niepełnosprawnym, które w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku uzyskały odpowiednio na te cele dofinansowanie ze środków PFRON;

- Dofinansowanie nie może obejmować kosztów realizacji zadania poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy o dofinansowanie ze środków PFRON;
- Dofinansowanie ze środków PFRON nie przysługuje, jeżeli podmiot ubiegający się o dofinansowanie ma zaległości wobec PFRON lub podmiot ten był w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku stroną umowy o dofinansowanie ze środków PFRON, rozwiązanej z przyczyn leżących po stronie tego podmiotu;
- Dofinansowanie przyznawane jest w oparciu o plan podziału środków finansowych PFRON przyznawanych na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej w Gminie Miejskiej Kraków oraz zasady rozpatrywania wniosków ustalone na dany rok budżetowy.

Dokumenty od wnioskodawcy (klienta):

1. Wniosek o dofinansowanie
(formularz wniosku na stronie <http://www.mops.krakow.pl/formypomocy>);
2. Kopia aktualnego orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność (oryginał do wglądu);
3. Aktualne zaświadczenie lekarskie wystawione czytelnie w języku polskim zawierające informację o rodzaju posiadanych schorzeń (zgodnie z załącznikiem do wniosku);
4. Faktura pro forma lub oferta cenowa na zakup urządzeń wystawiona na:
  - a) wnioskodawcę,
  - b) rodzica lub przedstawiciela ustawowego ze wskazaniem osoby, której dotyczy zakup (w przypadku małoletniego dziecka),
  - c) opiekuna prawnego ze wskazaniem osoby, której dotyczy zakup (w przypadku osoby ubezwłasnowolnionej).
5. Oryginał aktualnego zaświadczenia ze szkoły/uczelni o kontynuowaniu nauki, w przypadku osoby niepełnosprawnej uczącej się i niepracującej w wieku 16-24 lat;
6. Kopia pełnomocnictwa lub odpis postanowienia sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego (oryginał do wglądu) w przypadku, gdy osoba niepełnosprawna działa przez pełnomocnika lub opiekuna prawnego.

Dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych likwidacji barier technicznych na wniosek osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków:
tel. 12 616 54 02, 12 616 54 08.

4.1.8. Dofinansowanie usług tłumacza migowego

Warunkiem przyznania dofinansowania jest posiadanie przez wnioskodawcę w orzeczeniu o niepełnosprawności lub orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności symbolu 03-L lub 03-L wraz z symbolem 04-O lub symboli równoważnych stosowanych we wcześniejszych orzeczeniach. W przypadku orzeczenia, w którym brak jest zapisu dotyczącego przyczyny niepełnosprawności, schorzenia te winny być potwierdzone zaświadczeniem lekarza specjalisty wystawionym na druku stanowiącym załącznik do wniosku.

Dofinansowaniu nie podlega świadczenie usługi przez tłumacza PJM, SJM i SKOBN w organach administracji publicznej (przez organ administracji publicznej rozumie się ministrów, centralne organy administracji rządowej, wojewodów, działające w nich lub we własnym imieniu inne terenowe organy administracji rządowej zespolonej i niezespolonej, organy jednostek samorządu terytorialnego) oraz w innych jednostkach, które na mocy przepisów są zobowiązane do zapewnienia dostępu do w/w usług.

Dokumenty od wnioskodawcy (klienta):

1. Wniosek o dofinansowanie
(formularz wniosku na stronie: <http://www.mops.krakow.pl/formy-pomocy>);
2. Kopia aktualnego orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność (oryginał do wglądu);
3. Aktualne zaświadczenie lekarskie wystawione czytelnie, w języku polskim zawierające informację o rodzaju posiadanych schorzeń (zgodnie z załącznikiem do wniosku);
4. Oryginał aktualnego zaświadczenia ze szkoły/uczelni o kontynuowaniu nauki, w przypadku osoby niepełnosprawnej uczącej się i niepracującej w wieku 16-24 lat;
5. Kopia pełnomocnictwa lub odpis postanowienia Sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego (oryginał do wglądu) w przypadku, gdy osoba niepełnosprawna działa przez pełnomocnika lub opiekuna prawnego;
6. Dokument potwierdzający wpis do rejestru tłumaczy PJM (Polski Język Migowy), SJM (System Językowo – Migowy), SKOBN (Sposoby Komunikowania się Osób Głuchoniewidomych), (dotyczy wszystkich tłumaczy, którzy mają świadczyć usługę).

Kserokopie dokumentów przedkładane do wniosku winny być potwierdzone za zgodność z oryginałem przez osoby upoważnione do reprezentowania wnioskodawcy. Na żądanie MOPS wnioskodawca zobowiązany jest przedłożyć oryginały ww. dokumentów.

W związku z faktem, iż dofinansowanie następuje po zatwierdzeniu planu podziału środków finansowych na dany rok budżetowy, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej może wystąpić z wnioskiem o uzupełnienie zdezaktualizowanych dokumentów.

Dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych usługi tłumacza języka migowego lub tłumacza – przewodnika na wniosek indywidualnych osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków: tel. 12 616 54 06, 12 616 54 08.

4.1.9. Pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym w ramach Modułu II pilotażowego programu „Aktywny samorząd” dla osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków

Uwaga! Zasady dot. programu „Aktywny samorząd” zostały ustalone na rok 2015 i w latach następnych mogą ulec zmianie.

I. Formy i zakres pomocy udzielanej w programie w „Module II”: dofinansowanie lub refundacja kosztów uzyskania wykształcenia na poziomie wyższym:

1. opłata za naukę (czesne),
2. dodatek na pokrycie kosztów kształcenia (nie podlega rozliczeniu),
3. dodatek na uiszczenie opłaty za przeprowadzenie przewodu doktorskiego – w przypadku osób, które mają wszczęty przewód doktorski, a nie są uczestnikami studiów doktoranckich.

Refundacja może dotyczyć kosztów opłaty za naukę (czesnego) dotyczących bieżącego roku szkolnego lub akademickiego, niezależnie od daty ich poniesienia pod warunkiem posiadania przez Realizatora programu wystarczających środków PFRON.

II. Warunki uczestnictwa osoby niepełnosprawnej w programie w „Module II”:

1. znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności,
2. nauka w szkole wyższej lub szkole policealnej lub kolegium lub przewód doktorski otwarty poza studiami doktoranckimi.

III. Warunki wykluczające uczestnictwo osoby niepełnosprawnej w programie w „Module II”:

1. wymagalne zobowiązania wobec PFRON lub wobec Realizatora programu,
2. przerwa w nauce.

IV. Dodatkowe kryteria udzielania pomocy w ramach Modułu II:

1. Każdy Wnioskodawca może uzyskać pomoc ze środków PFRON łącznie maksymalnie w ramach 20 (dwudziestu) semestrów/półroczy różnych form kształcenia na poziomie wyższym – warunek ten dotyczy także wsparcia udzielonego w ramach programów PFRON:
  - „STUDENT – kształcenie ustawiczne osób niepełnosprawnych”;
  - „STUDENT II – kształcenie ustawiczne osób niepełnosprawnych”, z uwzględnieniem ust. 2;
2. Wnioskodawcy, którzy do dnia złożenia wniosku uzyskali pomoc ze środków PFRON w ramach większej liczby semestrów/półroczy, niż wskazana w ust. 1, mogą uzyskać pomoc w ramach programu – do czasu ukończenia rozpoczętych do dnia 31 stycznia 2014 roku, form kształcenia na poziomie wyższym, jeśli są one realizowane zgodnie z planem/programem studiów.

V. W ramach „Modułu II” maksymalna kwota pomocy dotyczącej każdego semestru/półroczna wynosi:

1. Dla opłaty za naukę (czesne) – równowartość kosztów czesnego w ramach jednej, aktualnie realizowanej formy kształcenia na poziomie wyższym (na jednym kierunku),
2. Dla dodatku na uiszczenie opłaty za przeprowadzenie przewodu doktorskiego do 4000 zł,
3. Dla dodatku na pokrycie kosztów kształcenia – od 700 zł do 1000 zł,
4. Dodatek na pokrycie kosztów kształcenia, o którym mowa w ust. 3 może być zwiększony gdy Wnioskodawca ponosi dodatkowe koszty kształcenia wynikające z poniższych przyczyn, nie więcej niż o:
  - 700 zł w przypadku osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności,
  - 600 zł w przypadku osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności oraz
  - 500 zł w przypadku, gdy Wnioskodawca ponosi koszty z tytułu pobierania nauki poza miejscem zamieszkania,
  - 300 zł w przypadku, gdy Wnioskodawca posiada aktualną (ważną) Kartę Dużej Rodziny.

VI. W celu objęcia wsparciem wszystkich Wnioskodawców, których wnioski zostały pozytywnie zweryfikowane pod względem formalnym, Realizator ma prawo obniżyć zakres i wysokość dofinansowania do poziomu, jaki wynika z wysokości kwot wnioskowanych we wszystkich wnioskach (zapotrzebowania) i kwoty przeznaczonej na realizację programu.

VII. W Module II wymagany udział własny Wnioskodawcy wynosi w przypadku zatrudnionych beneficjentów – 15% wartości czesnego. Z obowiązku

wnoszenia w/w udziału własnego, zwolniony jest wnioskodawca, który zatrudnienie rozpoczął w 2015 roku lub gdy w 2014 roku z tytułu zatrudnienia osiągnął średniomiesięczny dochód w wysokości niższej niż kwota 2 520 zł. W związku z powyższym celem ubiegania się o zwolnienie z naliczenia wkładu własnego, wnioskodawca zobowiązany jest dołączyć do wniosku kserokopię PIT -37 o której mowa w ust. 5 pkt 4. Środki stanowiące udział własny Wnioskodawcy nie mogą pochodzić ze środków PFRON.

- VIII. Dla osób niepełnosprawnych uczęszczających na studia lub pobierających naukę w szkole policealnej lub kolegium, dofinansowanie/refundacja opłaty za naukę (czesne) w ramach Modułu II przysługuje wyłącznie w ramach jednego kierunku.
- IX. W przypadku osób, które mają wszczęty przewód doktorski, a nie są uczestnikami studiów doktoranckich, przysługuje wyłącznie dodatek na uiszczenie opłaty za przeprowadzenie przewodu doktorskiego.
- X. Zakres pojęć dotyczących pomocy i kryteriów uczestnictwa osób niepełnosprawnych w programie. Ilekroć w niniejszej procedurze mowa jest o:
1. **aktywności zawodowej** – należy przez to rozumieć:
    - zatrudnienie lub
    - rejestrację w urzędzie pracy jako osoba bezrobotna lub
    - rejestrację w urzędzie pracy jako osoba poszukująca pracy i nie pozostająca w zatrudnieniu,
  2. **opłacie za naukę (czesne)** – należy przez to rozumieć opłatę pobieraną za naukę w szkole policealnej lub wyższej w okresie objętym umową dofinansowania; opłata za naukę (czesne) nie obejmuje innych opłat z tytułu usług edukacyjnych (np.: opłaty związanej z powtarzaniem określonych zajęć z powodu niezadowolających wyników w nauce, za zajęcia nieobjęte planem studiów, za studia realizowane w języku obcym) ani innych opłat przewidzianych przepisami prawa powszechnie obowiązującego (np.: za wydanie: legitymacji studenckiej i jej duplikatu, dyplomu ukończenia studiów, jego duplikatu oraz dodatkowego odpisu dyplomu w tłumaczeniu na język obcy, itp.), które to koszty mogą być pokrywane przez beneficjenta pomocy ze środków dofinansowania przyznanego w formie dodatku na pokrycie kosztów kształcenia;
  3. **dodatku na pokrycie kosztów kształcenia** – należy przez to rozumieć nie wymagającą rozliczania kwotę przeznaczoną na wydatki związane z pobieraniem nauki,
  4. **zatrudnieniu** – należy przez to rozumieć:

- stosunek pracy na podstawie umowy o pracę, zawartej na czas nieokreślony lub określony, jednakże nie krótszy niż 3 miesiące lub
  - stosunek pracy na podstawie powołania, wyboru, mianowania oraz spółdzielczej umowy o pracę, jeżeli na podstawie przepisów szczególnych pracownik został powołany na czas określony; okres ten nie może być krótszy niż 3 miesiące lub
  - działalność rolniczą w rozumieniu ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r. poz. 1403, z późn. zm.),
  - działalność gospodarczą w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jednolity: Dz. U. z 2015 r. poz. 584, z późn. zm.),
  - zatrudnienie na podstawie umowy cywilnoprawnej, zawartej na okres nie krótszy niż 6 m-cy (okresy obowiązywania umów następujących po sobie, sumują się),
  - staż zawodowy w rozumieniu ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity: Dz.U. z 2015 r., poz. 149, z późn. zm.)
5. **gospodarstwie domowym wnioskodawcy** – należy przez to rozumieć, w zależności od stanu faktycznego:
- wspólne gospodarstwo – gdy Wnioskodawca ma wspólny budżet domowy z innymi osobami, wchodzącymi w skład jego rodziny lub
  - samodzielne gospodarstwo – gdy Wnioskodawca mieszka i utrzymuje się samodzielnie i może udokumentować, że z własnych dochodów ponosi wszelkie opłaty z tego tytułu,
6. **kolegium** – należy przez to rozumieć kolegium pracowników służb społecznych, kolegium nauczycielskie lub nauczycielskie kolegium języków obcych utworzone zgodnie z ustawą z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.),
7. **miejscu zamieszkania** – należy przez to rozumieć, zgodnie z normą kodeksu cywilnego (art. 25 Kc) miejscowość, w której Wnioskodawca przebywa z zamiarem stałego pobytu, będąca ośrodkiem życia codziennego wnioskodawcy, w którym skoncentrowane są jego plany życiowe (cechy ośrodka osobistych i majątkowych interesów); o miejscu zamieszkania nie decyduje jedynie fakt przebywania w Gminie Miejskiej Kraków, ale również zamiar stałego pobytu i chęć skoncentrowania swoich interesów życiowych w danym miejscu; można mieć tylko jedno miejsce zamieszkania,

8. **nauce w szkole wyższej** – należy przez to rozumieć studia pierwszego stopnia, studia drugiego stopnia, jednolite studia magisterskie, studia podyplomowe lub doktoranckie prowadzone przez szkoły wyższe w systemie stacjonarnym (dziennym) lub niestacjonarnym (wieczorowym, zaocznym lub eksternistycznym, w tym również za pośrednictwem Internetu),
9. **półroczu/semestrze** – należy przez to rozumieć okres, na który może zostać przyznana pomoc finansowa na pokrycie kosztów nauki w szkole, obejmujący zajęcia dydaktyczne, sesję egzaminacyjną oraz obowiązkowe praktyki,
10. **przerwie w nauce** – należy przez to rozumieć przerwę w kontynuowaniu nauki, w trakcie której osoba niepełnosprawna nie ponosi kosztów nauki, np. urlop dziekański, urlop zdrowotny,
11. **szkole policealnej** – należy przez to rozumieć publiczną lub niepubliczną szkołę policealną, utworzoną zgodnie z ustawą z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.),
12. **szkole wyższej** – należy przez to rozumieć publiczną lub niepubliczną szkołę wyższą utworzoną zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (tekst jednolity: Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.) lub uczelnię zagraniczną, a także szkołę wyższą i wyższe seminarium duchowne prowadzone przez Kościół Katolicki lub inne kościoły i związki wyznaniowe,
13. **Realizatorze programu** – należy przez to rozumieć Gminę Miejską Kraków, działającą za pośrednictwem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie,
14. **wymagalnych zobowiązaniach** – należy przez to rozumieć:
  - w odniesieniu do zobowiązań o charakterze cywilnoprawnym – wszystkie bezsporne zobowiązania, których termin płatności dla dłużnika minął, a które nie zostały ani przedawnione ani umorzone,
  - w odniesieniu do zobowiązań publicznoprawnych, wynikających z decyzji administracyjnych wydawanych na podstawie przepisów k.p.a. – zobowiązania:
  - wynikające z decyzji ostatecznych, których wykonanie nie zostało wstrzymane z upływem dnia, w którym decyzja stała się ostateczna – w przypadku decyzji, w których nie wskazano terminu płatności,
  - wynikające z decyzji ostatecznych, których wykonanie nie zostało wstrzymane z upływem terminu płatności oznaczonego w decyzji – w przypadku decyzji z oznaczonym terminem płatności,

- wynikające z decyzji nieostatecznych, którym nadano rygor natychmiastowej wykonalności,

15. **Karcie Dużej Rodziny** – należy przez to rozumieć dokument identyfikujący członka rodziny wielodzietnej, zgodnie z ustawą z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. 2014 poz. 1863) lub inny dokument, na podstawie którego Wnioskodawca objęty jest działaniami/ulgami adresowanymi do rodzin wielodzietnych, ujętymi w ramy programów, które pod różnymi nazwami funkcjonują w Polsce bądź wprowadzonymi jako samodzielny instrument nieobudowany programem.
- XI. Realizator programu może podjąć decyzję o przywróceniu Wnioskodawcy terminu na złożenie wniosku zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania administracyjnego.
- XII. Wnioskodawca zobowiązany jest zgłosić bezzwłocznie do Realizatora programu informacje o wszelkich zmianach, dotyczących danych zawartych we wniosku.
- XIII. W przypadku, gdy Wnioskodawca przedstawia do wniosku dokumenty wystawione w języku innym niż język polski, zobowiązany jest do przedłożenia tłumaczenia tych dokumentów na język polski przez tłumacza przysięgłego. Koszty związane z tłumaczeniem tych dokumentów nie są refundowane ze środków PFRON.
- XIV. W sytuacji, gdy łączna wartość uzyskanej pomocy ze środków PFRON w ramach programu przekracza kwotę 10 000 zł, zabezpieczeniem udzielonego dofinansowania jest weksel własny in blanco wystawiony przez wnioskodawcę i opatrzony klauzulą „bez protestu”. Górną wartością sumy wekslowej jest wartość udzielonej pomocy, powiększona o odsetki, określone w umowie dofinansowania oraz koszty dochodzenia roszczeń.
- XV. Przyznana pomoc w ramach Modułu II nie może być przeznaczona na:
  1. pożyczki i spłaty rat oraz odsetek,
  2. koszty poniesione na przygotowanie wniosku,
  3. opłaty związane z realizacją umowy zawartej pomiędzy Realizatorem programu z Wnioskodawcą,
  4. koszty nieudokumentowane – w przypadku opłaty za naukę (czesne) lub opłaty za przeprowadzenie przewodu doktorskiego.
- XVI. Wnioskodawca może występować przez pełnomocnika, ustanowionego na podstawie pełnomocnictwa z podpisem poświadczonym notarialnie – pełnomocnictwo Wnioskodawca dołącza do wniosku wraz z pisemnym oświadczeniem pełnomocnika, iż nie jest on i w ciągu ostatnich 3 lat nie był właścicielem, współwłaścicielem, przedstawicielem prawnym (pełnomocnikiem) lub handlowym, członkiem organów nadzorczych bądź

zarządzających lub pracownikiem firm(y), oferujących sprzedaż towarów/ usług będących przedmiotem wniosku ani nie jest i nie był w żaden inny sposób powiązany z zarządem tych firm poprzez np.: związki gospodarcze, rodzinne, osobowe itp.

XVII. Wnioski o pomoc przyjmowane są:

- od dnia 2 marca do 30 marca (semestr letni) roku akademickiego 2014/2015 oraz
- od dnia 1 sierpnia do 10 października (semestr zimowy) roku akademickiego 2015/2016.

Sprawę załatwia Dział Rehabilitacji Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie, ul. Józefińska 14, tel. 12 616 54 08, e-mail: dr@mops.krakow.pl

4.1.10. Pomoc w likwidacji bariery transportowej w ramach „Obszaru A” pilotażowego programu „Aktywny samorząd” dla osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków.

- I. Forma i zakres pomocy udzielanej w programie w „Obszarze A”: Zadanie 2: dofinansowanie lub refundacja kosztów uzyskania prawa jazdy kategorii B (kursu i egzaminów). Refundacja może dotyczyć kosztów poniesionych w okresie do 180 dni przed złożeniem wniosku w ramach danego roku kalendarzowego.
- II. Warunki uczestnictwa osoby niepełnosprawnej w programie w „Obszarze A”: Zadanie 2: znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności, dysfunkcja narządu ruchu, wiek aktywności zawodowej.
- III. W programie w „Obszarze A” nie mogą uczestniczyć wnioskodawcy, którzy posiadają wymagalne zobowiązania wobec PFRON lub wobec Realizatora programu.
- IV. Pomoc w ramach „Obszaru A” może być udzielana co 3 lata, licząc od początku roku następującego po roku, w którym udzielono pomocy na ten sam cel określony ogólnie w danym zadaniu.
- V. Maksymalna kwota pomocy ze środków PFRON w ramach programu w „Obszarze A” w Zadaniu 2 wynosi: 1500 zł dla kosztów kursu i egzaminów.
- VI. Wymagany udział własny wnioskodawcy w ramach Obszaru A w zadaniu 2 wynosi: 25% ceny brutto zakupu/usługi. Środki stanowiące udział własny wnioskodawcy nie mogą pochodzić ze środków PFRON, a także ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia.

VII. Zakres pojęć dotyczących pomocy i kryteriów uczestnictwa osób niepełnosprawnych w programie. Ilekroć w niniejszej procedurze mowa jest o:

1. aktywności zawodowej – należy przez to rozumieć:

- zatrudnienie lub
- rejestrację w urzędzie pracy jako osoba bezrobotna lub
- rejestrację w urzędzie pracy jako osoba poszukująca pracy i nie pozostająca w zatrudnieniu,

2. zatrudnieniu – należy przez to rozumieć:

- stosunek pracy na podstawie umowy o pracę, zawartej na czas nieokreślony lub określony, jednakże nie krótszy niż 3 miesiące lub
- stosunek pracy na podstawie powołania, wyboru, mianowania oraz spółdzielczej umowy o pracę, jeżeli na podstawie przepisów szczególnych pracownik został powołany na czas określony; okres ten nie może być krótszy niż 3 miesiące lub
- działalność rolniczą w rozumieniu ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r., poz. 1403, z późn. zm.) lub
- działalność gospodarczą w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r. poz. 672, z późn. zm.) lub
- zatrudnienie na podstawie umowy cywilnoprawnej, zawartej na okres nie krótszy niż 6 miesięcy lub
- staż zawodowy w rozumieniu ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity: Dz. U. z 2013, poz. 674, z późn. zm.),

3. dysfunkcji narządu ruchu – należy przez to rozumieć dysfunkcję stanowiącą podstawę orzeczenia o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. W przypadku osób niepełnosprawnych z dysfunkcją narządu ruchu, która nie jest przyczyną wydania orzeczenia dot. niepełnosprawności, ale jest konsekwencją ujętych w orzeczeniu schorzeń (np. o charakterze neurologicznym – symbol orzeczenia: 10-N lub całościowych zaburzeń rozwojowych – symbol orzeczenia: 12-C), dysfunkcję narządu ruchu należy potwierdzić zaświadczeniem lekarza specjalisty, który zaświadczy, iż następstwem schorzeń wskazanych w orzeczeniu jest dysfunkcja narządu ruchu.

4. gospodarstwie domowym wnioskodawcy – należy przez to rozumieć, w zależności od stanu faktycznego:

- wspólne gospodarstwo – gdy wnioskodawca ma wspólny budżet domowy z innymi osobami, wchodzącymi w skład jego rodziny lub
  - samodzielne gospodarstwo – gdy wnioskodawca mieszka i utrzymuje się samodzielnie i może udokumentować, że z własnych dochodów ponosi wszelkie opłaty z tego tytułu.
5. kosztach kursu i egzaminów – należy przez to rozumieć koszty związane z uczestnictwem osoby niepełnosprawnej w kursie i przeprowadzeniem egzaminu, w tym także wszelkie opłaty z nimi związane oraz jazdy doszkalające,
  6. miejscu zamieszkania – należy przez to rozumieć, zgodnie z normą kodeksu cywilnego (art. 25 Kc) miejscowość, w której wnioskodawca przebywa z zamiarem stałego pobytu, będąca ośrodkiem życia codziennego wnioskodawcy, w którym skoncentrowane są jego plany życiowe (cechy ośrodka osobistych i majątkowych interesów); o miejscu zamieszkania nie decyduje jedynie fakt przebywania w Gminie Miejskiej Kraków, ale również zamiar stałego pobytu i chęć skoncentrowania swoich interesów życiowych w danym miejscu; można mieć tylko jedno miejsce zamieszkania,
  7. Realizatorze programu – należy przez to rozumieć Gminę Miejską Kraków, działającą za pośrednictwem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie,
  8. wymagalnych zobowiązaniach – należy przez to rozumieć:
    - a) w odniesieniu do zobowiązań o charakterze cywilnoprawnym – wszystkie bezsporne zobowiązania, których termin płatności dla dłużnika minął, a które nie zostały ani przedawnione ani umorzone,
    - b) w odniesieniu do zobowiązań publicznoprawnych, wynikających z decyzji administracyjnych wydawanych na podstawie przepisów k.p.a. – zobowiązania:
      - wynikające z decyzji ostatecznych, których wykonanie nie zostało wstrzymane z upływem dnia, w którym decyzja stała się ostateczna – w przypadku decyzji, w których nie wskazano terminu płatności,
      - wynikające z decyzji ostatecznych, których wykonanie nie zostało wstrzymane z upływem terminu płatności oznaczonego w decyzji – w przypadku decyzji z oznaczonym terminem płatności,
      - wynikające z decyzji nieostatecznych, którym nadano rygor natychmiastowej wykonalności.

- VIII. Realizator programu może podjąć decyzję o przywróceniu Wnioskodawcy terminu na złożenie wniosku zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania administracyjnego.
- IX. Wnioskodawca zobowiązany jest zgłosić bezzwłocznie do Realizatora programu informacje o wszelkich zmianach, dotyczących danych zawartych we wniosku.
- X. W przypadku, gdy wnioskodawca przedstawia do wniosku dokumenty wystawione w języku innym niż język polski, zobowiązany jest do przedłożenia tłumaczenia tych dokumentów na język polski przez tłumacza przysięgłego. Koszty związane z tłumaczeniem tych dokumentów nie są refundowane ze środków PFRON.
- XI. W sytuacji, gdy łączna wartość uzyskanej pomocy ze środków PFRON w ramach programu przekracza kwotę 10.000 zł, zabezpieczeniem udzielonego dofinansowania jest weksel własny in blanco wystawiony przez wnioskodawcę i opatrzony klauzulą „bez protestu”. Górną wartością sumy wekslowej jest wartość udzielonej pomocy, powiększona o odsetki, określone w umowie w sprawie pomocy oraz koszty dochodzenia roszczeń.
- XII. Przyznana pomoc w ramach programu w „Obszarze A” nie może być przeznaczona na:
1. pożyczki i spłaty rat oraz odsetek,
  2. koszty poniesione na przygotowanie wniosku,
  3. opłaty związane z realizacją umowy zawartej pomiędzy Realizatorem z wnioskodawcą,
  4. koszty nieudokumentowane.
- XIII. Wnioskodawca może występować przez pełnomocnika, ustanowionego na podstawie pełnomocnictwa poświadzonego notarialnie – pełnomocnictwo wnioskodawca dołącza do wniosku wraz z pisemnym oświadczeniem pełnomocnika, iż nie jest on i w ciągu ostatnich 3 lat nie był właścicielem, współwłaścicielem, przedstawicielem prawnym (pełnomocnikiem) lub handlowym, członkiem organów nadzorczych bądź zarządzających lub pracownikiem firm(y), oferujących sprzedaż towarów/ usług będących przedmiotem wniosku ani nie jest i nie był w żaden inny sposób powiązany z zarządem tych firm poprzez np.: związki gospodarcze, rodzinne, osobowe itp.
- XIV. Przyjmowanie wniosków następuje w trybie ciągłym, od 1 maja do 30 sierpnia danego roku realizacji programu.

Sprawę załatwia Dział Rehabilitacji Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie, ul. Józefińska 14, tel. 12 616 54 08, e-mail: dr@mops.krakow.pl

4.1.11. Pomoc w likwidacji barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym w ramach „Obszaru B” pilotażowego programu „Aktywny samorząd” dla osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków

- I. Formy i zakres pomocy udzielanej w programie w „Obszarze B”: Zadanie 2: dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania.
- II. Warunki uczestnictwa osoby niepełnosprawnej w programie w „Obszarze B”: znaczny stopień niepełnosprawności lub orzeczenie o niepełnosprawności, wiek do lat 18 lub wiek aktywności zawodowej lub zatrudnienie, dysfunkcja obu kończyn górnych lub narządu wzroku.
- III. W programie w „Obszarze B” nie mogą uczestniczyć wnioskodawcy, którzy posiadają wymagalne zobowiązania wobec PFRON lub wobec Realizatora programu.
- IV. Pomoc w ramach „Obszaru B” może być udzielana co 3 lata, licząc od początku roku następującego po roku, w którym udzielono pomocy na ten sam cel określony ogólnie w danym zadaniu.
- V. Maksymalna kwota dofinansowania ze środków PFRON w ramach programu w „Obszarze B” w Zadaniu 2 wynosi:
  1. dla osoby głuchoniewidomej: 4000 zł,
  2. dla pozostałych adresatów obszaru: 2000 zł, z możliwością zwiększenia kwoty dofinansowania w indywidualnych przypadkach, maksymalnie o 100%, wyłącznie w przypadku, gdy poziom dysfunkcji narządu wzroku wymaga zwiększenia liczby godzin szkolenia.
- VI. Zakres pojęć dotyczących pomocy i kryteriów uczestnictwa osób niepełnosprawnych w programie. Ilekroć w niniejszej procedurze mowa jest o:
  1. **aktywności zawodowej** – należy przez to rozumieć:
    - zatrudnienie lub
    - rejestrację w urzędzie pracy jako osoba bezrobotna lub
    - rejestrację w urzędzie pracy jako osoba poszukująca pracy i nie pozostająca w zatrudnieniu,
  2. **zatrudnieniu** – należy przez to rozumieć:
    - stosunek pracy na podstawie umowy o pracę, zawartej na czas nieokreślony lub określony, jednakże nie krótszy niż 3 miesiące lub
    - stosunek pracy na podstawie powołania, wyboru, mianowania oraz spółdzielczej umowy o pracę, jeżeli na podstawie przepisów

szczególnych pracownik został powołany na czas określony; okres ten nie może być krótszy niż 3 miesiące lub

- działalność rolniczą w rozumieniu ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r., poz. 1403, z późn. zm.) lub
  - działalność gospodarczą w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r. poz. 672, z późn. zm.) lub
  - zatrudnienie na podstawie umowy cywilnoprawnej, zawartej na okres nie krótszy niż 6 miesięcy lub
  - staż zawodowy w rozumieniu ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity: Dz. U. z 2013, poz. 674, z późn. zm.),
3. **dysfunkcji obu kończyn górnych** – należy przez to rozumieć stan potwierdzony zaświadczeniem lekarskim, m.in.: wrodzony brak lub amputację obu kończyn górnych – co najmniej w obrębie przedramienia a także dysfunkcję charakteryzującą się znacznie obniżoną sprawnością ruchową w zakresie obu kończyn górnych, wynikająca ze schorzeń o różnej etiologii (m.in. porażenia mózgowo, choroby neuromięśniowe),
4. **gospodarstwie domowym wnioskodawcy** – należy przez to rozumieć, w zależności od stanu faktycznego:
- wspólne gospodarstwo – gdy wnioskodawca ma wspólny budżet domowy z innymi osobami, wchodzącymi w skład jego rodziny lub
  - samodzielne gospodarstwo – gdy wnioskodawca mieszka i utrzymuje się samodzielnie i może udokumentować, że z własnych dochodów ponosi wszelkie opłaty z tego tytułu,
5. **miejscu zamieszkania** – należy przez to rozumieć, zgodnie z normą kodeksu cywilnego (art. 25 Kc) miejscowość, w której wnioskodawca przebywa z zamiarem stałego pobytu, będąca ośrodkiem życia codziennego wnioskodawcy, w którym skoncentrowane są jego plany życiowe (cechy ośrodka osobistych i majątkowych interesów); o miejscu zamieszkania nie decyduje jedynie fakt przebywania w Gminie Miejskiej Kraków, ale również zamiar stałego pobytu i chęć skoncentrowania swoich interesów życiowych w danym miejscu; można mieć tylko jedno miejsce zamieszkania,
6. **osobie głuchoniewidomej** – należy przez to rozumieć osobę niepełnosprawną, która na skutek równoczesnego uszkodzenia słuchu i wzroku napotyka bardzo duże trudności w wymianie informacji oraz

w komunikowaniu się, stan ten musi być potwierdzony w odpowiednim dokumencie lub zaświadczeniu lekarskim,

7. **Realizatorze programu** – należy przez to rozumieć Gminę Miejską Kraków, działającą za pośrednictwem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie.

8. **wymagalnych zobowiązaniach** – należy przez to rozumieć:

a) w odniesieniu do zobowiązań o charakterze cywilnoprawnym – wszystkie bezsporne zobowiązania, których termin płatności dla dłużnika minął, a które nie zostały ani przedawnione ani umorzone,

b) w odniesieniu do zobowiązań publicznoprawnych, wynikających z decyzji administracyjnych wydawanych na podstawie przepisów k.p.a. – zobowiązania:

- wynikające z decyzji ostatecznych, których wykonanie nie zostało wstrzymane z upływem dnia, w którym decyzja stała się ostateczna – w przypadku decyzji, w których nie wskazano terminu płatności,
- wynikające z decyzji ostatecznych, których wykonanie nie zostało wstrzymane z upływem terminu płatności oznaczonego w decyzji – w przypadku decyzji z oznaczonym terminem płatności,
- wynikające z decyzji nieostatecznych, którym nadano rygor natychmiastowej wykonalności.

VII. Realizator programu może podjąć decyzję o przywróceniu Wnioskodawcy terminu na złożenie wniosku zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania administracyjnego.

VIII. Wnioskodawca zobowiązany jest zgłosić bezzwłocznie do Realizatora programu informacje o wszelkich zmianach, dotyczących danych zawartych we wniosku.

IX. W przypadku, gdy wnioskodawca przedstawia do wniosku dokumenty wystawione w języku innym niż język polski, zobowiązany jest do przedłożenia tłumaczenia tych dokumentów na język polski przez tłumacza przysięgłego. Koszty związane z tłumaczeniem tych dokumentów nie są refundowane ze środków PFRON.

X. W sytuacji, gdy łączna wartość uzyskanej pomocy ze środków PFRON w ramach programu przekracza kwotę 10 000 zł, zabezpieczeniem udzielonego dofinansowania jest weksel własny in blanco wystawiony przez wnioskodawcę i opatrzony klauzulą „bez protestu”. Górną wartością sumy wekslowej jest wartość udzielonej pomocy, powiększona o odsetki, określone w umowie w sprawie pomocy oraz koszty dochodzenia roszczeń.

- XI. Przyznana pomoc w ramach programu w „Obszarze B” nie może być przeznaczona na:
1. pożyczki i spłaty rat oraz odsetek,
  2. koszty poniesione na przygotowanie wniosku,
  3. opłaty związane z realizacją umowy zawartej pomiędzy Realizatorem z wnioskodawcą,
  4. koszty nieudokumentowane.
- XII. Wnioskodawca może występować przez pełnomocnika, ustanowionego na podstawie pełnomocnictwa poświadczonego notarialnie – pełnomocnictwo wnioskodawca dołącza do wniosku wraz z pisemnym oświadczeniem pełnomocnika, iż nie jest on i w ciągu ostatnich 3 lat nie był właścicielem, współwłaścicielem, przedstawicielem prawnym (pełnomocnikiem) lub handlowym, członkiem organów nadzorczych bądź zarządzających lub pracownikiem firm(y), oferujących sprzedaż towarów/ usług będących przedmiotem wniosku ani nie jest i nie był w żaden inny sposób powiązany z zarządem tych firm poprzez np.: związki gospodarcze, rodzinne, osobowe itp.
- XIII. Przyjmowanie wniosków następuje w trybie ciągłym, od 1 maja do 30 sierpnia danego roku realizacji programu.

Sprawę załatwia Dział Rehabilitacji Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie, ul. Józefińska 14, tel. 12 616 54 08, e-mail: dr@mops.krakow.pl

4.1.12. Pomoc w likwidacji barier w poruszaniu się w ramach „Obszaru C” pilotażowego programu „Aktywny samorząd” dla osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków

- I. Formy i zakres pomocy udzielanej w programie w „Obszarze C”:
1. Zadanie 2: dofinansowanie lub refundacja kosztów utrzymania sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym,
  2. Zadanie 3: dofinansowanie zakupu protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne (co najmniej na III poziomie jakości),
  3. Zadanie 4: dofinansowanie lub refundacja kosztów utrzymania sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne (co najmniej na III poziomie jakości).

Refundacja może dotyczyć kosztów poniesionych w okresie do 180 dni przed złożeniem wniosku w ramach danego roku kalendarzowego.

- II. Warunki uczestnictwa osoby niepełnosprawnej w programie w „Obszarze C”:
1. Zadanie 2: znaczny stopień niepełnosprawności lub orzeczenie równoważne albo orzeczenie o niepełnosprawności (osoby do 16 roku życia).
  2. Zadanie 3 i 4: stopień niepełnosprawności, wiek aktywności zawodowej lub zatrudnienie, potwierdzona – opinią eksperta PFRON – stabilność procesu chorobowego, potwierdzone – opinią eksperta PFRON – rokowania uzyskania zdolności do pracy w wyniku wsparcia udzielonego w programie.
- III. W programie w „Obszarze C” nie mogą uczestniczyć wnioskodawcy, którzy posiadają wymagalne zobowiązania wobec PFRON lub wobec Realizatora programu.
- IV. Pomoc w ramach „Obszaru C” może być udzielana:
- w Zadaniu 3 co 3 lata, licząc od początku roku następującego po roku, w którym udzielono pomocy na ten sam cel określony ogólnie w danym zadaniu,
  - w Zadaniu 2 i 4 po upływie okresu gwarancji dotyczącej przedmiotu dofinansowanego uprzednio ze środków PFRON,
  - w Zadaniu 2 dla beneficjentów programu, którzy uzyskali pomoc w pokryciu kosztów utrzymania sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym w 2012 roku oraz wcześniejszych programów przewidujących analogiczne wsparcie. Wówczas nie obowiązuje karencja w uzyskaniu kolejnych środków PFRON na ten sam cel, niezależnie od okresu karencji przewidzianego wówczas w ramach programu.
- V. Realizator może podjąć decyzję o przyznaniu pomocy z pominięciem okresów karencji wobec wnioskodawców, którzy wskutek zmiany w stanie fizycznym nie mogą korzystać z posiadanego, uprzednio dofinansowanego ze środków PFRON przedmiotu dofinansowania.
- VI. Maksymalna kwota pomocy ze środków PFRON w ramach programu w „Obszarze C” wynosi:
1. w Zadaniu 2: 2000 zł,
  2. w Zadaniu 3 dla protezy na III poziomie jakości, po amputacji:
    - w zakresie ręki: 9000 zł,
    - dla przedramienia: 20 000 zł,
    - ramienia i wyluszczeniu w stawie barkowym: 26 000 zł,
    - na poziomie podudzia: 14 000 zł,

- na wysokości uda (także przez staw kolanowy): 20 000 zł,
  - uda i wyłuszczeniu w stawie biodrowym: 25 000 zł, z możliwością zwiększenia kwoty dofinansowania w wyjątkowych przypadkach i wyłącznie wtedy, gdy celowość zwiększenia jakości protezy do poziomu IV (dla zdolności do pracy wnioskodawcy), zostanie zarekomendowana przez eksperta PFRON,
3. w Zadaniu 4: do 30% kwot, o których mowa w ust. 2, Refundacja może dotyczyć kosztów poniesionych w okresie do 180 dni przed złożeniem wniosku.
- VII. Wymagany udział własny wnioskodawcy w ramach Obszaru C w Zadaniach 3 oraz 4 wynosi: 10% ceny brutto zakupu/usługi. Środki stanowiące udział własny wnioskodawcy nie mogą pochodzić ze środków PFRON, a także ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia.
- VIII. Zakres pojęć dotyczących pomocy i kryteriów uczestnictwa osób niepełnosprawnych w programie. Ilekroć w niniejszej procedurze mowa jest o:
1. **aktywności zawodowej** – należy przez to rozumieć:
    - zatrudnienie lub
    - rejestrację w urzędzie pracy jako osoba bezrobotna lub
    - rejestrację w urzędzie pracy jako osoba poszukująca pracy i nie pozostająca w zatrudnieniu,
  2. **zatrudnieniu** – należy przez to rozumieć:
    - stosunek pracy na podstawie umowy o pracę, zawartej na czas nieokreślony lub określony, jednakże nie krótszy niż 3 miesiące lub
    - stosunek pracy na podstawie powołania, wyboru, mianowania oraz spółdzielczej umowy o pracę, jeżeli na podstawie przepisów szczególnych pracownik został powołany na czas określony; okres ten nie może być krótszy niż 3 miesiące lub
    - działalność rolniczą w rozumieniu ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r., poz. 1403, z późn. zm.) lub
    - działalność gospodarczą w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r. poz. 672, z późn. zm.) lub
    - zatrudnienie na podstawie umowy cywilnoprawnej, zawartej na okres nie krótszy niż 6 miesięcy lub
    - staż zawodowy w rozumieniu ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity: Dz. U. z 2013, poz. 674, z późn. zm.),

3. **ekspercie PFRON** (w przypadku Zadania 3 i 4) – należy przez to rozumieć specjalistę wojewódzkiego (potwierdzającego stabilność procesu chorobowego i rokowania uzyskania zdolności do pracy w wyniku wsparcia udzielonego w programie) z dziedziny rehabilitacji medycznej lub ortopedii i traumatologii albo innego specjalistę w tych dziedzinach, wskazanego przez jednego z wymienionych specjalistów, który prowadzi na terenie danego województwa długotrwałą opiekę protetyczną nad osobami po amputacjach kończyn; wyboru ekspertów PFRON dokonuje PFRON; ekspertem nie może być osoba, która aktualnie oraz w ciągu ostatnich 3 lat, była przedstawicielem prawnym lub handlowym, członkiem organów nadzorczych bądź zarządzających lub pracownikiem protezowni (zakładu ortopedycznego); ekspertom PFRON przysługuje wynagrodzenie za wydanie opinii do wniosku zakwalifikowanego do dofinansowania, w zakresie:
- stabilności procesu chorobowego wnioskodawcy,
  - rokowań co do zdolności wnioskodawcy do pracy w wyniku wsparcia udzielonego w programie oraz o ile dotyczy
  - celowości zwiększenia jakości protezy do poziomu IV (dla zdolności do pracy wnioskodawcy) i zwiększenia kwoty pomocy,
4. **gospodarstwie domowym wnioskodawcy** – należy przez to rozumieć, w zależności od stanu faktycznego:
- wspólne gospodarstwo – gdy wnioskodawca ma wspólny budżet domowy z innymi osobami, wchodzącymi w skład jego rodziny lub
  - samodzielne gospodarstwo – gdy wnioskodawca mieszka i utrzymuje się samodzielnie i może udokumentować, że z własnych dochodów ponosi wszelkie opłaty z tego tytułu,
5. **kosztach utrzymania sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny** (Zadanie 4) – należy przez to rozumieć koszty związane z utrzymaniem sprawności technicznej protez/y kończyny górnej i/lub dolnej, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne,
6. **miejscu zamieszkania** – należy przez to rozumieć, zgodnie z normą kodeksu cywilnego (art. 25 Kc) miejscowość, w której wnioskodawca przebywa z zamiarem stałego pobytu, będąca ośrodkiem życia codziennego wnioskodawcy, w którym skoncentrowane są jego plany życiowe (cechy ośrodka osobistych i majątkowych interesów); o miejscu zamieszkania nie decyduje jedynie fakt przebywania w Gminie Miejskiej Kraków, ale również zamiar stałego pobytu i chęć skoncentrowania swoich interesów życiowych w danym miejscu; można mieć tylko jedno miejsce zamieszkania,
7. **poziomie jakości protez kończyny górnej** – należy przez to rozumieć:
- poziom I – prosta proteza o funkcji głównie kosmetycznej ewentualnie z najprostszymi elementami mechanicznego ustawiania

pozycji łokcia i nadgarstka; do wykonania w ramach limitu NFZ; nie przywraca nawet podstawowych funkcji utraconej ręki,

- poziom II – proteza z prostymi elementami mechanicznymi oraz standardowym zawieszeniem na kikucie; w zasadzie możliwa do wykonania w ramach NFZ z niewielką dopłatą; nie uniezależnia pacjenta od otoczenia w stopniu wystarczającym dla podjęcia aktywności zawodowej,
- poziom III – proteza z precyzyjnymi elementami mechanicznymi oraz nowoczesnym zawieszeniem kikuta (także z wykorzystaniem technologii silikonowej) oraz bardzo dobrym wykończeniem kosmetycznym; uniezależnia pacjenta od otoczenia w stopniu umożliwiającym podjęcie aktywności zawodowej,
- poziom IV – proteza z elementami bioelektrycznymi (lub elementy kombinowane bioelektryczne i mechaniczne – tzw. hybrydowa); proteza w części bioelektrycznej sterowana impulsami z zachowanych grup mięśniowych; w znacznym stopniu pozwala na uniezależnienie się od otoczenia, jednak nie zawsze jest akceptowana przez pacjentów, w szczególności z powodu znacznej wagi,

8. **poziomie jakości protez kończyny dolnej** – należy przez to rozumieć:

- poziom I – proteza wykonana w ramach limitu NFZ; posiada najprostsze elementy mechaniczne; nie daje możliwości lokomocyjnych dla codziennego funkcjonowania pacjenta,
- poziom II – poziom podstawowy umożliwiający w miarę sprawne poruszanie się pacjenta; proteza taka jednak nie daje rzeczywistych możliwości intensywnego, bezpiecznego jej użytkowania potrzebnego do codziennej aktywności zawodowej,
- poziom III – poziom bardzo dobry; proteza taka wykonana na nowoczesnych elementach (stopa, staw kolanowy) oraz posiadająca bardzo dobre zawieszenie w leju, także na elementach silikonowych; w tej grupie protez pacjent może otrzymać zaopatrzenie zapewniające takie możliwości lokomocyjne, aby mógł podjąć lub kontynuować aktywność zawodową,
- poziom IV – grupa najnowocześniejszych w świecie protez, także z elementami sterowanymi cyfrowo, z wielowarstwowymi lejami oraz najlżejszymi elementami nośnymi; umożliwiają w niektórych przypadkach także aktywność sportową i rekreacyjną pacjentów,

9. **protezie kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne** (Zadanie 3 i 4) – należy przez to rozumieć protezę/protezy kończyny górnej i/lub dolnej na III lub IV poziomie jakości protez,

10. **Realizatorze programu** – należy przez to rozumieć Gminę Miejską Kraków, działającą za pośrednictwem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie,

11. **wymagalnych zobowiązaniach** – należy przez to rozumieć:

- a) w odniesieniu do zobowiązań o charakterze cywilnoprawnym – wszystkie bezsporne zobowiązania, których termin płatności dla dłużnika minął, a które nie zostały ani przedawnione ani umorzone,
- b) w odniesieniu do zobowiązań publicznoprawnych, wynikających z decyzji administracyjnych wydawanych na podstawie przepisów k.p.a. – zobowiązania:
  - wynikające z decyzji ostatecznych, których wykonanie nie zostało wstrzymane z upływem dnia, w którym decyzja stała się ostateczna – w przypadku decyzji, w których nie wskazano terminu płatności,
  - wynikające z decyzji ostatecznych, których wykonanie nie zostało wstrzymane z upływem terminu płatności oznaczonego w decyzji – w przypadku decyzji z oznaczonym terminem płatności,
  - wynikające z decyzji nieostatecznych, którym nadano rygor natychmiastowej wykonalności.

- IX. Realizator programu może podjąć decyzję o przywróceniu Wnioskodawcy terminu na złożenie wniosku zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania administracyjnego.
- X. Wnioskodawca zobowiązany jest zgłosić bezzwłocznie do Realizatora programu informacje o wszelkich zmianach, dotyczących danych zawartych we wniosku.
- XI. W przypadku, gdy wnioskodawca przedstawia do wniosku dokumenty wystawione w języku innym niż język polski, zobowiązany jest do przedłożenia tłumaczenia tych dokumentów na język polski przez tłumacza przysięgłego. Koszty związane z tłumaczeniem tych dokumentów nie są refundowane ze środków PFRON.
- XII. W sytuacji, gdy łączna wartość uzyskanej pomocy ze środków PFRON w ramach programu przekracza kwotę 10 000 zł, zabezpieczeniem udzielonego dofinansowania jest weksel własny in blanco wystawiony przez wnioskodawcę i opatrzony klauzulą „bez protestu”. Górną wartością sumy wekslowej jest wartość udzielonej pomocy, powiększona o odsetki, określone w umowie w sprawie pomocy oraz koszty dochodzenia roszczeń.
- XIII. Przyznana pomoc w ramach programu w „Obszarze C” nie może być przeznaczona na:
  - 1. pożyczki i spłaty rat oraz odsetek,

2. koszty poniesione na przygotowanie wniosku,
  3. opłaty związane z realizacją umowy zawartej pomiędzy Realizatorem z wnioskodawcą,
  4. koszty nieudokumentowane.
- XIV. Wnioskodawca może występować przez pełnomocnika, ustanowionego na podstawie pełnomocnictwa poświadczonego notarialnie – pełnomocnictwo wnioskodawca dołącza do wniosku wraz z pisemnym oświadczeniem pełnomocnika, iż nie jest on i w ciągu ostatnich 3 lat nie był właścicielem, współwłaścicielem, przedstawicielem prawnym (pełnomocnikiem) lub handlowym, członkiem organów nadzorczych bądź zarządzających lub pracownikiem firm(y), oferujących sprzedaż towarów/ usług będących przedmiotem wniosku ani nie jest i nie był w żaden inny sposób powiązany z zarządem tych firm poprzez np.: związki gospodarcze, rodzinne, osobowe itp.
- XV. Przyjmowanie wniosków następuje w trybie ciągłym, od 1 kwietnia do 30 sierpnia danego roku realizacji programu.

Sprawę załatwia Dział Rehabilitacji Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie, ul. Józefińska 14, tel. 12 616 54 08, e-mail: dr@mops.krakow.pl

4.1.13. Pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej w ramach „Obszaru D” pilotażowego programu „Aktywny samorząd” dla osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków

- I. Formy i zakres pomocy udzielanej w programie w „Obszarze D”: dofinansowanie lub refundacja kosztów opieki nad osobą zależną (opłata za pobyt dziecka w żłobku lub przedszkolu albo inny koszt zapewnienia opieki nad dzieckiem). Refundacja może dotyczyć kosztów poniesionych w okresie do 180 dni przed złożeniem wniosku.
- II. Warunki uczestnictwa osoby niepełnosprawnej w programie w „Obszarze D”: znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności, aktywność zawodowa, pełnienie roli opiekuna prawnego dziecka.
- III. W programie w „Obszarze D” nie mogą uczestniczyć wnioskodawcy:
  - którzy posiadają wymagalne zobowiązania wobec PFRON lub wobec Realizatora programu,
  - uczący się w trybie stacjonarnym/dziennym na poziomie powyżej licealnego, którzy nie pracują i nie są zarejestrowane w urzędzie pracy jako osoby poszukujące pracy.
- IV. Maksymalna kwota pomocy ze środków PFRON w ramach programu w „Obszarze D” wynosi: 200 zł miesięcznie, jednak nie więcej niż 2400 zł w ciągu roku kalendarzowego – tytułem kosztów opieki nad każdą osobą

zależną. Wymagany udział własny wnioskodawcy wynosi 15% kosztów tej opłaty. Środki stanowiące udział własny wnioskodawcy nie mogą pochodzić ze środków PFRON, a także ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia.

V. Zakres pojęć dotyczących pomocy i kryteriów uczestnictwa osób niepełnosprawnych w programie. Ilekroć w niniejszej procedurze mowa jest o:

1. **aktywności zawodowej** – należy przez to rozumieć:

- zatrudnienie lub
- rejestrację w urzędzie pracy jako osoba bezrobotna lub
- rejestrację w urzędzie pracy jako osoba poszukująca pracy i nie pozostająca w zatrudnieniu,

2. **zatrudnieniu** – należy przez to rozumieć:

- stosunek pracy na podstawie umowy o pracę, zawartej na czas nieokreślony lub określony, jednakże nie krótszy niż 3 miesiące lub
- stosunek pracy na podstawie powołania, wyboru, mianowania oraz spółdzielczej umowy o pracę, jeżeli na podstawie przepisów szczególnych pracownik został powołany na czas określony; okres ten nie może być krótszy niż 3 miesiące lub
- działalność rolniczą w rozumieniu ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r., poz. 1403, z późn. zm.) lub
- działalność gospodarczą w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r. poz. 672, z późn. zm.) lub
- zatrudnienie na podstawie umowy cywilnoprawnej, zawartej na okres nie krótszy niż 6 miesięcy lub
- staż zawodowy w rozumieniu ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity: Dz. U. z 2013, poz. 674, z późn. zm.),

3. **osobie zależnej** – należy przez to rozumieć dziecko będące pod opieką wnioskodawcy i przebywające w żłobku lub przedszkolu albo pod inną tego typu opieką (dziennego opiekuna, niani lub w ramach klubu dziecięcego, punktu przedszkolnego, zespołu wychowania przedszkolnego),

4. **gospodarstwie domowym wnioskodawcy** – należy przez to rozumieć, w zależności od stanu faktycznego:

- wspólne gospodarstwo – gdy wnioskodawca ma wspólny budżet domowy z innymi osobami, wchodzącymi w skład jego rodziny lub
- samodzielne gospodarstwo – gdy wnioskodawca mieszka i utrzymuje się samodzielnie i może udokumentować, że z własnych dochodów ponosi wszelkie opłaty z tego tytułu,

5. **miejscu zamieszkania** – należy przez to rozumieć, zgodnie z normą kodeksu cywilnego (art. 25 Kc) miejscowość, w której wnioskodawca przebywa z zamiarem stałego pobytu, będąca ośrodkiem życia codziennego wnioskodawcy, w którym skoncentrowane są jego plany życiowe (cechy ośrodka osobistych i majątkowych interesów); o miejscu zamieszkania nie decyduje jedynie fakt przebywania w Gminie Miejskiej Kraków, ale również zamiar stałego pobytu i chęć skoncentrowania swoich interesów życiowych w danym miejscu; można mieć tylko jedno miejsce zamieszkania,
6. **Realizatorze programu** – należy przez to rozumieć Gminę Miejską Kraków, działającą za pośrednictwem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie,
7. **wymagalnych zobowiązaniach** – należy przez to rozumieć:
  - a) w odniesieniu do zobowiązań o charakterze cywilnoprawnym – wszystkie bezsporne zobowiązania, których termin płatności dla dłużnika minął, a które nie zostały ani przedawnione ani umorzone,
  - b) w odniesieniu do zobowiązań publicznoprawnych, wynikających z decyzji administracyjnych wydawanych na podstawie przepisów k.p.a. – zobowiązania:
    - wynikające z decyzji ostatecznych, których wykonanie nie zostało wstrzymane z upływem dnia, w którym decyzja stała się ostateczna – w przypadku decyzji, w których nie wskazano terminu płatności,
    - wynikające z decyzji ostatecznych, których wykonanie nie zostało wstrzymane z upływem terminu płatności oznaczonego w decyzji – w przypadku decyzji z oznaczonym terminem płatności, wynikające z decyzji nieostatecznych, którym nadano rygor natychmiastowej wykonalności.
- VI. Realizator programu może podjąć decyzję o przywróceniu Wnioskodawcy terminu na złożenie wniosku zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania administracyjnego.
- VII. Wnioskodawca zobowiązany jest zgłosić bezzwłocznie do Realizatora programu informacje o wszelkich zmianach, dotyczących danych zawartych we wniosku.
- VIII. W przypadku, gdy wnioskodawca przedstawia do wniosku dokumenty wystawione w języku innym niż język polski, zobowiązany jest do przedłożenia tłumaczenia tych dokumentów na język polski przez tłumacza przysięgłego. Koszty związane z tłumaczeniem tych dokumentów nie są refundowane ze środków PFRON.
- IX. W sytuacji, gdy łączna wartość uzyskanej pomocy ze środków PFRON w ramach pilotażowego programu „Aktywny samorząd” przekracza kwotę 10.000 zł, zabezpieczeniem udzielonej pomocy jest weksel własny in

blanco wystawiony przez wnioskodawcę i opatrzony klauzulą „bez protestu”. Górną wartością sumy wekslowej jest wartość udzielonej pomocy, powiększona o odsetki, określone w umowie w sprawie pomocy oraz koszty dochodzenia roszczeń.

- X. Przyznana pomoc w ramach programu w „Obszarze D” nie może być przeznaczona na:
1. pożyczki i spłaty rat oraz odsetek,
  2. koszty poniesione na przygotowanie wniosku,
  3. opłaty związane z realizacją umowy zawartej pomiędzy Realizatorem z wnioskodawcą,
  4. koszty nieudokumentowane.
- XI. Wnioskodawca może występować przez pełnomocnika, ustanowionego na podstawie pełnomocnictwa poświadzonego notarialnie – pełnomocnictwo wnioskodawca dołącza do wniosku wraz z pisemnym oświadczeniem pełnomocnika, iż nie jest on i w ciągu ostatnich 3 lat nie był właścicielem, współwłaścicielem, przedstawicielem prawnym (pełnomocnikiem) lub handlowym, członkiem organów nadzorczych bądź zarządzających lub pracownikiem firm(y), oferujących sprzedaż towarów/ usług będących przedmiotem wniosku ani nie jest i nie był w żaden inny sposób powiązany z zarządem tych firm poprzez np.: związki gospodarcze, rodzinne, osobowe itp.
- XII. Przyjmowanie wniosków następuje w trybie ciągłym, od 1 maja do 30 sierpnia danego roku realizacji programu.

Sprawę załatwia Dział Rehabilitacji Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie, ul. Józefińska 14, tel. 12 616 54 08, e-mail: dr@mops.krakow.pl

4.2. ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE

4.2.1. Zasiłek stały

Zasiłek stały przysługuje:

1. pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
2. pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Zasiłek stały ustala się w wysokości:

1. w przypadku osoby samotnie gospodarującej – różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, z tym że kwota zasiłku nie może być wyższa niż 604 zł miesięcznie;
2. w przypadku osoby w rodzinie – różnicy między kryterium dochodowym na osobę w rodzinie a dochodem na osobę w rodzinie.

Kwota zasiłku stałego nie może być niższa niż 30 zł miesięcznie.

W przypadku zbiegu uprawnień do zasiłku stałego i renty socjalnej, świadczenia pielęgnacyjnego lub dodatku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania, zasiłek stały nie przysługuje.

4.2.2. Zasiłek okresowy

Zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego:

1. osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
2. rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny.

Zasiłek okresowy ustala się:

1. w przypadku osoby samotnie gospodarującej – do wysokości różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, z tym że kwota zasiłku nie może być wyższa niż 418 zł miesięcznie;
2. w przypadku rodziny – do wysokości różnicy między kryterium dochodowym rodziny a dochodem tej rodziny.

Kwota zasiłku okresowego ustalona zgodnie z ust. 2 nie może być niższa niż 50% różnicy między:

1. kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby;
2. kryterium dochodowym rodziny a dochodem tej rodziny.

Kwota zasiłku okresowego nie może być niższa niż 20 zł miesięcznie.

W przypadku podjęcia zatrudnienia przez osobę objętą kontraktem socjalnym pobierającą zasiłek okresowy, może być on wypłacany nadal niezależnie od dochodu, do dnia wynikającego z decyzji przyznającej zasiłek okresowy, nie dłużej jednak niż do 2 miesięcy od dnia, w którym osoba została

zatrudniona. W tej sytuacji zasiłek okresowy jest wypłacany niezależnie od dochodu nie częściej niż raz na 2 lata.

Okres, na jaki jest przyznawany zasiłek okresowy, ustala ośrodek pomocy społecznej na podstawie okoliczności sprawy.

Rada gminy, w drodze uchwały, może podwyższyć minimalne kwoty zasiłku okresowego.

Zasiłek okresowy na zasadach zwrotu

Zasiłek okresowy może być przyznany w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe, ale pod warunkiem zwrotu części lub całości kwoty zasiłku.

4.2.3. Zasiłek celowy

Jest to świadczenie fakultatywne przyznawane na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu.

Osobom bezdomnym i innym osobom nie posiadającym dochodu oraz możliwości uzyskania świadczeń zdrowotnych może być przyznany zasiłek celowy na pokrycie części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne.

Zasiłek celowy może być przyznany również w formie biletu kredytowanego.

Zasiłek celowy może być przyznany również w celu realizacji postanowień kontraktu socjalnego. Wówczas może być wypłacany niezależnie od dochodu, przez okres do 2 miesięcy od dnia, w którym osoba objęta kontraktem socjalnym, w trakcie jego realizacji, stała się osobą zatrudnioną.

Zasiłek celowy na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego

Świadczenie to może być przyznane osobie albo rodzinie, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego. W takim przypadku może być przyznany niezależnie od dochodu i może nie podlegać zwrotowi.

Zasiłek celowy na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną

Świadczenie to może być przyznane osobie albo rodzinie, które poniosły straty w wyniku klęski żywiołowej lub ekologicznej. W takim przypadku może być przyznany niezależnie od dochodu i może nie podlegać zwrotowi.

Specjalny zasiłek celowy

Świadczenie może być przyznane w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium ustawowe – w wysokości nieprzekraczającej odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny. Świadczenie to nie podlega zwrotowi.

Zasiłek celowy na zasadach zwrotu

Świadczenie to może być przyznane w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe, ale pod warunkiem zwrotu części lub całości kwoty zasiłku.

4.2.4. Pomoc na ekonomiczne usamodzielnienie

Osobie albo rodzinie gmina może przyznać pomoc w formie pieniężnej lub rzeczowej, w celu ekonomicznego usamodzielnienia.

Pomoc w formie pieniężnej w celu ekonomicznego usamodzielnienia może być przyznana w formie jednorazowego zasiłku celowego lub nieoprocentowanej pożyczki. Warunki udzielenia i spłaty pożyczki oraz jej zabezpieczenie określa się w umowie z gminą. Pożyczka może być umorzona w całości lub w części, jeżeli przyczyni się to do szybszego osiągnięcia celów pomocy społecznej.

Pomoc w formie rzeczowej w celu ekonomicznego usamodzielnienia następuje przez udostępnienie maszyn i narzędzi pracy stwarzających możliwość zorganizowania własnego warsztatu pracy oraz urządzeń ułatwiających pracę niepełnosprawnym. Udostępnienie maszyn i narzędzi pracy następuje na podstawie umowy użyczenia.

Podstawą odmowy przyznania albo ograniczenia rozmiarów pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie może być uchylenie się przez osobę lub rodzinę ubiegającą się o pomoc od podjęcia odpowiedniej pracy w rozumieniu przepisów o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu albo poddania się przeszkoleniu zawodowemu.

Pomoc w celu ekonomicznego usamodzielnienia nie przysługuje, jeżeli osoba lub rodzina ubiegająca się otrzymała już pomoc na ten cel z innego źródła.

W sprawach pomocy w formie pieniężnej lub rzeczowej w celu ekonomicznego usamodzielnienia gmina współdziała z powiatowym urzędem pracy.

Rada gminy, w drodze uchwały, określa wysokość oraz szczegółowe warunki i tryb przyznawania i zwrotu zasiłku celowego na ekonomiczne usamodzielnienie.

Pomoc rzeczowa na zasadach zwrotu

Pomoc rzeczowa być przyznana w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe, ale pod warunkiem zwrotu części lub całości wydatków na tę pomoc.

4.2.5. Pomoc pieniężna na usamodzielnienie

Pomoc pieniężna na usamodzielnienie dla osób pełnoletnich opuszczających dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, specjalny ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii zapewniający całodobową opiekę i młodzieżowy ośrodek wychowawczy

Pomoc pieniężna na usamodzielnienie przysługuje osobie usamodzielnianej, w przypadku gdy skierowanie na pobyt całodobowy do domu pomocy społecznej, specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego, specjalnego ośrodka wychowawczego albo młodzieżowego ośrodka socjoterapii zapewniającego całodobową opiekę nastąpiło na podstawie orzeczenia sądu.

Pomoc ta przysługuje osobie usamodzielnianej opuszczającej dom pomocy społecznej, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy albo specjalny ośrodek wychowawczy, w przypadku gdy osoba ta jest zdolna do samodzielnej egzystencji.

Pomoc pieniężna na usamodzielnienie przysługuje osobie opuszczającej dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, jeżeli bezpośrednio przed przyjęciem do takiego domu przebywała co najmniej rok w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej, w domu pomocy społecznej, w schronisku dla nieletnich, w zakładzie poprawczym, w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, w specjalnym ośrodku wychowawczym, w młodzieżowym ośrodku socjoterapii zapewniającym całodobową opiekę albo w młodzieżowym ośrodku wychowawczym.

Warunkiem uzyskania pomocy pieniężnej na usamodzielnienie jest zobowiązanie się osoby usamodzielnianej do realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia, opracowanego wspólnie z opiekunem usamodzielnienia, zatwierdzonego przez kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie.

W realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia osobę usamodzielnianą wspiera opiekun usamodzielnienia, którym może być

pracownik socjalny powiatowego centrum pomocy rodzinie, wychowawca, psycholog lub pracownik socjalny domu pomocy społecznej, schroniska dla nieletnich, zakładu poprawczego, specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego, specjalnego ośrodka wychowawczego, młodzieżowego ośrodka socjoterapii zapewniającego całodobową opiekę, młodzieżowego ośrodka wychowawczego, albo inna osoba wskazana przez osobę usamodzielnianą.

Pomoc pieniężna na usamodzielnienie i pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki przysługuje osobie, która przebywała w domu pomocy społecznej, schronisku dla nieletnich, zakładzie poprawczym, specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, specjalnym ośrodku wychowawczym, młodzieżowym ośrodku socjoterapii zapewniającym całodobową opiekę albo młodzieżowym ośrodku wychowawczym co najmniej rok.

Wysokość pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki i pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz wartość pomocy na zagospodarowanie w formie rzeczowej ustala się od kwoty 1722 zł, zwanej dalej „podstawą”.

Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki w wysokości 30% podstawy miesięcznie przysługuje osobie usamodzielnianej kontynuującej naukę w gimnazjum, szkole ponadpodstawowej, szkole ponadgimnazjalnej lub w szkole wyższej. Pomoc tę przyznaje się na czas nauki, do czasu jej ukończenia, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 25 lat.

Pomoc pieniężna na usamodzielnienie i pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki przysługuje osobie usamodzielnianej:

1. samotnie gospodarującej, której dochód nie przekracza 200% kwoty kryterium dochodowego na osobę samotnie gospodarującą;
2. w rodzinie, w której dochód na osobę nie przekracza 200% kwoty kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

W przypadku gdy osoba usamodzielniana kontynuuje naukę, pomoc pieniężną na usamodzielnienie wypłaca się po ukończeniu nauki. W uzasadnionych przypadkach starosta może wypłacić pomoc pieniężną na usamodzielnienie w trakcie trwania nauki.

4.3. ŚWIADCZENIA NIEPIENIĘŻNE

- **Praca socjalna** – świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Praca socjalna prowadzona jest z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej lub ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji

istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności. W pracy socjalnej wykorzystuje się właściwe tej działalności metody i techniki, stosowane z poszanowaniem godności osoby i jej prawa do samostanowienia. Praca socjalna świadczona jest osobom i rodzinom bez względu na posiadany dochód;

- **Bilet kredytowany;**
- **Składki na ubezpieczenie zdrowotne;**
- **Składki na ubezpieczenia społeczne** – ośrodek pomocy społecznej opłaca składkę na ubezpieczenia emerytalne i rentowe od kwoty kryterium dochodowego na osobę w rodzinie za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem, teściem, teściową lub rodzeństwem, jeżeli dochód na osobę w rodzinie osoby opiekującej się nie przekracza 150% kwoty kryterium dochodowego na osobę w rodzinie i osoba opiekująca się nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z innych tytułów lub nie otrzymuje emerytury albo renty;
- **Pomoc w postaci schronienia, posiłku, odzieży** – Osoba lub rodzina ma prawo do schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania, jeżeli jest tego pozbawiona. Udzielenie schronienia następuje przez przyznanie tymczasowego miejsca noclegowego w noclegowniach, schroniskach, domach dla bezdomnych i innych miejscach do tego przeznaczonych.

Przyznanie niezbędnego ubrania następuje przez dostarczenie osobie potrzebującej bielizny, odzieży i obuwia odpowiednich do jej indywidualnych właściwości oraz pory roku.

Pomoc doraźna albo okresowa w postaci jednego gorącego posiłku dziennie przysługuje osobie, która własnym staraniem nie może go sobie zapewnić. Pomoc tego rodzaju przyznana dzieciom i młodzieży w okresie nauki w szkole może być realizowana w formie zakupu posiłków;
- **Sprawienie pogrzebu** – odbywa się w sposób ustalony przez gminę, zgodnie z wyznaniem zmarłego;
- **Poradnictwo specjalistyczne**
  1. Poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne i psychologiczne jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód.
  2. Poradnictwo prawne realizuje się przez udzielanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów.

3. Poradnictwo psychologiczne realizuje się przez procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii.
4. Pomoc w formie poradnictwa specjalistycznego może zostać udzielona w szczególności z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zagrożenia trwałości rodziny, przemocy, ubóstwa, niepełnosprawności, sieroctwa, bezdomności i zagrożenia bezdomnością, zagrożenia przemocą w rodzinie lub środowisku klienta, potrzeby ochrony macierzyństwa, bezrobocia, długotrwałej choroby, alkoholizmu lub narkomanii, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, klęski żywiołowej lub ekologicznej.
5. Pomoc w formie terapii udzielana jest w ośrodkach terapii i poradnictwa.
6. Informację o sposobie załatwiania sprawy można otrzymać:
  - a) w Filiach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie, w których świadczone jest poradnictwo specjalistyczne:
    - Filia nr 1 ul. Rzeźnicza 2, tel. 12 430 45 46, fax: 12 430 45 46, e-mail: f1@mops.krakow.pldla osób zamieszkałych na obszarze Dzielnic III, XIV i XV Miasta Krakowa;
    - Filia nr 2 ul. Radzikowskiego 37, tel. 12 636 77 98, fax: 12 636 75 24, e-mail: f2@mops.krakow.pldla osób zamieszkałych na obszarze Dzielnicy IV Miasta Krakowa;
    - Filia nr 3 ul. Powstańców Wielkopolskich 3, tel. 12 257 00 07, fax: 12 257 00 08, e-mail: f3@mops.krakow.pldla osób zamieszkałych na obszarze Dzielnic IX, X, XIII Miasta Krakowa oraz północnej części obszaru Dzielnicy XI, wyznaczonej w następujący sposób:
    - od zachodu granicą Dzielnicy XI z Dzielnicą IX, do ulicy Witosa,
    - od północy granicą Dzielnicy XI z Dzielnicą XIII,
    - od wschodu granicą Dzielnicy XI z Dzielnicą XII, do ul. Nowosądeckiej,
    - od południa granicę stanowią północne strony ul. Witosa i ul. Nowosądeckiej;
    - Filia nr 4 os. Szkolne 34, tel. 12 425 75 64, fax: 12 643 72 78, e-mail: f4@mops.krakow.pldla osób zamieszkałych na obszarze Dzielnicy XVIII Miasta Krakowa;
    - Filia nr 5 ul. Praska 52, tel. 12 269 05 54, fax: 12 266 82 75, e-mail: f5@mops.krakow.pldla osób zamieszkałych na obszarze Dzielnicy VIII Miasta Krakowa;

- Filia nr 6 ul. Dietla 64, tel. 12 423 23 15, fax: 12 422 17 74,
e-mail: f6@mops.krakow.pl

dla osób zamieszkałych na obszarze Dzielnic I i II Miasta Krakowa;

- Filia nr 7 ul. Słowackiego 46, tel. 12 632 00 22, fax: 12 632 66 20,
e-mail: f7@mops.krakow.pl

dla osób zamieszkałych na obszarze Dzielnic V, VI i VII Miasta Krakowa;

- Filia nr 8 ul. Na Kozłowie 27 (II piętro), tel. 12 659 12 68, fax: 12 659 21 60, e-mail: f8@mops.krakow.pl

dla osób zamieszkałych na obszarze Dzielnicy XI i XII Miasta Krakowa oraz południowej części Dzielnicy XI wyznaczonej w następujący sposób:

- od północy granicę stanowią południowe strony ul. Witosa i ul. Nowosądeckiej,
- od zachodu granicą Dzielnicy XI z Dzielnicą IX, od ulicy Witosa,
- od południa granicą Dzielnicy XI z Dzielnicą X,
- od wschodu granicą Dzielnicy XI z Dzielnicą XII, od ul. Nowosądeckiej;
- Filia nr 9 os. Teatralne 24, tel. 12 644 76 09, fax: 12 644 80 34,
e-mail: f9@mops.krakow.pl

dla osób zamieszkałych na obszarze Dzielnicy XVI, XVII Miasta Krakowa.

b) w jednostkach specjalistycznego poradnictwa:

- Stowarzyszenie SIEMACHA:

ul. Podbrzezie 6, tel. 12 423 02 28

ul. Ptaszyckiego 6, tel. 12 682 11 50

os. Krakowiaków 2, tel. 12 644 12 66

- Stowarzyszenie Dobrej Nadziei:

ul. Batorego 5, tel. 12 633 35 31

ul. Stoczniovców 7, tel. 12 431 18 08

Forma załatwienia

1. Porada prawna – informacja mająca zastosowanie w konkretnej sprawie, oparta na materiałach przekazanych przez klienta;
2. Pomoc w sporządzeniu projektu pisma procesowego, innego pisma.
3. Porada psychologiczna – działanie nastawione doradczo mające na celu pomoc klientowi w zrozumieniu problemu lub wskazanie perspektyw rozwojowych (rozwiązywanie pojedynczych problemów).
4. Informacja o możliwości skorzystania z terapii prowadzonej w ośrodkach terapii i poradnictwa.

- **Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze** – mogą być przyznane osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie niezamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym;
- **Pobyt i usługi w domu pomocy społecznej** – prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej przysługuje osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych;

- **Ośrodek wsparcia**

Osobom, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, mogą być przyznane usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze lub posiłek, świadczone w ośrodku wsparcia.

Ośrodek wsparcia jest jednostką organizacyjną pomocy społecznej dziennego pobytu.

W ośrodku wsparcia mogą być prowadzone miejsca całodobowe okresowego pobytu.

Ośrodkiem wsparcia może być ośrodek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, dzienny dom pomocy, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, schronisko i dom dla bezdomnych oraz klub samopomocy.

Ośrodkami wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi są: środowiskowy dom samopomocy lub klub samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększania zaradności i samodzielności życiowej, a także ich integracji społecznej.

Środowiskowy dom samopomocy świadczy usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym.

Okres korzystania z miejsca całodobowego pobytu w środowiskowym domu samopomocy nie może być jednorazowo dłuższy niż 3 miesiące, z możliwością przedłużenia do 6 miesięcy w uzasadnionych przypadkach, przy czym maksymalny okres pobytu całodobowego osoby w roku kalendarzowym nie może być dłuższy niż 8 miesięcy.

Zakres usług świadczonych w klubach samopomocy ustala właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego prowadzącej klub samopomocy w uzgodnieniu z wojewodą.

Odpłatność miesięczną za usługi świadczone w ośrodkach wsparcia osobom z zaburzeniami psychicznymi, ustala się w wysokości 5% kwoty dochodu osoby samotnie gospodarującej lub kwoty dochodu na osobę w rodzinie, jeżeli dochód osoby samotnie gospodarującej lub dochód na osobę w rodzinie przekracza kwotę 250% odpowiedniego kryterium dochodowego (kryterium dla osoby samotnie gospodarującej – 634 zł, kryterium dla osoby w rodzinie – 514 zł).

Korzystanie z usług klubów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi jest nieodpłatne.

Odpłatność za usługi całodobowe w ośrodkach wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi ustala się w wysokości 70% dochodu osoby korzystającej z usług, proporcjonalnie do okresu jej pobytu.

Odpłatność nie może być wyższa niż średnia miesięczna kwota dotacji (ustalana corocznie przez wojewodę) na jednego uczestnika, wyliczona dla ośrodka wsparcia, w którym osoba przebywa.

Decyzję o skierowaniu do ośrodka wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi i decyzję ustalającą odpłatność za korzystanie z usług w tych ośrodkach wydaje właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego prowadzącej lub zlecającej prowadzenie ośrodka wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Organ może zwolnić osoby zobowiązane do odpłatności za usługi w ośrodkach wsparcia, na ich wniosek, częściowo lub całkowicie z tej odpłatności.

• Rodzinny dom pomocy

W przypadku braku możliwości zapewnienia usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osoba wymagająca z powodu wieku lub niepełnosprawności pomocy innych osób może korzystać z usług opiekuńczych i bytowych w formie rodzinnego domu pomocy.

Rodzinny dom pomocy stanowi formę usług opiekuńczych i bytowych świadczonych całodobowo przez osobę fizyczną lub organizację pożytku publicznego dla nie mniej niż trzech i nie więcej niż ośmiu zamieszkujących wspólnie osób wymagających z powodu wieku lub niepełnosprawności wsparcia w tej formie.

- **Mieszkanie chronione**

Osobie, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebuje wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonej przez jednostkę całodobowej opieki, w szczególności osobie z zaburzeniami psychicznymi, osobie opuszczającej pieczę zastępczą w rozumieniu przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zakład dla nieletnich, a także cudzoziemcowi, który uzyskał w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, może być przyznany pobyt w mieszkaniu chronionym.

Mieszkanie chronione jest formą pomocy społecznej przygotowującą osoby tam przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia lub zastępującą pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Mieszkanie chronione zapewnia warunki samodzielnego funkcjonowania w środowisku, w integracji ze społecznością lokalną.

Mieszkanie chronione może być prowadzone przez każdą jednostkę organizacyjną pomocy społecznej lub organizację pożytku publicznego.

- **Interwencja kryzysowa** – jej celem jest przywrócenie równowagi psychicznej i samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Interwencją kryzysową obejmuje się osoby i rodziny bez względu na posiadany dochód. W ramach interwencji kryzysowej udziela się natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, a w zależności od potrzeb – poradnictwa socjalnego lub prawnego, w sytuacjach uzasadnionych – schronienia do 3 miesięcy. Matki z małoletnimi dziećmi oraz kobiety w ciąży dotknięte przemocą lub znajdujące się w innej sytuacji kryzysowej mogą w ramach interwencji kryzysowej znaleźć schronienie i wsparcie w domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży. Do tych domów mogą być również przyjmowani ojcowie z małoletnimi dziećmi albo inne osoby sprawujące opiekę prawną nad dziećmi;
- **Wynagrodzenie za sprawowanie opieki prawnej** – wypłaca się w wysokości ustalonej przez sąd. Wynagrodzenie to obliczone w stosunku miesięcznym nie może przekraczać 1/10 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, bez wypłat nagród z zysku, ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za okres poprzedzający dzień przyznania wynagrodzenia.

5. ŚWIADCZENIA SOCJALNE

5.1. ZASIŁEK PIEŁĘGNACYJNY

Sprawę załatwia Wydział Spraw Społecznych UMK

ul. Stachowicza 18, 30-103 Kraków

Referat ds. Świadczeń Opiekuńczych w lokalizacjach:

- ul. Stachowicza 18: pn. – pt. w godz. 7.40 – 18.00, tel. 12 616 50 00,

- os. Zgody 2: pn. – pt. w godz. 7.40 – 15.30, tel. 12 616 87 29, 12 616 87 98.

Przyznaje się go w celu częściowego pokrycia wydatków związanych z koniecznością zapewnienia osobie niepełnosprawnej opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje:

- niepełnosprawnemu dziecku;
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującą się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia;
- osobie, która ukończyła 75 lat życia.

Wysokość zasiłku pielęgnacyjnego wynosi 153 zł miesięcznie.

Zasiłek pielęgnacyjny nie przysługuje:

- osobie uprawnionej do dodatku pielęgnacyjnego;
- osobie umieszczonej w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie (instytucja zapewniająca całodobowe utrzymanie oznacza dom pomocy społecznej, placówkę opiekuńczo-wychowawczą, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, areszt śledczy, zakład karny, zakład opiekuńczo-leczniczy, zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy, szkołę wojskową lub inną szkołę, jeżeli instytucje te zapewniają nieodpłatnie pełne utrzymanie).

5.2. ŚWIADCZENIE PIELEGNACYJNE

Sprawę załatwia Wydział Spraw Społecznych UMK
ul. Stachowicza 18, 30-103 Kraków

Referat ds. Świadczeń Opiekuńczych w lokalizacjach:

- ul. Stachowicza 18: pn. – pt. w godz. 7.40 – 18.00, tel. 12 616 50 00,
- os. Zgody 2: pn. – pt. w godz. 7.40 – 15.30, tel. 12 616 87 29, 12 616 87 98.

Świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej przysługuje:

- matce albo ojcu;
- opiekunowi faktycznemu dziecka;
- osobie będącej rodziną zastępczą spokrewnioną w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- innym osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, ciąży obowiązek alimentacyjny, z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności; jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Osobom, na których ciąży obowiązek alimentacyjny, innym niż spokrewnione w pierwszym stopniu z osobą wymagającą opieki, przysługuje świadczenie pielęgnacyjne, w przypadku gdy spełnione są łącznie następujące warunki:

- rodzice osoby wymagającej opieki nie żyją, zostali pozbawieni praw rodzicielskich, są małoletni lub legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- nie ma innych osób spokrewnionych w pierwszym stopniu, są małoletnie lub legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- nie ma opiekuna faktycznego osoby wymagającej opieki, ani osoby będącej rodziną zastępczą lub legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje, jeżeli niepełnosprawność osoby wymagającej opieki powstała:

- nie później niż do ukończenia 18. roku życia lub
- trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie później niż do ukończenia 25. roku życia.

Świadczenie pielęgnacyjne wynosi:

- od dnia 1 stycznia 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. – **1200 zł miesięcznie**
- od dnia 1 stycznia 2016 r. – **1300 zł miesięcznie**.

Świadczenie pielęgnacyjne nie przysługuje, jeżeli:

1. Osoba sprawująca opiekę:

- ma ustalone prawo do emerytury, renty, renty rodzinnej z tytułu śmierci małżonka przyznanej w przypadku zbiegu prawa do renty rodzinnej i innego świadczenia emerytalno-rentowego, renty socjalnej, zasiłku stałego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego;
- ma ustalone prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, świadczenia pielęgnacyjnego lub zasiłku dla opiekuna, o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów.

2. Osoba wymagająca opieki:

- pozostaje w związku małżeńskim, chyba że współmałżonek legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- została umieszczona w rodzinie zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej spokrewnionej, rodzinnym domu dziecka albo, w związku z koniecznością kształcenia, rewalidacji lub rehabilitacji, w placówce zapewniającej całodobową opiekę, w tym w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, z wyjątkiem podmiotu wykonującego działalność leczniczą, i korzysta w niej z całodobowej opieki przez więcej niż 5 dni w tygodniu.

3. Na osobę wymagającą opieki inna osoba ma ustalone prawo do wcześniejszej emerytury.

4. Członek rodziny osoby sprawującej opiekę ma ustalone prawo do dodatku do zasiłku rodzinnego, o którym mowa w art. 10 ustawy o świadczeniach rodzinnych, specjalnego zasiłku opiekuńczego, świadczenia pielęgnacyjnego lub zasiłku dla opiekuna o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów.

5. Na osobę wymagającą opieki jest ustalone prawo do dodatku do zasiłku rodzinnego, o którym mowa w art. 10 ustawy o świadczeniach rodzinnych,

prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, prawo do świadczenia pielęgnacyjnego lub zasiłku dla opiekuna o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów.

6. Na osobę wymagającą opieki inna osoba jest uprawniona za granicą do świadczenia na pokrycie wydatków związanych z opieką, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Prawo do świadczenia pielęgnacyjnego ustala się na czas ważności orzeczenia o niepełnosprawności i **nie zależy od wysokości dochodów rodziny**.

5.3. SPECJALNY ZASIŁEK OPIEKUŃCZY

Sprawę załatwia Wydział Spraw Społecznych UMK
ul. Stachowicza 18, 30-103 Kraków

Referat ds. Świadczeń Opiekuńczych w lokalizacjach:

- ul. Stachowicza 18: pn. – pt. w godz. 7.40 – 18.00, tel. 12 616 50 00,
- os. Zgody 2: pn. – pt. w godz. 7.40 – 15.30, tel. 12 616 87 29, 12 616 87 98.

Przysługuje on osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2012 r., poz. 788) ciąży obowiązek alimentacyjny, a także małżonkom, jeżeli:

- nie podejmują zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej lub
- rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej

w celu sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Specjalny zasiłek opiekuńczy przyznawany jest na okres zasiłkowy i uzależniony jest od wysokości dochodu. Przysługuje, jeżeli łączny dochód rodziny osoby sprawującej opiekę oraz rodziny osoby wymagającej opieki w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 664 zł.

Za dochód rodziny osoby wymagającej opieki rozumie się dochód następujących członków rodziny:

1. W przypadku gdy osoba wymagająca opieki jest małoletnia:
  - a) osoby wymagającej opieki;
  - b) rodziców osoby wymagającej opieki;

- c) małżonka rodzica osoby wymagającej opieki;
  - d) osoby, z którą rodzic osoby wymagającej opieki wychowuje wspólne dziecko;
  - e) pozostających na utrzymaniu osób, o których mowa w lit. a-d, dzieci w wieku do ukończenia 25. roku życia z tym, że do członków rodziny nie zalicza się dziecka pozostającego pod opieką opiekuna prawnego, dziecka pozostającego w związku małżeńskim, pełnoletniego dziecka posiadającego własne dziecko, a także rodzica osoby wymagającej opieki zobowiązanego tytułem wykonawczym pochodzącym lub zatwierdzonym przez sąd do alimentów na jej rzecz.
2. W przypadku gdy osoba wymagająca opieki jest pełnoletnia:
- a) osoby wymagającej opieki;
  - b) małżonka osoby wymagającej opieki;
  - c) osoby, z którą osoba wymagająca opieki wychowuje wspólne dziecko;
  - d) pozostających na utrzymaniu osób, o których mowa w lit. a-c, dzieci w wieku do ukończenia 25. roku życia z tym, że do składu rodziny nie zalicza się dziecka pozostającego pod opieką opiekuna prawnego, dziecka pozostającego w związku małżeńskim, a także pełnoletniego dziecka posiadającego własne dziecko.

W przypadku, gdy prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego ustala się na osobę znajdującą się pod opieką opiekuna prawnego lub umieszczoną w rodzinie zastępczej spokrewnionej w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 149, poz. 887 i Nr 288, poz. 1690 oraz z 2012 r. poz. 579), uwzględnia się dochód rodziny osoby sprawującej opiekę oraz dochód osoby wymagającej opieki.

Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje w wysokości 520 zł miesięcznie.

Specjalny zasiłek opiekuńczy nie przysługuje, jeżeli:

1. Osoba sprawująca opiekę:
  - ma ustalone prawo do emerytury, renty, renty rodzinnej z tytułu śmierci małżonka przyznanej w przypadku zbiegu prawa do renty rodzinnej i innego świadczenia emerytalno-rentowego, renty socjalnej, zasiłku stałego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego;
  - ma ustalone prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, świadczenia pielęgnacyjnego lub zasiłku dla opiekuna o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów;
  - legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

2. Osoba wymagająca opieki:

- została umieszczona w rodzinie zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej spokrewnionej, w rodzinnym domu dziecka;
- w związku z koniecznością kształcenia, rewalidacji lub rehabilitacji, została umieszczona w placówce zapewniającej całodobową opiekę, w tym w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, z wyjątkiem podmiotu wykonującego działalność leczniczą i korzysta w niej z całodobowej opieki przez więcej niż 5 dni w tygodniu.

3. Na osobę wymagającą opieki inna osoba ma ustalone prawo do wcześniejszej emerytury.

4. Członek rodziny osoby sprawującej opiekę ma ustalone prawo do dodatku do zasiłku rodzinnego, o którym mowa w art. 10 ustawy o świadczeniach rodzinnych, specjalnego zasiłku opiekuńczego, świadczenia pielęgnacyjnego lub zasiłku dla opiekuna, o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów.

5. Na osobę wymagającą opieki jest ustalone prawo do dodatku do zasiłku rodzinnego, o którym mowa w art. 10 ustawy o świadczeniach rodzinnych, prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, prawo do świadczenia pielęgnacyjnego lub zasiłku dla opiekuna, o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów.

6. Na osobę wymagającą opieki inna osoba jest uprawniona za granicą do świadczenia na pokrycie wydatków związanych z opieką, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Ustalając prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, Wydział Spraw Społecznych zwraca się do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej o przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego, o którym mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, w celu weryfikacji okoliczności mających wpływ na prawo do świadczenia. Aktualizację wywiadu, o którym mowa powyżej, przeprowadza się po upływie 6 miesięcy, jeżeli do końca okresu, na który ustalone zostało prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, pozostało więcej niż 3 miesiące oraz w każdej sytuacji, gdy zaistnieją wątpliwości co do spełniania warunków, o których mowa w art. 16a ustawy o świadczeniach rodzinnych.

5.4. ZASIŁEK RODZINNY ORAZ DODATKI DO ZASIŁKU RODZINNEGO

Sprawę załatwia Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miasta Krakowa,
ul. Stachowicza 18, 30-103 Kraków

Referat ds. Zasiłków Rodzinnych, w lokalizacjach:

- ul. Stachowicza 18: pn. – pt. w godz. 7.40 – 18.00, tel. 12 616 50 00,
- os. Zgody 2: pn. – pt. w godz. 7.40 – 15.30 tel. 12 616 87 29, 12 616 87 98.

5.4.1. Zasiłek rodzinny

Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka.

Wysokość zasiłku rodzinnego wynosi miesięcznie:

- 1) **77,00 zł** na dziecko w wieku do ukończenia 5 roku życia;
- 2) **106,00 zł** na dziecko w wieku powyżej 5 roku życia do ukończenia 18 roku życia;
- 3) **115,00 zł** na dziecko w wieku powyżej 18 roku życia do ukończenia 24 roku życia.

Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do tego zasiłku przysługuje:

- 1) rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka;
- 2) opiekunowi faktycznemu dziecka (osoba faktycznie opiekującą się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka);
- 3) osobie uczącej się (osoba pełnoletnia ucząca się, niepozostająca na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony).

Zasiłek rodzinny przysługuje osobom wymienionym w punktach 1 i 2, do ukończenia przez dziecko:

- 18 roku życia lub
- nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21 roku życia, albo
- 24 roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Osobie wymienionej w punkcie 3, zasiłek przysługuje pod warunkiem kontynuowania nauki w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie dłużej niż do ukończenia 24 roku życia.

Zasiłek rodzinny nie przysługuje, jeżeli:

- 1) dziecko lub osoba ucząca się pozostają w związku małżeńskim;
- 2) dziecko zostało umieszczone w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie albo w pieczy zastępczej;
- 3) osoba ucząca się została umieszczona w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie;
- 4) pełnoletnie dziecko lub osoba ucząca się jest uprawniona do zasiłku rodzinnego na własne dziecko;
- 5) osobie samotnie wychowującej dziecko nie zostało zasądzone świadczenie alimentacyjne na rzecz dziecka od jego rodzica, chyba że:
  - rodzice lub jedno z rodziców dziecka nie żyje,
  - ojciec dziecka jest nieznanym,
  - powództwo o ustalenie świadczenia alimentacyjnego od drugiego z rodziców zostało oddalone,
  - sąd zobowiązał jednego z rodziców do ponoszenia całkowitych kosztów utrzymania dziecka i nie zobowiązał drugiego z rodziców do świadczenia alimentacyjnego na rzecz tego dziecka;
- 6) członkowi rodziny przysługuje na dziecko zasiłek rodzinny za granicą, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Przyznanie prawa do zasiłku rodzinnego uzależnione jest m.in. od spełnienia kryterium dochodowego. Zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli przeciętny miesięczny dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty **574,00 zł**. W przypadku gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli przeciętny miesięczny dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty **664,00 zł**.

5.4.2. Dodatek z tytułu urodzenia dziecka

Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu urodzenia dziecka przysługuje **jednorazowo w wysokości 1000 zł**.

Dodatek z tytułu urodzenia dziecka przysługuje:

- 1) matce lub ojcu albo opiekunowi prawnemu dziecka;
- 2) opiekunowi faktycznemu dziecka w wieku do ukończenia przez dziecko pierwszego roku życia, jeżeli nie został przyznany rodzicom lub opiekunowi prawnemu dziecka.

W przypadku wystąpienia o przysposobienie więcej niż jednego dziecka lub urodzenia więcej niż jednego dziecka podczas jednego porodu dodatek przysługuje na każde dziecko.

Dodatek z tytułu urodzenia dziecka przysługuje, jeśli matka dziecka pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży.

Zaświadczenie o pozostawaniu matki dziecka pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do dnia porodu może wystawić lekarz lub położna. Warunek udokumentowania pozostawania matki dziecka pod opieką medyczną nie dotyczy osób będących prawnymi albo faktycznymi opiekunami dziecka, a także osób, które przysposobiły dziecko. Wzór zaświadczenia został określony w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 14 września 2010 r. w sprawie formy opieki medycznej nad kobietą w ciąży, uprawniającej do dodatku z tytułu urodzenia dziecka oraz wzoru zaświadczenia potwierdzającego pozostawanie pod tą opieką (Dz. U. Nr 183, poz. 1234).

Wniosek o dodatek z tytułu urodzenia dziecka składa się **do ukończenia przez dziecko pierwszego roku życia**.

5.4.3. Dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego

Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego przysługuje **w wysokości 400 zł** miesięcznie.

Dodatek przysługuje matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka (osoba faktycznie opiekująca się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka) albo opiekunowi prawnemu dziecka, jeżeli dziecko pozostaje pod jego faktyczną opieką, uprawnionemu do urlopu wychowawczego, nie dłużej jednak niż przez okres:

- 24 miesiące kalendarzowych;
- 36 miesięcy kalendarzowych, jeżeli sprawuje opiekę nad więcej niż jednym dzieckiem urodzonym podczas jednego porodu;
- 72 miesiące kalendarzowych, jeżeli sprawuje opiekę nad dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo o znacznym stopniu niepełnosprawności.

W przypadku równoczesnego korzystania z urlopu wychowawczego przez oboje rodziców lub opiekunów prawnych dziecka przysługuje jeden dodatek.

Dodatek nie przysługuje, jeżeli osoba ubiegająca się o dodatek:

- bezpośrednio przed uzyskaniem prawa do urlopu wychowawczego pozostawała w stosunku pracy przez okres krótszy niż 6 miesięcy;

- podjęła lub kontynuuje zatrudnienie lub inną pracę zarobkową, która uniemożliwia sprawowanie osobistej opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego;
- w okresie urlopu wychowawczego korzysta z zasiłku macierzyńskiego;
- oraz gdy dziecko zostało umieszczone w placówce zapewniającej całodobową opiekę, w tym w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, i korzysta w niej z całodobowej opieki przez więcej niż 5 dni w tygodniu, z wyjątkiem dziecka przebywającego w zakładzie opieki zdrowotnej;
- w innych przypadkach zaprzestania sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem.

Obywatelom państw członkowskich Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego do okresu zatrudnienia wymaganego do nabycia prawa do dodatku zalicza się okres zatrudnienia na terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Dodatek przysługujący za niepełne miesiące kalendarzowe wypłaca się w wysokości 1/30 dodatku miesięcznego za każdy dzień. Kwotę dodatku przysługującą za niepełny miesiąc zaokrągla się do 10 groszy w górę.

5.4.4. Dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka

Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka przysługuje **w wysokości 170 zł miesięcznie na dziecko, nie więcej jednak niż 340,00 zł na wszystkie dzieci**. W przypadku dziecka legitymującego się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności kwotę dodatku zwiększa się o **80 zł** na dziecko, nie więcej jednak niż o **160 zł** na wszystkie dzieci.

Dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka przysługuje samotnie wychowującym dziecko matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka, **jeżeli nie zostało zasądzone świadczenie alimentacyjne na rzecz dziecka** od drugiego z rodziców dziecka, ponieważ:

- drugi z rodziców dziecka nie żyje;
- ojciec dziecka jest nieznan;
- powództwo o ustalenie świadczenia alimentacyjnego od drugiego z rodziców zostało oddalone.

Dodatek przysługuje również pełnoletniej osobie do ukończenia 24 roku życia, uczącej się w szkole lub w szkole wyższej, jeżeli oboje rodzice osoby uczącej się nie żyją.

5.4.5. Dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej

Wysokość dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej wynosi **80,00 zł miesięcznie**.

Dodatek przysługuje na trzecie i na następne dzieci uprawnione do zasiłku rodzinnego.

Dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej przysługuje matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka (osoba faktycznie opiekująca się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka) albo opiekunowi prawnemu dziecka.

5.4.6. Dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego

Wysokość dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego wynosi miesięcznie:

- 1) **60,00 zł** na dziecko w wieku do ukończenia 5 roku życia;
- 2) **80,00 zł** na dziecko w wieku powyżej 5 roku życia do ukończenia 24 roku życia.

Dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka przysługuje:

- matce lub ojcu dziecka;
- opiekunowi faktycznemu dziecka (osoba faktycznie opiekująca się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka) albo opiekunowi prawnemu dziecka, a także
- osobie uczącej się (osoba pełnoletnia ucząca się, niepozostająca na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony) **na pokrycie zwiększonych wydatków związanych z rehabilitacją lub kształceniem** dziecka w wieku:
  - 1) do ukończenia 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności,
  - 2) powyżej 16 roku życia do ukończenia 24 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności.

5.4.7. Dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania

Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania przysługuje:

- 1) w związku z zamieszkiwaniem w miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły ponadgimnazjalnej lub szkoły artystycznej, w której realizowany jest obowiązek szkolny i obowiązek nauki, a także szkoły podstawowej lub gimnazjum w przypadku dziecka lub osoby uczącej się, legitymującej się orzeczeniem o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności – **w wysokości 90 zł miesięcznie na dziecko** albo
- 2) w związku z dojazdem z miejsca zamieszkania do miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły, w przypadku dojazdu do szkoły ponadgimnazjalnej, a także szkoły artystycznej, w której realizowany jest obowiązek szkolny i obowiązek nauki w zakresie odpowiadającym nauce w szkole ponadgimnazjalnej – **w wysokości 50 zł miesięcznie na dziecko**.

Dodatek przysługuje matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka (osoba faktycznie opiekująca się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka) lub osobie uczącej się (osoba pełnoletnia ucząca się, niepozostająca na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony) przez 10 miesięcy w roku w okresie pobierania nauki od września do czerwca następnego roku kalendarzowego.

5.4.8. Dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego

Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego przysługuje raz w roku szkolnym w wysokości 100 zł na dziecko.

Dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego przysługuje matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka, a także osobie uczącej się na częściowe pokrycie wydatków związanych z rozpoczęciem w szkole nowego roku szkolnego albo rocznego przygotowania przedszkolnego.

Wniosek o wypłatę dodatku składa się do dnia zakończenia okresu zasiłkowego, w którym rozpoczęto rok szkolny albo roczne przygotowanie przedszkolne. Wniosek złożony po terminie organ właściwy pozostawia bez rozpoznania.

5.5. DODATKI MIESZKANIOWE I ENERGETYCZNE

Sprawę załatwia Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miasta Krakowa
ul. Stachowicza 18, 31-103 Kraków,

Referat ds. Dodatków Mieszkaniowych, w lokalizacjach:

- ul. Stachowicza 18, tel. 12 616 50 21,
- os. Zgody 2, tel. 12 616 89 85.

5.5.1. Dodatek mieszkaniowy

Dodatek mieszkaniowy jest świadczeniem pieniężnym wypłacanym przez gminę, mającym na celu dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych w związku z zajmowaniem lokalu mieszkaniowego.

Kryteria uprawniające do otrzymania dodatku mieszkaniowego:

1. Tytuł prawny do lokalu

Dodatek mieszkaniowy może być przyznany:

Najemcom oraz podnajemcom lokali mieszkalnych;

- osobom mieszkającym w lokalach mieszkalnych, do których przysługuje im spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego;
- osobom mieszkającym w lokalach mieszkalnych znajdujących się w budynkach stanowiących ich własność i właścicielom samodzielnych lokali mieszkalnych;
- innym osobom mającym tytuł prawny do zajmowania lokalu mieszkalnego (np. umowa użyczenia) i ponoszącym wydatki z jego zajmowaniem;
- osobom zajmującym lokal mieszkalny bez tytułu prawnego, oczekującym na przysługujący im lokal zamienny lub socjalny (np. gdy orzeczono o ich uprawnieniu do lokalu socjalnego w wyroku sądowym).

2. Osiągnięcie odpowiednio niskiego dochodu

Dodatek przysługuje osobom, jeżeli średni miesięczny dochód na jednego członka gospodarstwa domowego uzyskany w okresie trzech miesięcy poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie dodatku nie przekracza **175%** kwoty najniższej emerytury w gospodarstwie jednoosobowym i **125%** tej kwoty w gospodarstwie wieloosobowym obowiązującej w dniu złożenia wniosku. Jeżeli dochód jest nieco wyższy, nie zamyka to możliwości otrzymania dodatku – jeśli bowiem kwota nadwyżki nie przekracza wysokości dodatku mieszkaniowego, należy dodatek mieszkaniowy obniżyć o tę kwotę. Przy wydawaniu decyzji o przyznaniu dodatku mieszkaniowego uwzględnia się kwotę najniższej emerytury obowiązującą w dniu złożenia wniosku, ogłaszaną przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w „Monitorze Polskim”.

3. Odpowiednia powierzchnia użytkowa lokalu

Powierzchnia użytkowa zajmowanego lokalu mieszkalnego nie może przekraczać normatywnej powierzchni użytkowej o więcej niż 30% albo 50% pod warunkiem, że udział powierzchni pokoi i kuchni w powierzchni użytkowej tego lokalu nie przekracza 60%. Daje to kolejno: powierzchnia normatywna dla 1 osoby – 35 m² przy przekroczeniu o 30% – 45,50 m², przy przekroczeniu o 50% – 52,50 m². Przy dwóch osobach powierzchnia normatywna to 40 m² przy trzech to 45 m², czterech – 55 m², pięciu – 65 m², sześciu – 70 m². Każda kolejna osoba zwiększa powierzchnię normatywną o kolejne 5 m². Jeżeli w gospodarstwie domowym znajduje się osoba poruszająca się na wózku inwalidzkim lub inna osoba niepełnosprawna, jeżeli niepełnosprawność wymaga zamieszkania w osobnym pokoju (orzekają o takiej sytuacji powiatowe zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności) to powierzchnię normatywną zwiększa się o 15 m².

Wymagane załączniki:

- Wniosek o przyznanie dodatku mieszkaniowego;
- Deklaracja o wysokości dochodów gospodarstwa domowego;
- Dokumenty potwierdzające wysokość dochodów wszystkich członków gospodarstwa domowego osiągniętych w okresie trzech pełnych miesięcy kalendarzowych poprzedzających datę złożenia wniosku;
- Dokument potwierdzający wielkość ponoszonych opłat mieszkaniowych;
- Tytuł prawny do lokalu;
- Faktura VAT za energię elektryczną za ostatni okres rozliczeniowy.

Przyznawanie i wypłacanie dodatku mieszkaniowego.

Decyzja powinna być wydana w ciągu miesiąca od daty złożenia wniosku. Świadczenie przyznawane jest na 6 miesięcy, licząc od pierwszego dnia miesiąca następującego po dacie wpływu dokumentacji.

Dodatek jest wypłacany zarządcy domu lub innej osoby uprawnionej do pobierania opłat, w terminie do 10 dnia każdego miesiąca. Poza mieszkańcami domków jednorodzinnych nikt nie otrzymuje pieniędzy do rąk własnych. Wypłacanie dodatku obejmuje okres 6 miesięcy.

Wstrzymanie wypłaty dodatku.

Jeżeli nie stwierdzi się wpłat należności za lokal następuje wstrzymanie wypłacania dodatku. Jeśli należność zostanie wpłacona w ciągu 3 miesięcy, pieniądze zostaną wypłacone, jeśli nie, dodatek mieszkaniowy wygasa z mocy prawa.

5.5.2. Dodatek energetyczny

Dodatek energetyczny przysługuje osobie, która spełnia łącznie 3 warunki:

- Ma przyznany dodatek mieszkaniowy;
- Jest stroną umowy sprzedaży energii elektrycznej lub umowy kompleksowej (umowy na przesyłanie i sprzedaż energii elektrycznej) zawartej z przedsiębiorstwem energetycznym;
- Zamieszkuje w lokalu, do którego jest dostarczana energia elektryczna.

Wymagane załączniki:

- Wniosek o przyznanie dodatku energetycznego;
- Kopia umowy sprzedaży energii elektrycznej lub umowy kompleksowej (umowy na przesyłanie i sprzedaż energii elektrycznej) zawartej z przedsiębiorstwem energetycznym.

Wysokość dodatku energetycznego ogłaszana jest przez Ministra Gospodarki w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

5.6. DODATKI I ŚWIADCZENIA PRZYSŁUGUJĄCE DO ŚWIADCZEŃ EMERYTALNO-RENTOWYCH

Sprawę załatwia oddział ZUS właściwy dla miejsca zamieszkania wnioskodawcy.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Krakowie: 31-080 Kraków ul. Pędzichów 27, informacja COT 22 560 16 00 z telefonów stacjonarnych i komórkowych.

Do emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy, renty z tytułu wypadku przy pracy albo przy wykonywaniu innej działalności niż zatrudnienie, renty z tytułu wypadku w drodze do pracy lub z pracy, renty z tytułu choroby zawodowej, renty szkoleniowej, renty rodzinnej – przysługują następujące dodatki i świadczenia pieniężne:

- **dodatek pielęgnacyjny** – przyznawany osobie, która została uznana za całkowicie niezdolną do pracy oraz do samodzielnej egzystencji albo ukończyła 75 lat życia – na podstawie art. 75 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z z 2015 r. poz. 748). Dodatek pielęgnacyjny przyznawany jest – na wniosek zainteresowanego – na podstawie orzeczenia lekarza orzecznika ZUS (komisji lekarskiej ZUS), ustalającego całkowitą niezdolność do pracy oraz do samodzielnej egzystencji. Dla osoby, która ukończyła 75 lat życia, dodatek pielęgnacyjny przyznawany jest przez organ rentowy z urzędu.

Kwotę dodatku pielęgnacyjnego podwyższa się przy zastosowaniu wskaźnika waloryzacji emerytur i rent od miesiąca, w którym przeprowadzana jest waloryzacja.

- **dodatek dla sierot zupełnych** przysługuje do renty rodzinnej, do której uprawniona jest sierota zupełna – na podstawie art. 76 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 748).
- **dodatek kombatancki oraz dodatek kompensacyjny** - w wysokości 15% dodatku kombatanckiego – przyznawany kombatanantom i innym osobom uprawnionym, pobierającym emeryturę lub rentę – na podstawie art. 15 (dodatek kombatancki) i art. 20 ust. 2 pkt 2 (dodatek kompensacyjny) ustawy z dnia 24 stycznia 1991r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 2014 r. poz. 1206 ze zm), zwanej dalej ustawą kombatancką.
- **dodatek za tajne nauczanie** – przyznawany jest nauczycielom, którzy w czasie okupacji prowadzili tajne nauczanie albo przed dniem 1 września 1939 r. nauczali w języku polskim w szkołach polskich na terenie III Rzeszy Niemieckiej oraz byłego Wolnego Miasta Gdańska. Dodatek ten przysługuje na podstawie art. 90 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2014 r. poz. 191 ze zm.). Osobie uprawnionej jednocześnie do dodatku kombatanckiego i dodatku z tytułu tajnego nauczania przysługuje tylko jeden z tych dodatków – wyższy lub wybrany przez zainteresowanego.
- **dodatek weterana poszkodowanego** – przyznawany jest na podstawie art.36 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o weteranach działań poza granicami państwa (Dz. U. Nr 205, poz. 1203) – osobie uprawnionej do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy.
- **świadczenie pieniężne dla byłych żołnierzy przymusowo zatrudnianych** - określone w przepisach ustawy z dnia 2 września 1994r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1373). Osobie uprawnionej jednocześnie do świadczenia pieniężnego dla byłych żołnierzy przymusowo zatrudnianych i do: dodatku kombatanckiego lub świadczenia przysługującego w wysokości tego dodatku określonych w przepisach o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, dodatku określonego w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników, dodatku za tajne nauczanie, świadczenia pieniężnego określonego w przepisach o osobach deportowanych do pracy przymusowej oraz osadzonych w obozach pracy przez III Rzeszę i ZSRR, przysługuje tylko jedno z tych świadczeń lub jeden z tych dodatków – wyższy lub wybrany przez zainteresowanego.

- **świadczenie pieniężne dla osób deportowanych** do pracy przymusowej oraz osadzonych w obozach pracy przez III Rzeszę i ZSRR – przyznawane jest na podstawie ustawy z dnia 31 maja 1996r. o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich (Dz. U. z 2014 r. poz. 1001), zwanej dalej ustawą o świadczeniu pieniężnym dla osób deportowanych. Świadczenie to przysługuje osobom, które w okresie podlegania represjom określonym w tej ustawie były obywatelami polskimi i są nimi obecnie. Świadczenie pieniężne przysługuje wyłącznie osobom, które nie mają ustalonego prawa do dodatku kombatanckiego oraz do dodatku za tajne nauczanie.
- **świadczenie pieniężne dla osób będących cywilnymi niewidomymi ofiarami działań wojennych** – osobami uprawnionymi do świadczenia pieniężnego na podstawie ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących cywilnym niewidomym ofiarom działań wojennych (Dz. U. Nr 249, poz.1824) są obywatele polscy, posiadający stałe miejsce zamieszkania w Rzeczypospolitej Polskiej, którzy, nie wchodząc w skład formacji wojskowych, zmilitaryzowanych służb państwowych lub formacji zbrojnych ruchu oporu, doznali naruszenia sprawności organizmu powodującego całkowitą niezdolność do pracy, poprzez utratę wzroku w wyniku: działań wojennych w okresie wojny 1939-1945 lub eksplozji niewypałów lub niewybuchów pozostałych po wojnie 1939-1945 na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Osobie uprawnionej równocześnie do świadczenia pieniężnego dla osób będących cywilnymi niewidomymi ofiarami działań wojennych i do: dodatku kombatanckiego lub świadczenia przysługującego w wysokości tego dodatku, określonych w przepisach o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, dodatku określonego w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników, dodatku za tajne nauczanie, świadczenia pieniężnego określonego w przepisach o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych, świadczenia pieniężnego określonego w przepisach o osobach deportowanych do pracy przymusowej oraz osadzonych w obozach pracy przez III Rzeszę i ZSRR, przysługuje tylko jedno z tych świadczeń lub jeden z tych dodatków – wyższy lub wybrany przez zainteresowanego. **W przypadku osób uprawnionych do świadczenia, które mają ustaloną niezdolność do samodzielnej egzystencji – wysokość dodatku pielęgnacyjnego ulega zwiększeniu o 50%.** W razie zbiegu prawa do tego dodatku z dodatkiem pielęgnacyjnym z innego tytułu – wypłaca się podwyższony dodatek pielęgnacyjny.

- **ryczałt energetyczny** - w wysokości 50% taryfowych opłat za korzystanie z energii elektrycznej, gazowej i ciepłej na cele domowe, obliczony na podstawie norm ilościowych ustalonych przez Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych – przysługuje: kombatantom oraz innym osobom uprawnionym – na podstawie art. 20 ust. 2 pkt 2 powołanej wyżej ustawy kombatanckiej, żołnierzom przymusowo zatrudnianym – na podstawie art. 2a ustawy z dnia 2 września 1994r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1373). Ryczałt energetyczny może być przyznany także: wdowom lub wdowcom – emerytom i rencistom, pozostałym po kombatantach i innych osobach uprawnionych (na podstawie zaświadczenia wydanego w szczególności przez: Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych lub Zakład Ubezpieczeń Społecznych przed dniem 18 maja 2014 r., Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w okresie od dnia 24 stycznia 1991 r. do dnia 1 sierpnia 1991 r.), wdowom po żołnierzach przymusowo zatrudnianych, pobierającym emeryturę lub rentę – na podstawie zaświadczenia właściwego organu wojskowego. W przypadku zbiegu prawa do więcej niż jednego świadczenia emerytalno-rentowego przysługuje jeden ryczałt energetyczny.
- **ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla** – na warunkach określonych w ustawie z dnia 7 września 2007r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008-2015 (Dz. U. Nr 192, poz.1379 ze zm.) oraz w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 27 czerwca 2008 r. w sprawie szczegółowych warunków przyznawania i wykorzystania dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla, bezpłatnego węgla w naturze oraz rent wyrównawczych (Dz. U. Nr 118, poz. 753).
- **ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych** – przysługuje na podstawie ustawy z dnia 6 lipca 2007r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstwa robót górniczych (Dz. U. Nr 147, poz.1031 ze zm.), zwanej dalej ustawą o ekwiwalencie pieniężnym.
- **ekwiwalent pieniężny dla byłych pracowników kolejowych** – przysługuje na podstawie art. 74 ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego «Polskie Koleje Państwowe» (Dz. U. Nr 84, poz. 948 ze zm.). Na podstawie tego przepisu organ rentowy wypłaca deputat węglowy w ilości 1800 kg węgla

kamiennego rocznie, w formie ekwiwalentu pieniężnego – tym byłym pracownikom kolejowym, którym przysługiwało prawo do tego deputatu w zatrudnieniu, z tytułu którego powstało prawo do emerytury lub renty. Deputat ten przysługuje również członkom rodziny pobierającym rentę rodzinną po byłym pracowniku kolejowym, uprawnionym do emerytury lub renty albo spełniającym w dniu śmierci warunki do przyznania jednego z tych świadczeń.

6. ULGI I UPRAWNIENIA

6.1. ULGI W PODATKU DOCHODOWYM

WYJAŚNIENIE NAJWAŻNIEJSZYCH POJĘĆ

Osoba niepełnosprawna – to osoba, która posiada:

- orzeczenie o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności lub
- decyzję przyznającą rentę z tytułu całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy, rentę szkoleniową albo rentę socjalną, albo
- orzeczenie o niepełnosprawności osoby, która nie ukończyła 16. roku życia, wydane na podstawie odrębnych przepisów,
- orzeczenie o niepełnosprawności, wydane przez właściwy organ na podstawie odrębnych przepisów obowiązujących do dnia 31 sierpnia 1997 r.

Osoba niepełnosprawna zaliczona do I grupy inwalidzkiej – to osoba, w stosunku do której orzeczono całkowitą niezdolność do pracy oraz niezdolność do samodzielnej egzystencji albo znaczny stopień niepełnosprawności.

Osoba niepełnosprawna zaliczona do II grupy inwalidzkiej – to osoba, w stosunku do której orzeczono całkowitą niezdolność do pracy albo umiarkowany stopień niepełnosprawności.

Osoba niepełnosprawna pozostająca na utrzymaniu podatnika – to osoba niepełnosprawna, której roczne dochody nie przekraczają kwoty 9120 zł, będąca dla podatnika: współmałżonkiem, dzieckiem własnym, dzieckiem przysposobionym, dzieckiem obcym przyjętym na wychowanie, pasierbem, rodzicem, rodzicem współmałżonka, rodzeństwem, ojczymem, macochą, zięciem lub synową. **Jeżeli w roku podatkowym dochody tych osób niepełnosprawnych przekraczają kwotę 9120 zł ulgi przysługują podatnikowi będącemu osobą niepełnosprawną.** Jeśli więc osoba niepełnosprawna pozostająca na utrzymaniu podatnika osiąga dochody, należy dokonać wstępnego oszacowania, jaki dochód w całym roku podatkowym może ona

uzyskać. Rachunki muszą być bowiem wystawione na osobę, która będzie odliczała określone wydatki.

WYDATKI UPRAWNIAJĄCE DO ODLICZEŃ

Nie każdy wydatek dotyczący osoby niepełnosprawnej uprawnia do odliczeń w ramach ulgi rehabilitacyjnej. Odliczeniu podlegają wyłącznie te wydatki poniesione przez osobę niepełnosprawną lub podatnika mającego na utrzymaniu taką osobę, które zostały wymienione w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych, jako wydatki na cele rehabilitacyjne oraz wydatki związane z ułatwieniem wykonywania czynności życiowych.

Wydatki nielimitowane – należą do nich wydatki poniesione na:

- adaptację i wyposażenie mieszkań oraz budynków mieszkalnych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności,
- przystosowanie pojazdów mechanicznych do potrzeb wynikających z niepełnosprawności,
- zakup i naprawę indywidualnego sprzętu, urządzeń i narzędzi technicznych niezbędnych w rehabilitacji oraz ułatwiających wykonywanie czynności życiowych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, z wyjątkiem sprzętu gospodarstwa domowego,
- zakup wydawnictw i materiałów (pomocy) szkoleniowych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności,
- odpłatny pobyt na turnusie rehabilitacyjnym,
- odpłatny pobyt na leczeniu w zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego, pobyt w zakładzie rehabilitacji leczniczej, zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych oraz odpłatność za zabiegi rehabilitacyjne,
- opiekę pielęgniarstwa w domu nad osobą niepełnosprawną w okresie przewlekłej choroby uniemożliwiającej poruszanie się oraz usługi opiekuńcze świadczone dla osób niepełnosprawnych zaliczonych do I grupy inwalidztwa,
- opłacenie tłumacza języka migowego,
- kolonie i obozy dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz dzieci osób niepełnosprawnych, które nie ukończyły 25. roku życia,
- odpłatny, konieczny przewóz na niezbędne zabiegi leczniczo-rehabilitacyjne:
  - osoby niepełnosprawnej – karetką transportu sanitarnego,
  - osoby niepełnosprawnej zaliczonej do I lub II grupy inwalidztwa oraz dzieci niepełnosprawnych do lat 16, również innymi niż karetka środkami transportu sanitarnego,

- odpłatne przejazdy środkami transportu publicznego związane z pobytem:
  - na turnusie rehabilitacyjnym,
  - w zakładach lecznictwa uzdrowiskowego, zakładach rehabilitacji leczniczej, zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych,
  - na koloniach i obozach dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz dzieci osób niepełnosprawnych, które nie ukończyły 25. roku życia.

Wydatki limitowane – należą do nich wydatki poniesione na:

- opłacenie przewodników osób niewidomych zaliczonych do I lub II grupy inwalidztwa oraz osób z niepełnosprawnością narządu ruchu zaliczonych do I grupy inwalidztwa – maksymalna kwota odliczenia w roku podatkowym wynosi 2280 zł,
- utrzymanie przez osoby niewidome i niedowidzące zaliczone do I lub II grupy inwalidztwa oraz osoby z niepełnosprawnością narządu ruchu zaliczone do I grupy inwalidztwa psa asystującego, o którym mowa w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, tj. odpowiednio wyszkolonego i specjalnie oznaczonego psa (np. psa przewodnika), który ułatwia osobie niepełnosprawnej aktywne uczestnictwo w życiu społecznym – maksymalna kwota odliczenia w roku podatkowym wynosi 2280 zł,
- używanie samochodu osobowego stanowiącego własność (współwłasność) osoby niepełnosprawnej zaliczonej do I lub II grupy inwalidztwa lub podatnika mającego na utrzymaniu osobę niepełnosprawną zaliczoną do I lub II grupy inwalidztwa albo dzieci niepełnosprawne, które nie ukończyły 16. roku życia, na potrzeby związane z koniecznym przewozem na niezbędne zabiegi leczniczo-rehabilitacyjne – maksymalna kwota odliczenia w roku podatkowym wynosi 2280 zł,
- leki, jeśli lekarz specjalista stwierdzi, że osoba niepełnosprawna powinna stosować określone leki stale lub czasowo. W tym przypadku odliczeniu podlegają wydatki w wysokości stanowiącej różnicę pomiędzy wydatkami faktycznie poniesionymi w danym miesiącu a kwotą 100 zł.

UWAGA! Przedstawiony katalog wydatków (zarówno nielimitowanych jak i limitowanych) ma charakter zamknięty. Oznacza to, że odliczeniu podlegają tylko te wydatki, które zostały w nim wymienione. W konsekwencji nie można odliczyć wydatków związanych np. z dojazdem własnym samochodem na badania lekarskie lub opłaceniem wizyty lekarskiej.

Odliczeniu nie podlegają również wydatki (choćby wymienione w katalogu), które w całości zostały sfinansowane ze środków zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych, zakładowego funduszu aktywności, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

lub ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia, zakładowego funduszu świadczeń socjalnych albo w całości zostały zwrócone podatnikowi w jakiegokolwiek formie.

DOKUMENTOWANIE WYDATKÓW UPRAWNIAJĄCYCH DO ODLICZEŃ

Wysokość wydatków ustala się na podstawie dokumentów stwierdzających ich poniesienie. Może to być faktura, rachunek, dowód wpłaty na pocztę lub potwierdzenie przelewu bankowego, o ile wynika z nich kto, kiedy, komu, ile oraz za co zapłacił.

Jedynie w przypadku wydatków limitowanych związanych z:

- 1) opłaceniem przewodników osób niewidomych zaliczonych do I lub II grupy inwalidztwa oraz osób z niepełnosprawnością narządu ruchu zaliczonych do I grupy inwalidztwa,
- 2) utrzymaniem psa asystującego przez osoby niewidome i niedowidzące zaliczone do I lub II grupy inwalidztwa oraz osoby z niepełnosprawnością narządu ruchu zaliczone do I grupy inwalidztwa,
- 3) używaniem samochodu osobowego w związku z koniecznym przewozem na niezbędne zabiegi leczniczo-rehabilitacyjne osoby niepełnosprawnej zaliczonej do I lub II grupy inwalidztwa albo niepełnosprawnego dziecka, które nie ukończyło 16. roku życia nie jest wymagane posiadanie dokumentów stwierdzających wysokość wydatków. Jednakże na żądanie organów podatkowych lub organów kontroli skarbowej podatnik jest obowiązany przedstawić dowody niezbędne do ustalenia prawa do odliczenia, w szczególności:
  - wskazać z imienia i nazwiska osoby, które opłacono w związku z pełnieniem przez nie funkcji przewodnika,
  - okazać certyfikat potwierdzający status psa asystującego,
  - okazać dokument potwierdzający zlecenie i odbycie niezbędnych zabiegów leczniczo-rehabilitacyjnych.

JAKĄ KWOTĘ MOŻNA ODLICZYĆ?

W przypadku wydatków:

- 1) nielimitowanych – odliczeniu podlega kwota faktycznie poniesiona,
- 2) ograniczonych „górnym” limitem kwotowym – odliczeniu podlega kwota faktycznie poniesiona, nie wyższa niż limit,
- 3) częściowo sfinansowanych (dofinansowanych) ze środków zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych, zakładowego funduszu aktywności, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

lub ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia, zakładowego funduszu świadczeń socjalnych oraz wydatków zwróconych podatnikowi w jakiegokolwiek formie – odliczeniu podlega różnica pomiędzy wydatkami faktycznie poniesionymi a kwotą sfinansowaną (dofinansowaną) z tych funduszy (środków) lub zwróconą w jakiegokolwiek formie,

- 4) na leki – odliczeniu podlega różnica pomiędzy wydatkami faktycznie poniesionymi w danym miesiącu a kwotą 100 zł.

SPOSÓB DOKONYWANIA ODLICZEŃ

Odliczenia można dokonać: **od dochodu** podlegającego opodatkowaniu na zasadach ogólnych przy zastosowaniu skali podatkowej albo **od przychodu** podlegającego opodatkowaniu ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych.

Odliczenia dokonuje się w zeznaniu podatkowym PIT-36, PIT-37 lub PIT-28, do którego (których) dołącza się formularz PIT/O (informacja o odliczeniach). Jeżeli w roku podatkowym, wśród wyżej wymienionych dochodów (przychodów), uzyskano dochody (przychody) z pozarolniczej działalności gospodarczej, działów specjalnych produkcji rolnej, najmu lub umów o podobnym charakterze, to z ulgi rehabilitacyjnej można skorzystać już w trakcie roku podatkowego, tj. przy obliczaniu zaliczki lub ryczałtu („ostatecznego” rozliczenia dokonuje się jednak w zeznaniu podatkowym). Odliczeniu od dochodu podlegają te wydatki, które nie zostały zaliczone do kosztów uzyskania przychodów, nie zostały odliczone na podstawie ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne albo nie zostały zwrócone w jakiegokolwiek formie. I odwrotnie, odliczeniu na podstawie ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne podlegają wyłącznie te wydatki, które nie zostały odliczone od dochodu lub zaliczone do kosztów uzyskania przychodów.

6.2. USŁUGI POCZTOWE

Poczta Polska zapewnia osobom niepełnosprawnym dostęp do świadczonych powszechnych usług pocztowych przez:

- 1) organizację pracy placówek pocztowych umożliwiającą osobom poruszającym się za pomocą wózka inwalidzkiego korzystanie z usług świadczonych przez te placówki;
- 2) tworzenie w placówkach pocztowych odpowiednio oznakowanych stanowisk obsługi osób niepełnosprawnych;

- 3) umieszczanie nadawczych skrzynek pocztowych w sposób i w miejscu umożliwiającym korzystanie z nich osobie niepełnosprawnej, poruszającej się za pomocą wózka inwalidzkiego, w szczególności nadawczych skrzynek pocztowych instalowanych w placówce pocztowej lub na nieruchomości użytkowanej przez tę placówkę;
- 4) doręczanie osobom:
- z uszkodzeniem narządu ruchu powodującym konieczność korzystania z wózka inwalidzkiego,
  - niewidomym lub ociemniałym
    - na ich wniosek i bez pobierania dodatkowych opłat, przesyłek listowych, przesyłek rejestrowanych, w tym przesyłek z zadeklarowaną wartością oraz kwot pieniężnych określonych w przekazach pocztowych, z pominięciem oddawczej skrzynki pocztowej oraz bez konieczności odbierania przesyłki w placówce pocztowej;
- 5) przyjmowanie od osoby niepełnosprawnej w miejscu jej zamieszkania prawidłowo opłaconej przesyłki pocztowej niebędącej przesyłką rejestrowaną.

PRZESYŁKA DLA OSÓB NIEWIDOMYCH I NIEDOWIDZĄCYCH o masie do 7 kg (jako list do 2 kg lub paczka do 7 kg) – zawierająca korespondencję lub druki, w których informacja jest utrwalona pismem wypukłym lub na innym nośniku dostępnym do odczytu przez osoby niewidome lub niedowidzące, nadana w sposób umożliwiający sprawdzenie zawartości jest **zwolniona od opłaty pocztowej**. Zwolnienie dotyczy przyjęcia, przemieszczenia i doręczenia przesyłki ekonomicznej. Zwolnienie to nie obejmuje opłaty za potwierdzenie odbioru przesyłki rejestrowanej.

6.3. ULGI W TELEKOMUNIKACJI

Na skutek prywatyzacji i komercjalizacji rynku telekomunikacyjnego, nastąpiły zmiany w ulgach. Obecnie nie ma ustawowego obowiązku udzielania takich ulg, ale niektóre firmy telekomunikacyjne mają wewnętrzne przepisy, dzięki którym nadal można korzystać ze zniżek.

Orange Polska posiada następujące rabaty dla osób z niepełnosprawnościami:

- rabat 50% w opłacie za przyłączenie telefonu stacjonarnego,
- rabat 50% w opłacie abonamentowej za telefon stacjonarny.

Rabaty są przyznawane w niżej opisanych przypadkach:

- w przypadku choroby narządu wzroku – z orzeczeniem znacznego stopnia niepełnosprawności z symbolem przyczyny niepełnosprawności (04-O),

- w przypadku zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu – z orzeczeniem znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności z symbolem przyczyny niepełnosprawności (03-L),
- w przypadku zastosowania przez Zespół Orzekający w orzeczeniu więcej niż jednego symbolu przyczyny niepełnosprawności:
  - z orzeczeniem znacznego stopnia niepełnosprawności, jeżeli w łącznym symbolu przyczyny niepełnosprawności występuje symbol przyczyny niepełnosprawności 04-O (choroby narządu wzroku),
  - z orzeczeniem znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, jeżeli w łącznym symbolu przyczyny niepełnosprawności występuje symbol przyczyny niepełnosprawności 03-L (zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu),
- rabaty udzielane są osobom z niepełnosprawnościami, które ukończyły 16 rok życia,
- rabaty udzielane są także osobom z niepełnosprawnościami, które nabyły prawa do ulg na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Łączności z 21 października 1996 r. w sprawie określenia zakresu dostępu osób z niepełnosprawnościami do świadczonych usług pocztowych lub telekomunikacyjnych o charakterze powszechnym, jeżeli stopień niepełnosprawności orzeczony został na okres stały; w przypadku okresowego orzeczenia o stopniu niepełnosprawności udziela się rabatów na czas w nich określony,
- rabat może otrzymać albo osoba z niepełnosprawnością uprawniona do uzyskania rabatu albo jej prawny opiekun w razie stałego lub czasowego zamieszkiwania opiekuna prawnego razem z osobą z niepełnosprawnością. Pod pojęciem stałego lub czasowego zamieszkiwania, rozumie się stałe lub czasowe zameldowanie niepełnosprawnego i opiekuna prawnego w tym samym lokalu mieszkalnym lub budynku.

Rabaty dotyczą usługi telefonicznej dla jednej linii telefonicznej dla dostępu PSTN (linia analogowa).

U innych operatorów należy się dowiadywać, czy w ramach swojej strategii handlowej nie przewiduje on jakiś ulg dla osób niepełnosprawnych.

6.4. ABONAMENT RTV

Infolinia dla usługi RTV (+48) 43 842 06 06 (opłata wg cennika operatora).

Czynna w dni robocze, od poniedziałku do piątku w godz. 8.00–20.00.

Uprawnienia do korzystania ze zwolnień od opłat abonamentu RTV mogą uzyskać osoby znajdujące się w wykazie osób uprawnionych, które w urzędzie pocztowym:

- 100

Zwolnienia od opłat abonamentowych RTV przysługują od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym uzyskano potwierdzenie do korzystania ze zwolnienia z opłat RTV.

Osoby korzystające ze zwolnień od opłat abonamentowych obowiązane są zgłosić w placówce pocztowej zmiany stanu prawnego lub faktycznego, które mają wpływ na uzyskanie zwolnienia, w terminie 14 dni od dnia, w którym taka zmiana nastąpiła.

Warunkiem koniecznym do uzyskania zwolnienia od opłat jest dopełnienie formalności w urzędzie pocztowym tj. przedłożenie dokumentów uprawniających do zwolnienia oraz wypełnienie dostępnych w każdym urzędzie pocztowym: „Formularza zwolnienia z opłat za używanie odbiorników RTV” i druku oświadczenia o posiadaniu uprawnień do zwolnienia (wzór poniżej).

OŚWIADCZENIE

Ja,....., zamieszkały/a .....
(imię i nazwisko) (adres)

legitymujący/a się dowodem osobistym ..... jestem uprawniony/a do zwolnienia od opłat abonamentowych za używanie odbiorników radiofonicznych i telewizyjnych na podstawie ustawy z dnia 21 kwietnia 2005 roku o opłatach abonamentowych oraz innych ustaw.

.....
(miejscowość i data)

.....
(podpis osoby składającej oświadczenie)

Pouczenie:

Zgodnie z art. 4 ust. 4 ustawy o opłatach abonamentowych osoby korzystające ze zwolnień od opłat abonamentowych obowiązane są zgłosić w placówce operatora wyznaczonego zmiany stanu prawnego lub faktycznego, które mają wpływ na uzyskanie zwolnienia, w terminie 14 dni od dnia, w którym taka zmiana nastąpiła.

Na podstawie art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 21 kwietnia 2005 r. o opłatach abonamentowych (Dz. U. Nr 85, poz. 728, z późn. zm.) zwalnia się od opłat abonamentowych:

	Osoby	Dokument uprawniający do zwolnienia od opłat
1.	co do których orzeczono o: • zaliczeniu do I grupy inwalidów lub • całkowitej niezdolności do pracy, na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 j.t., z późn. zm.) lub • znacznym stopniu niepełnosprawności, na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 j.t., z późn. zm.) lub • trwałej lub okresowej całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, na podstawie ustawy z 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 j.t.)	orzeczenie właściwego organu orzekającego albo orzeczenie właściwej instancji sądu uchylające wcześniejszą decyzję organu orzekającego
2.	które ukończyły 75 lat	dowód osobisty
3.	które otrzymują świadczenie pielęgnacyjne z właściwego organu realizującego zadania w zakresie świadczeń rodzinnych jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej lub rentę socjalną z ZUS lub innego organu emerytalno-rentowego	decyzja właściwego organu realizującego zadania w zakresie świadczeń rodzinnych jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej lub decyzja jednostki organizacyjnej ZUS lub innego organu emerytalno-rentowego

4.	niesłyszące, u których stwierdzono całkowitą głuchotę lub obustronne upośledzenie słuchu (mierzone na częstotliwości 2.000 Hz o natężeniu od 80 dB)	orzeczenie właściwego organu orzekającego o całkowitej głuchocie lub obustronnym upośledzeniu słuchu (mierzone na częstotliwości 2.000 Hz o natężeniu od 80 dB) lub zaświadczenie wystawione przez zakład opieki zdrowotnej potwierdzające powyższe parametry
5.	niewidome, których ostrość wzroku nie przekracza 15%	legitymacja Polskiego Związku Niewidomych albo Związku Ociemniałych Żołnierzy RP lub orzeczenie właściwego organu orzekającego o zaliczeniu do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności z tytułu uszkodzeń narządu wzroku, lub orzeczenie właściwego organu orzekającego, stwierdzające uszkodzenie narządu wzroku (ostrość wzroku nie przekracza 15%), lub zaświadczenie wystawione przez zakład opieki zdrowotnej potwierdzające powyższe parametry
6.	które ukończyły 60 lat oraz mają prawo do emerytury , której wysokość nie przekracza miesięcznie kwoty 50% przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w roku poprzedzającym, ogłaszanego przez Prezesa GUS	dowód osobisty oraz decyzja jednostki organizacyjnej ZUS albo innego organu emerytalno-rentowego o wysokości emerytury w danym roku (odcinek emerytury lub decyzja o przyznaniu albo waloryzacji emerytury) Organami emerytalno-rentowymi oprócz ZUS są: 1. Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, 2. Zakład Emerytalno-Rentowy MSWiA, 3. wojskowe biura emerytalne, 4. Biuro Emerytalne Służby Więziennej.
7.	spełniające kryteria dochodowe , określone w ustawie z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 992 j.t., z późn. zm.)	decyzja właściwego organu realizującego zadania w zakresie świadczeń rodzinnych jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej o przyznaniu świadczenia rodzinnego tj. zasiłku rodzinnego lub zaświadczenie tego organu stwierdzające wysokość dochodu spełniającego kryteria dochodowe określone w ustawie o świadczeniach rodzinnych. Organem właściwym w rozumieniu ww. ustawy jest: wójt, burmistrz, prezydent miasta właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby lub podmioty przez nich upoważnione.

8.	które mają prawo do korzystania ze świadczeń pieniężnych z tytułu ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. 2013.182 j.t., z późn. zm.)	decyzja jednostki organizacyjnej pomocy społecznej o przyznaniu świadczenia pieniężnego Świadczeniami pieniężnymi są: a) zasiłek stały, b) zasiłek okresowy, c) zasiłek celowy lub specjalny zasiłek celowy, d) zasiłek lub pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie, e) pomoc dla rodzin zastępczych, f) pomoc na usamodzielnienie oraz kontynuowanie nauki, g) świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, h) wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przez sąd. Jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej są: a) regionalne ośrodki polityki społecznej, b) powiatowe centra pomocy rodzinie, c) ośrodki pomocy społecznej, d) domy pomocy społecznej, e) placówki specjalistycznego poradnictwa, f) placówki opiekuńczo-wychowawcze, g) ośrodki wsparcia, h) ośrodki interwencji kryzysowej.
9.	bezrobotne, o których mowa w art. 2 ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. 2013.674 j.t., z późn. zm.)	zaświadczenie z właściwego urzędu pracy o posiadaniu statusu bezrobotnego
10.	posiadające prawo do zasiłku przedemerytalnego, określonego w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy	decyzja jednostki organizacyjnej ZUS o przyznaniu zasiłku przedemerytalnego lub zaświadczenie jednostki organizacyjnej ZUS o pobieraniu zasiłku przedemerytalnego
11.	posiadające prawo do świadczenia przedemerytalnego, określonego w ustawie z dnia 30 kwietnia 2004 roku o świadczeniach przedemerytalnych (Dz. U. 2013.170 j.t.)	decyzja jednostki organizacyjnej ZUS o przyznaniu świadczenia przedemerytalnego lub zaświadczenie jednostki organizacyjnej ZUS o pobieraniu świadczenia przedemerytalnego
12.	otrzymujące zasiłek dla opiekuna określony w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. poz. 567).	decyzja właściwego organu realizującego zadania w zakresie świadczeń rodzinnych, jako zadanie zlecone w zakresie administracji rządowej.

Na podstawie odrębnych ustaw od opłat abonamentowych zwolnieni są również:

	Osoby	Dokument uprawniający do zwolnienia od opłat
1.	inwalidzi wojenni i wojskowi na podstawie ustawy z dnia 29 maja 1974 roku o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2010 r. Nr 101, poz. 648 j.t., z późn. zm.)	książka inwalidy wojennego lub wojskowego, wystawiona przez organ emerytalno-rentowy
2.	kombatanci będący inwalidami wojennymi lub wojskowymi na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 roku o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. 2012.400 j.t.)	legitymacja osoby represjonowanej
3.	członkowie rodzin pozostali po kombatantach będących inwalidami wojennymi lub wojskowymi na podstawie art. 12 ust. 1a ustawy z dnia 24 stycznia 1991 roku o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego	dokument wystawiony przez Urząd ds. Kombatantów potwierdzający status członka rodziny po zmarłym kombatancie oraz dokument wystawiony przez ZUS potwierdzający uprawnienie do renty rodzinnej po zmarłym inwalidzie wojennym lub wojskowym lub inne dokumenty wystawione przez właściwe organy orzekające potwierdzające uprawnienia członka rodziny pozostałego po kombatancie będącym inwalidą wojennym lub wojskowym
4.	osoby, które zostały zaliczone do jednej z grup inwalidów wskutek inwalidztwa pozostającego w związku z pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 i art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego	legitymacja osoby represjonowanej

5.	członkowie rodzin pozostali po osobach pobierających w chwili śmierci rentę z tytułu inwalidztwa, o którym mowa w art. 3 i art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 roku o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego	dokument wystawiony przez właściwy organ orzekający, potwierdzający uprawnienie do renty rodzinnej po osobie pobierającej w chwili śmierci rentę z tytułu inwalidztwa pozostającego w związku z pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 i art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego lub inne dokumenty potwierdzające uprawnienia członka rodziny
6.	osoby, które zostały zaliczone do jednej z grup inwalidów wskutek inwalidztwa pozostającego w związku z zatrudnieniem, o którym mowa w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 2 września 1994 roku o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnionym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych (Dz. U. z 2001 r. Nr 60, poz. 622, z późn. zm.)	zaświadczenie organu wojskowego potwierdzające rodzaj i okres wykonywania przymusowego zatrudnienia w ramach zastępczej służby wojskowej oraz orzeczenie organu orzekającego o zaliczeniu do grupy inwalidów, wydane na podstawie orzeczenia wojskowej komisji lekarskiej
7.	posiadające status weterana poszkodowanego na podstawie ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o weteranach działań poza granicami państwa (Dz. U. Nr 205, poz. 1203).	legitymacja weterana poszkodowanego wydana przez: • Ministra Obrony Narodowej – w odniesieniu do żołnierzy • ministra właściwego do spraw wewnętrznych – w odniesieniu do funkcjonariuszy • Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego – w odniesieniu do funkcjonariuszy Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz zaświadczenie właściwego organu emerytalno-rentowego potwierdzające pobieranie renty inwalidzkiej z tytułu urazów lub chorób powstałych w związku z udziałem w działaniach poza granicami państwa.

6.5. ZWOLNIENIE OD PODATKU OD CZYNNOŚCI CYWILNOPRAWNYCH

Zgodnie z ustawą o podatku od czynności cywilnoprawnych, zwalnia się od podatku następujące strony czynności cywilnoprawnych:

osoby nabywające na potrzeby własne sprzęt rehabilitacyjny, wózki inwalidzkie, motorowery, motocykle lub samochody osobowe, zaliczone, w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, do grupy osób o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności bez względu na rodzaj schorzenia, oraz osoby o lekkim stopniu niepełnosprawności w związku ze schorzeniami narządów ruchu.

Opłacie skarbowej nie podlega:

- 1) dokonanie czynności urzędowej, wydanie zaświadczenia i zezwolenia (pozwolenia, koncesji) albo złożenie dokumentu stwierdzającego udzielenie pełnomocnictwa lub prokury albo jego odpisu, wypisu lub kopii w sprawach:
  - alimentacyjnych, opieki, kurateli i przysposobienia,
  - ubezpieczenia społecznego, ubezpieczenia zdrowotnego, rent strukturalnych, ulg określonych w przepisach szczególnych dla żołnierzy niezawodowych i osób odbywających służbę zastępczą oraz ich rodzin, a także uprawnień dla osób niepełnosprawnych i osób objętych przepisami o szczególnych uprawnieniach dla kombatantów,
  - świadczeń socjalnych oraz w sprawach załatwianych na podstawie przepisów o pomocy społecznej, przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz przepisów o zatrudnieniu socjalnym,
  - zatrudnienia, wynagrodzeń za pracę,
  - nauki, szkolnictwa i oświaty pozaszkolnej oraz ochrony zdrowia.
- 2) nie podlega opłacie skarbowej: dokonanie czynności urzędowej, wydanie zaświadczenia oraz zezwolenia (pozwolenia, koncesji), jeżeli na podstawie odrębnych przepisów podlegają innym opłatom o charakterze publicznoprawnym lub są od tych opłat zwolnione.

6.6. ULGOWA OPŁATA PASZPORTOWA

Ulgowa opłata za paszport w wysokości 50% stawki przysługuje:

- emerytom, rencistom, osobom niepełnosprawnym bez względu na rodzaj schorzenia, a także współmałżonkom tych osób, pozostającym na ich wyłącznym utrzymaniu,

- osobom przebywającym w domach opieki społecznej lub w zakładach opiekuńczych albo korzystającym z pomocy społecznej w formie zasiłków stałych,
- kombatantom i innym osobom, do których stosuje się przepisy ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego,
- dzieciom do czasu podjęcia obowiązku szkolnego, uczniom i studentom,
- rodzicom i małżonkom rodziców z rodzin wielodzietnych w rozumieniu ustawy z 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny,
- dzieciom z rodzin wielodzietnych posiadającym Kartę Dużej Rodziny (ulga w opłacie wynosi 75 %).

W razie wystąpienia kilku tytułów uprawniających do ulgi w opłacie za wydanie paszportu przysługuje tylko jedna.

Nie pobiera się opłaty za wydanie paszportu od:

- osób, które w dniu złożenia wniosku o wydanie paszportu mają ukończone 70 lat,
- osób przebywających w domach pomocy społecznej lub w zakładach opiekuńczych albo korzystającym z pomocy społecznej w formie zasiłków stałych, jeżeli ich wyjazd za granicę następuje w celu długotrwałego leczenia lub w związku z koniecznością poddania się operacji,
- osób, które złożyły wniosek o wymianę paszportu z powodu wady technicznej,
- żołnierzy wyznaczonych do pełnienia służby poza granicami państwa, z wyjątkiem żołnierzy zawodowych.

Sprawę załatwia:

Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie,

Wydział Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców

Oddział Paszportowy

31-547 Kraków, ul. Przy Rondzie 6 (parter, sala obsługi paszportowej)

Godziny obsługi mieszkańców:

poniedziałek 9.00 – 17.00, wtorek – piątek 8.00 – 17.00

Pobieranie numerów z systemu kolejkowego:

poniedziałek 9.00 – 16.45, wtorek – piątek 8:00 – 16:45

Informacja paszportowa: tel. 12 39 21 820, 12 422 71 70

Depozyt paszportowy (informacja o możliwości odbioru paszportu):

tel. 12 39 21 806.

6.7. DOWÓD OSOBISTY

1. Dowód osobisty wydaje się nieodpłatnie.
2. Dowód osobisty wydaje się na wniosek.
3. Wniosek o wydanie dowodu osobistego składa się w organie dowolnej gminy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.
4. Wniosek o wydanie dowodu osobistego składa się w formie pisemnej lub w formie dokumentu elektronicznego na zasadach określonych w ustawie z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne. (wniosek opatrzony kwalifikowanym podpisem elektronicznym lub podpisany profilem zaufanym platformy ePUAP).
5. Do wniosku o wydanie dowodu osobistego dołącza się aktualną fotografię odzwierciedlającą, w sposób niebudzący uzasadnionych wątpliwości, wizerunek twarzy osoby ubiegającej się o wydanie dowodu osobistego przedstawiający ją bez nakrycia głowy i okularów z ciemnymi szklami. Do wniosku załącza się kolorową fotografię o wymiarach 35 × 45 mm, wykonaną na jednolitym jasnym tle, mającą dobrą ostrość oraz odwzorowującą naturalny kolor skóry, obejmującą wizerunek od wierzchołka głowy do górnej części barków, tak aby twarz zajmowała 70–80% fotografii, pokazującą wyraźnie oczy, zwłaszcza źrenice, i przedstawiającą osobę w pozycji frontalnej, bez nakrycia głowy i okularów z ciemnymi szklami, patrzącą na wprost z otwartymi oczami nieprzesłoniętymi włosami, z naturalnym wyrazem twarzy i zamkniętymi ustami osoby ubiegającej się o wydanie dowodu osobistego o wymiarach.

Osoba z wrodzonymi lub nabytymi wadami narządu wzroku może załączyć do wniosku fotografię przedstawiającą ją w okularach z ciemnymi szklami. W takim przypadku do wniosku załącza się również orzeczenie o niepełnosprawności osoby do 16 roku życia lub orzeczenie o stopniu niepełnosprawności osoby, która ukończyła 16 lat, z powodu wrodzonej lub nabytej wady narządu wzroku, wydane zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2008 r. Nr 14, poz. 92, z późn. zm.2). W uzasadnionych przypadkach organ gminy może wydać dowód osobisty na wniosek, do którego została dołączona fotografia przedstawiająca osobę z zamkniętymi oczami, innym niż naturalny wyrazem twarzy lub z otwartymi ustami. Fotografia powinna być wykonana nie wcześniej niż 6 miesięcy przed dniem złożenia wniosku. Fotografia dołączana do wniosku składanego w postaci papierowej powinna być wykonana na papierze fotograficznym lub papierze fotograficznym przeznaczonym do

drukarek. Do wniosku składanego w postaci elektronicznej załącza się plik zawierający fotografię o wymiarach co najmniej 492 × 610 pikseli i wielkości nieprzekraczającej 2,5 MB, spełniającą wymogi, o których mowa powyżej.

6. O niemożności złożenia wniosku o wydanie dowodu osobistego spowodowanej chorobą, niepełnosprawnością lub inną niedającą się pokonać przeszkodą wnioskodawca powiadamia organ gminy, który zapewnia przyjęcie wniosku w miejscu pobytu tej osoby, chyba że okoliczności nie pozwalają na przyjęcie tego wniosku. W przypadku gdy złożenie wniosku o wydanie dowodu osobistego w ww. trybie okaże się nieuzasadnione, odmawia się przyjęcia wniosku w miejscu wskazanym przez wnioskodawcę oraz poucza się go o konieczności złożenia wniosku osobiście lub drogą elektroniczną. W przypadku gdy wniosek o wydanie dowodu osobistego został złożony w trybie opisanym w pkt 6, odbioru dowodu osobistego może dokonać pełnomocnik legitymujący się pełnomocnictwem szczególnym do dokonania jego odbioru.

Sprawy związane z wydawaniem dowodów osobistych reguluje ustawa z dnia 6 sierpnia 2010 r. o dowodach osobistych (Dz. U. z 2010 r. Nr 167 poz. 1131, z późn. zm.) oraz Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 29 stycznia 2015 r. w sprawie wzoru dowodu osobistego oraz sposobu i trybu postępowania w sprawach wydawania dowodów osobistych, ich utraty, uszkodzenia, unieważnienia i zwrotu (Dz. U. z 2015 r., poz. 212).

Sprawę załatwia

Wydział Spraw Administracyjnych Urzędu Miasta Krakowa

- Referat Ewidencji Ludności i Dowodów Osobistych dla Dzielnic I-VII (Śródmieście, Krowodrza) w budynku przy al. Powstania Warszawskiego 10, Centrum Administracyjne,
- Referat Ewidencji Ludności i Dowodów Osobistych dla Dzielnic VIII-XIII (Podgórze) w budynku przy ul. Wielickiej 28a,
- Referat Ewidencji Ludności i Dowodów Osobistych dla Dzielnic XIV-XVIII (Nowa Huta) w budynku na os. Zgody 2.

6.8. KARTA PARKINGOWA

INFORMACJE OGÓLNE

Od dnia 1 lipca 2014 roku organem wydającym kartę parkingową jest wybrany przewodniczący powiatowego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności (w przypadku osoby niepełnosprawnej) zaś

w przypadku placówki przewodniczący powiatowego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności właściwy ze względu na siedzibę placówki.

Od dnia 1 lipca 2014 r. **opłata za wydanie karty parkingowej wynosi 21 zł.**

KARTA PARKINGOWA DLA OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ

Od dnia 1 lipca 2014 r. karta parkingowa wydawana jest wyłącznie:

- osobie niepełnosprawnej zaliczonej do znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności mającej znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się;
- osobie niepełnosprawnej, która nie ukończyła 16 roku życia mającej znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się;

Od dnia 1 lipca 2014 r. osoba niepełnosprawna zaliczona do lekkiego stopnia niepełnosprawności nie jest uprawniona do uzyskania karty parkingowej.

Osoby niepełnosprawne w stopniu znacznym od dnia 1 lipca 2014 r. uzyskują kartę parkingową na podstawie wydanego od dnia 1 lipca 2014 r. orzeczenia o stopniu niepełnosprawności albo orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień, zawierającego wskazanie w zakresie karty parkingowej.

Wskazanie do karty parkingowej w orzeczeniu o znacznym stopniu niepełnosprawności nie jest uzależnione od symbolu przyczyny niepełnosprawności ale wyłącznie od tego, że osoba niepełnosprawna ma znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się. Zaliczenie do znacznego stopnia niepełnosprawności nie jest tożsame z posiadaniem znacznych ograniczeń w możliwości samodzielnego poruszania się.

Wyjątek: Ustawodawca przewidział odstępstwo od zasady, zgodnie z którą karta parkingowa od dnia 1 lipca 2014 r. przysługuje na podstawie orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności wydawanego także od 1 lipca 2014 r. Wyjątek dotyczy osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym, które posiadają orzeczenia wydane przed 1 lipca 2014 r. wraz z symbolem przyczyny niepełnosprawności 04-O (choroby narządu wzroku), 05-R (upośledzenie narządu ruchu) lub 10-N (choroba neurologiczna). Osoby posiadające tego rodzaju orzeczenia uzyskują kartę parkingową bez konieczności ponownego orzekania się – na podstawie dotychczasowego orzeczenia, jeżeli zawiera ono wskazanie do karty parkingowej.

Osoby niepełnosprawne w stopniu umiarkowanym od dnia 1 lipca 2014 r. uzyskują kartę parkingową na podstawie wydanego od dnia 1 lipca 2014 r. orzeczenia o stopniu niepełnosprawności albo orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień, zawierającego wskazanie w zakresie karty parkingowej. Wskazanie do karty parkingowej w orzeczeniu o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności jest uzależnione od symbolu przyczyny

niepełnosprawności i tego, że osoba niepełnosprawna ma znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się. Wskazanie do karty parkingowej będą mogły uzyskać wyłącznie osoby mające zarówno znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się jak i przyczynę niepełnosprawności oznaczoną symbolem 04-O (choroby narządu wzroku), 05-R (upośledzenie narządu ruchu) lub 10-N (choroba neurologiczna).

Osoby niepełnosprawne, które nie ukończyły 16 roku życia od dnia 1 lipca 2014 r. uzyskują kartę parkingową na podstawie wydanego od dnia 1 lipca 2014 r. orzeczenia o niepełnosprawności zawierającego wskazanie w zakresie karty parkingowej. W przypadku tych osób wskazanie do karty parkingowej nie jest uzależnione od symbolu przyczyny niepełnosprawności ale wyłącznie od tego, że dziecko ma znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się, co ustala się uwzględniając m.in. wiek dziecka. Jeżeli zatem to wiek dziecka w chwili orzekania powoduje, że ma ono trudności w poruszaniu się, nie uzyska ono wskazania do karty parkingowej.

Od dnia **1 lipca 2014 r. karta parkingowa wydawana jest wyłącznie na czas określony**. Karta parkingowa wydawana jest na okres ważności orzeczenia jednak **nie dłużej niż na okres 5 lat**. Jeżeli orzeczenie uprawniające do karty parkingowej zostało wydane na czas nieokreślony (bezterminowo) albo na okres dłuższy niż 5 lat to i tak karta parkingowa zostanie wydana wyłącznie na okres 5 lat od dnia jej wydania. Jeżeli orzeczenie po dniu 1 lipca zostanie wydane na czas nieokreślony, to karta parkingowa straci swoją ważność po 5 latach. Ale w tym przypadku, aby uzyskać kolejną kartę wystarczy złożenie wniosku o jej wydanie, nie będzie potrzebne nowe orzeczenie.

Od dnia 1 lipca 2014 r. kartę parkingową umieszcza się za przednią szybą pojazdu samochodowego, a jeśli pojazd nie posiada przedniej szyby – w widocznym miejscu w przedniej części pojazdu, w sposób eksponujący widoczne zabezpieczenia karty oraz umożliwiające odczytanie jej numeru i daty ważności.

KARTA PARKINGOWA DLA PLACÓWEK

Kartę parkingową wydaje się placówce zajmującej się opieką, rehabilitacją lub edukacją osób niepełnosprawnych mających znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się. Kartę parkingową placówce wydaje się na okres 3 lat.

TRYB WYDAWANIA KARTY PARKINGOWEJ

Kartę parkingową wydaje się na wniosek osoby niepełnosprawnej lub placówki. Wniosek składa się do wybranego przewodniczącego powiatowego

zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności, zaś w przypadku placówki do przewodniczącego powiatowego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności właściwego ze względu na siedzibę placówki.

Osoba niepełnosprawna składa wniosek osobiście z wyjątkiem:

- 1) osoby, która nie ukończyła 18. roku życia, za którą wniosek składają rodzice lub ustanowieni przez sąd opiekunowie albo jeden z rodziców lub ustanowionych przez sąd opiekunów;
- 2) osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie pozostającej pod władzą rodzicielską, za którą wniosek składa jeden z rodziców;
- 3) osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie niepozostającej pod władzą rodzicielską lub osoby ubezwłasnowolnionej częściowo, za którą wniosek składa odpowiednio opiekun lub kurator ustanowiony przez sąd.

Wniosek placówki składa osoba upoważniona do jej reprezentowania.

Wniosek jest podpisywany przez wnioskodawcę.

W przypadku złożenia wniosku przez osoby, które nie ukończyły 18 roku życia oraz osoby ubezwłasnowolnione całkowicie lub częściowo, podpis składa odpowiednio jeden z rodziców, opiekun lub kurator. W przypadku braku możliwości złożenia podpisu, przewodniczący zespołu zamieszcza we wniosku adnotację o braku możliwości złożenia podpisu przez wnioskodawcę.

We wniosku, w miejscu oznaczonym jako „wzór podpisu”, osoba niepełnosprawna składa wzór podpisu, z wyjątkiem:

- 1) osoby, która nie ukończyła 18. roku życia;
- 2) osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie lub częściowo;
- 3) osoby, która nie ma możliwości złożenia podpisu.

W przypadku osoby która nie ukończyła 18 roku życia, osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie lub częściowo, a także osoby, która nie ma możliwości złożenia podpisu oraz wniosku placówki miejsce oznaczone we wniosku jako „wzór podpisu” pozostawia się niewypełnione.

Do wniosku osoby niepełnosprawnej dołącza się:

- 1) jedną fotografię o wymiarach 35 mm x 45 mm, odzwierciedlającą aktualny wizerunek osoby, której wniosek dotyczy, przedstawiającą tę osobę bez nakrycia głowy i okularów z ciemnymi szklami;
- 2) dowód uiszczenia opłaty za wydanie karty parkingowej.

Osoba z wrodzonymi lub nabytymi wadami narządu wzroku może dołączyć do wniosku fotografię przedstawiającą ją w okularach z ciemnymi szklami, a osoba nosząca nakrycie głowy zgodnie z zasadami swojego wyznania – fotografię przedstawiającą osobę z nakryciem głowy, pod warunkiem, że

fotografia taka jest zamieszczona w dokumencie potwierdzającym tożsamość tej osoby. Składając wniosek **przedstawia się do wglądu oryginał prawomocnego orzeczenia o niepełnosprawności, o stopniu niepełnosprawności lub o wskazaniach do ulg i uprawnień wraz ze wskazaniem do karty parkingowej.**

Do wniosku placówki dołącza się:

- 1) dowód uiszczenia opłaty za wydanie karty parkingowej;
- 2) dowód uiszczenia opłaty ewidencyjnej.

Składając wniosek wnioskodawca oświadcza o:

- 1) posiadaniu upoważnienia do reprezentowania placówki;
- 2) prowadzeniu przez placówkę działalności w zakresie opieki, rehabilitacji lub edukacji osób niepełnosprawnych mających znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się i uprawnieniu do uzyskania karty parkingowej.

Składając wniosek przedstawia się do wglądu dowód rejestracyjny pojazdu placówki.

W razie stwierdzenia braków formalnych wniosku przewodniczący zespołu wzywa osobę niepełnosprawną lub placówkę, za zwrotnym potwierdzeniem odbioru, do uzupełnienia wniosku w terminie 7 dni od dnia doręczenia wezwania. Po bezskutecznym upływie terminu na uzupełnienie wniosku wniosek pozostawia się bez rozpoznania.

W przypadku niespełnienia warunków do otrzymania karty parkingowej, przewodniczący zespołu, w terminie 30 dni od dnia złożenia wniosku spełniającego wymogi formalne, informuje w formie pisemnej osobę niepełnosprawną lub placówkę o odmowie przyznania karty wraz z uzasadnieniem. Od informacji o odmowie przyznania karty nie przysługuje odwołanie, ponieważ przyznanie karty jest czynnością materialno-techniczną i de facto konsekwencją posiadania orzeczenia wraz ze wskazaniem do karty parkingowej.

W przypadku spełnienia warunków do otrzymania karty parkingowej, przewodniczący zespołu w terminie 30 dni od dnia złożenia wniosku spełniającego wymogi formalne, informuje osobę niepełnosprawną lub placówkę o terminie i miejscu odbioru karty.

Przewodniczący zespołu ma w terminie 30 dni poinformować o dacie wydania karty a nie wydać kartę w tym terminie.

Przewodniczący zespołu, po uzupełnieniu blankietu karty parkingowej o informacje dotyczące osoby niepełnosprawnej lub placówki, daty ważności karty parkingowej, jej numeru oraz nazwy organu wydającego tę kartę dokonuje zabezpieczenia tej karty poprzez naniesienie hologramu i laminowanie.

Osoba niepełnosprawna odbiera kartę parkingową osobiście, po okazaniu dokumentu potwierdzającego tożsamość albo przez ustanowionego pełnomocnika po okazaniu przez niego dokumentu potwierdzającego jego tożsamość oraz pisemnego pełnomocnictwa do odbioru karty.

Kartę parkingową wydaną:

- 1) osobie, która nie ukończyła 18. roku życia, odbiera jeden z rodziców lub ustanowionych przez sąd opiekunów,
  - 2) osobie ubezwłasnowolnionej całkowicie pozostającej pod władzą rodzicielską, odbiera jeden z rodziców,
  - 3) osobie ubezwłasnowolnionej całkowicie niepozostającej pod władzą rodzicielską lub osobie ubezwłasnowolnionej częściowo, odbiera odpowiednio opiekun lub kurator ustanowiony przez sąd
- po okazaniu dokumentu potwierdzającego tożsamość i oświadczeniu o prawie do sprawowania odpowiednio władzy rodzicielskiej, opieki lub kurateli.

Osoba odbierająca kartę parkingową potwierdza jej odbiór. W przypadku braku możliwości złożenia podpisu, przewodniczący zespołu zamieszcza we wniosku adnotację o braku możliwości złożenia podpisu.

Osoba upoważniona do reprezentowania placówki odbiera kartę parkingową osobiście po okazaniu dokumentu potwierdzającego tożsamość i oświadczeniu o posiadaniu upoważnienia do reprezentowania placówki oraz potwierdza odbiór karty parkingowej. W przypadku braku możliwości złożenia podpisu, przewodniczący zespołu zamieszcza we wniosku adnotację o braku możliwości złożenia podpisu.

Sprawę załatwia

Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miasta Krakowa,
Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie
30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18, pok. 201
tel. 12 616 50 29

DO CZEGO UPOWAŻNIA KARTA PARKINGOWA

Osoba niepełnosprawna mająca znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się, kierująca pojazdem samochodowym oznaczonym kartą parkingową, **może nie stosować się do niektórych znaków drogowych.**

Przepis ten dotyczy również:

- kierującego pojazdem przewożącego osobę o znacznie ograniczonej możliwości samodzielnego poruszania się,

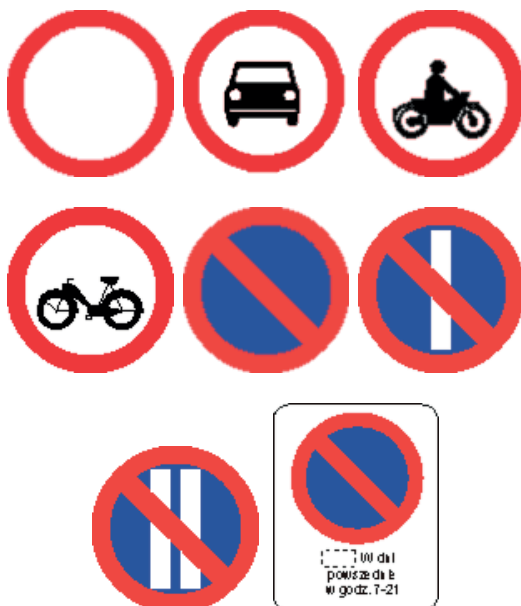
- pracowników placówek zajmujących się opieką, rehabilitacją lub edukacją osób z niepełnosprawnością mających znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się, pozostających pod opieką tych placówek.

Wszystkie przepisy dotyczące karty parkingowej stosują się także do osób, które posługują się **kartą parkingową wydaną poza granicami Polski**.

Kartę parkingową należy umieścić za przednią szybą pojazdu samochodowego, w miejscu widocznym, eksponując jej zabezpieczenia, tak, by możliwe było odczytanie jej numeru i daty ważności.

Karta parkingowa potwierdza uprawnienia: do korzystania z miejsc parkingowych wyznaczonych dla osób z niepełnosprawnością (tzw. kopert) oraz do niestosowania się do następujących znaków drogowych:

- B-1 zakaz ruchu w obu kierunkach,
- B-3 zakaz wjazdu pojazdów silnikowych z wyjątkiem motocykli jednośladowych,
- B-3a zakaz wjazdu autobusów,
- B-4 zakaz wjazdu motocykli,
- B-10 zakaz wjazdu motorowerów,
- B-35 zakaz postoju,
- B-37 zakaz postoju w dni nieparzyste,
- B-38 zakaz postoju w dni parzyste,
- B-39 strefa ograniczonego postoju

6.9. MIEJSCA POSTOJOWE DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Miejsce postojowe dla osób niepełnosprawnych może być wyznaczone dla osoby pełnoletniej o znacznym stopniu niepełnosprawności, co potwierdzone jest stosownym orzeczeniem lub osoby poniżej osiemnastego roku życia, dla których Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności wydaje orzeczenie o niepełnosprawności, bez orzekania o jej stopniu. Wyznaczenie miejsca postojowego dla osoby niepełnosprawnej następuje na wniosek osoby niepełnosprawnej lub jej opiekuna albo pisemny wniosek instytucji i firm zatrudniających osoby niepełnosprawne o wyznaczenie ogólnodostępnych miejsc postojowych przed instytucjami i firmami. Postępowanie nie podlega opłatom.

Wymagane dokumenty:

- Do pisemnego wniosku osoby niepełnosprawnej lub jej opiekuna o wyznaczenie ogólnodostępnego miejsca postojowego dla osoby niepełnosprawnej należy dołączyć następujące dokumenty:
  - a) kserokopię orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, kserokopię orzeczenia o niepełnosprawności lub orzeczenie o wskazaniach do ulg i uprawnień w którym jako przyczyna niepełnosprawności będzie wskazana niepełnosprawność ruchowa, wydane przez powiatowy zespół ds. orzekania o niepełnosprawności,
  - b) kserokopię karty parkingowej,
  - c) kserokopię dowodu rejestracyjnego pojazdu,
  - d) zaświadczenie lekarskie informujące, że niepełnosprawność dotyczy schorzenia kończyn dolnych (oryginał),
  - e) szkic lokalizacyjny wnioskowanego miejsca postojowego.
- Do pisemnego wniosku instytucji i firm zatrudniających osoby niepełnosprawne o wyznaczenie ogólnodostępnych miejsc postojowych przed instytucjami i firmami, należy dołączyć następujące dokumenty:
  - a) kserokopię orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, kserokopię orzeczenia o niepełnosprawności lub orzeczenie o wskazaniach do ulg i uprawnień w którym jako przyczyna niepełnosprawności będzie wskazana niepełnosprawność ruchowa, wydane przez powiatowy zespół ds. orzekania o niepełnosprawności,
  - b) kserokopię karty parkingowej,
  - c) kserokopię dowodu rejestracyjnego pojazdu,

- d) zaświadczenie lekarskie informujące, że niepełnosprawność dotyczy schorzenia kończyn dolnych (oryginał),
- e) szkic lokalizacyjny wnioskowanego miejsca postojowego.
- Do pisemnego wniosku instytucji obsługujących osoby niepełnosprawne o wyznaczenie ogólnodostępnych miejsc postojowych przed instytucjami, należy dołączyć opinię Pełnomocnika Prezydenta Miasta Krakowa ds. Osób Niepełnosprawnych.

UWAGA! Do końca grudnia każdego roku osoba niepełnosprawna (lub jej opiekun), dla której zostało wyznaczone miejsce postojowe, ma obowiązek złożyć oświadczenie o braku zmian w zakresie treści dokumentów składanych przez strony. Nie przedłożenie ww. oświadczenia będzie podstawą do likwidacji oznakowanego miejsca.

Wyznaczone miejsca postojowe dla osób niepełnosprawnych są ogólnodostępne i mogą z nich korzystać wszystkie osoby niepełnosprawne posiadające stosowne uprawnienia.

Pełna treść procedury dotyczącej wyznaczania miejsc postojowych dla osób niepełnosprawnych ZIKiT 10 jest publicznie dostępna na stronie internetowej Zarządu Infrastruktury Komunalnej i Transportu w Krakowie www.zikit.krakow.pl w zakładce procedury.

Sprawę załatwia:

Zespół Zarządzania Ruchem Zarządu Infrastruktury Komunalnej i Transportu w Krakowie, os. Złotej Jesieni 14, 31- 828 Kraków.

6.10. ABONAMENT POSTOJOWY

Strefa Płatnego Parkowania w Krakowie obowiązuje w dni robocze od poniedziałku do piątku w godz. 10.00–20.00.

Zgodnie z uchwałą Nr XXI/229/11 Rady Miasta Krakowa z dnia 6 lipca 2011 r. (z późniejszymi zmianami) karta parkingowa osoby niepełnosprawnej uprawnia do bezpłatnego parkowania **wyłącznie w miejscach specjalnie wydzielonych i przeznaczonych dla tych osób (tzw. „kopertach”).**

Karta parkingowa powinna być umieszczona za przednią szybą pojazdu samochodowego w sposób umożliwiający jej odczytanie.

Karta parkingowa jest dokumentem o standardzie międzynarodowym, który obowiązuje nie tylko na terenie Polski, ale także w krajach Unii Europejskiej. Jednak w poszczególnych krajach członkowskich obowiązują odrębne przepisy wynikające z prawa drogowego dla danego kraju, a co się z tym wiąże, odrębne ulgi i uprawnienia dla niepełnosprawnych.

W związku z faktem, iż karta parkingowa nie zwalnia osób niepełnosprawnych z opłaty za parkowanie w Strefie Płatnego Parkowania na terenie miasta Krakowa, oznacza to, że za postój w innych miejscach w strefie osoby niepełnosprawne zobowiązane są uiszczać stosowne opłaty, z uwzględnieniem możliwości wykupienia zniżkowego abonamentu osoby niepełnosprawnej (typu N za 2,50 zł/m-c).

Abonament postojowy osoby niepełnosprawnej typu „N” wydawany jest **wyłącznie dla jednego pojazdu** przy spełnieniu warunków określonych ppkt. 3.3 zał. nr 2 do uchwały nr XXI/229/11 Rady Miasta Krakowa z dnia 6.07.2011 r. z późn. zm., zgodnie z którym:

Abonament postojowy miesięczny typu „N” dla osoby niepełnosprawnej przysługuje:

1. Osobie niepełnosprawnej o obniżonej sprawności ruchowej, zameldowanej na terenie Województwa Małopolskiego, legitymującej się orzeczeniem o zaliczeniu do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności o przyczynie z kodu R lub N, wydanym przez powiatowe i wojewódzkie zespoły orzekające o niepełnosprawności albo orzeczeniem równoważnym wydanym przez powiatowe i wojewódzkie zespoły orzekające o niepełnosprawności wydanym przed datą 23 sierpnia 2003 r. lub orzeczeniem równoważnym wydanym na podstawie przepisów szczególnych przez organy rentowe – wydany na numer rejestracyjny wyłącznie dla jednego pojazdu posiadanego na podstawie jednego z wymienionych tytułów:
  - własności;
  - umowy leasingu;
  - umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie, w przypadku umowy kredytu na zakup samochodu,
  - innej umowy cywilnoprawnej zawartej w formie aktu notarialnego.
2. Osobie niepełnosprawnej mającej ograniczenia w samodzielnym poruszaniu i przemieszczaniu się, spełniającej przesłanki określone w art. 8 ust. 1 ustawy Prawo o ruchu drogowym (karta parkingowa), zameldowanej na terenie Województwa Małopolskiego, legitymującej się orzeczeniem o zaliczeniu do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności o przyczynie z kodu 07-S lub 11-I, w jakim wskazano na zasadność korzystania z przysługujących ulg i uprawnień, wydanym przez powiatowe i wojewódzkie zespoły orzekające o niepełnosprawności – wydany na numer rejestracyjny wyłącznie jednego pojazdu posiadanego na podstawie jednego z tytułów wymienionych w pkt 1.
3. Osobie niepełnosprawnej, zameldowanej na terenie Województwa Małopolskiego, świadczącej, w oparciu o umowę uregulowaną w ustawie

z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz. U. z 1998 r. Nr 21 poz. 94 z późn. zm.), pracę o charakterze stacjonarnym w obiekcie usytuowanym na obszarze obejmowanym przez strefę płatnego parkowania, legitymującą się stosownym oświadczeniem pracodawcy, a także orzeczeniem o zaliczeniu do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, wydanym przez powiatowe i wojewódzkie zespoły orzekające o niepełnosprawności albo orzeczeniem równoważnym wydanym przez powiatowe i wojewódzkie zespoły orzekające o niepełnosprawności wydanym przed datą 23 sierpnia 2003 r. lub orzeczeniem równoważnym wydanym na podstawie przepisów szczególnych przez organy rentowe – wydany na numer rejestracyjny wyłącznie dla jednego pojazdu posiadanego na podstawie jednego z tytułów wymienionych w pkt 1, na czas nie dłuższy niż okres świadczenia pracy, na czas nie dłuższy niż okres orzeczonej niepełnosprawności.

4. Rodzicowi albo opiekunowi prawnemu albo opiekunowi osoby niepełnosprawnej, zameldowanej na terenie Województwa Małopolskiego, o niepełnosprawności potwierdzonej w orzeczeniach wydanych przez podmioty o których mowa w pkt 1 lub osoby niepełnosprawnej do 16 roku życia o niepełnosprawności potwierdzonej w orzeczeniu o niepełnosprawności, które to osoby wymagają stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji, lub konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego rehabilitacji i edukacji, w związku z przewozem tych osób pojazdem samochodowym – wydany na numer rejestracyjny wyłącznie dla jednego pojazdu posiadanego na podstawie jednego z tytułów wymienionych w pkt. 1.

Na czas nie dłuższy niż okres orzeczonej niepełnosprawności.

Stawka opłaty za abonament wynosi – 2,50 zł miesięcznie.

Wymagane dokumenty:

dowód osobisty + dowód rejestracyjny pojazdu + ewentualnie zaświadczenie o zameldowaniu na terenie województwa małopolskiego + ewentualnie: umowa leasingu, umowa kredytowa lub inna umowa cywilno-prawna; orzeczenie o zaliczeniu do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności o przyczynie z kodu 05-R lub 10-N lub o przyczynie z kodu 07-S lub 11-I (uwaga! przy przyczynie z kodu 07-S lub 11-I osoba niepełnosprawna winna spełniać przesłanki, o których mowa w art. 8 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (karta parkingowa).

Sprawę załatwia:

Miejska Infrastruktura Sp. z o.o.

ul. W. Reymonta 20, 30-059 Kraków (wejście od ul. H. Reymana)

tel. 12 341 85 51

fax 12 341 84 83

e-mail: zarzad@mi.krakow.pl

strona: www.mi.krakow.pl

Biuro Strefy Płatnego Parkowania

czynne: w dni robocze od poniedziałku do piątku w godz. od 8:00 do 18:00
(wgląd w dokumentację zdjęciową sprawy od 8:00 do 15.00 dostępny dla:
zawiadomień po 14 dniach od daty zdarzenia, upomnień od dnia wystawienia)

tel. 12 341 85 62;

fax 12 341 84 84;

e-mail: bspp@mi.krakow.pl

- **Abonamenty:** tel. 12 341 85 62, 12 341 85 63, 12 341 85 64, 12 341 85 65;
- **eAbonamenty:** tel. 12 341 85 66, 12 341 85 49;
- **Reklamacje – Pisma:** tel. 12 341 85 67, 12 341 85 68;
- **Parkomaty:** tel. 12 341 85 50, 12 341 85 60;
- **Upomnienia:** tel. 12 341 85 75, 12 341 85 76, 12 341 85 77, 12 341 85 78.

6.11. PRZEWÓZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH NA TERENIE GMINY MIEJSKIEJ KRAKÓW

Przewóz osób niepełnosprawnych na terenie Gminy Miejskiej Kraków realizuje od dnia 1 stycznia 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. Radio Taxi „Partner” (tel. 196 33 lub 196 88).

Wykonawca wybrany został w drodze przetargu nieograniczonego. Nadzór nad wykonaniem umowy sprawuje Referat ds. Problematyki Osób Niepełnosprawnych. Prawo do korzystania z dofinansowanego przez Gminę Miejską Kraków przewozu osób niepełnosprawnych mają osoby niepełnosprawne zamieszkałe na terenie Gminy Miejskiej Kraków i posiadające ważne, co najmniej jedno z wymienionych niżej orzeczeń stopnia niepełnosprawności.

Uprawniające orzeczenia stopnia niepełnosprawności			
Orzeczenia wydane przed 1 stycznia 1998 r. i zaliczające do jednej z poniższych grup inwalidztwa:	Orzeczenia lekarzy orzeczników ZUS	Orzeczenia Zespołów ds. Orzekania o Niepełnosprawności	Orzeczenia rentowe dla rolników KRUS
I grupa inwalidztwa	Całkowita niezdolność do pracy oraz samodzielnej egzystencji	Znaczny stopień niepełnosprawności	Stała lub długotrwała niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym, połączona z prawem do zasiłku pielęgnacyjnego
II grupa inwalidztwa	Całkowita niezdolność do pracy	Umiarkowany stopień niepełnosprawności	-

Prawo do korzystania z dofinansowanego przez Gminę Miejską Kraków przewozu osób niepełnosprawnych mają także dzieci posiadające ważne orzeczenie o niepełnosprawności wydane przez zespół ds. orzekania o niepełnosprawności.

Uwaga! Usługa ta nie obejmuje przewozów dzieci niepełnosprawnych z domu do szkoły na zajęcia lekcyjne i z powrotem.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach z dofinansowanego przez Gminę Miejską Kraków przewozu osób niepełnosprawnych mają prawo korzystać osoby posiadające inne niż wymienione wyżej orzeczenie o niepełnosprawności. Zgodę w tym zakresie na wniosek osoby niepełnosprawnej lub wykonawcy wydaje Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miasta Krakowa.

Zamawianie przewozu odbywa się pod numerem tel. 196 33 lub 196 88.

CENNIK OPŁAT PONOSZONYCH PRZEZ OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE

Obowiązuje opłata za przewóz tj. jazdę z co najmniej jedną uprawnioną osobą niepełnosprawną wg stawek:

1. W godz. 6.00 – 22.00 we wszystkie dni tygodnia:

- część stała opłaty: 3,00 zł,
- część zmienna opłaty: za każdy rozpoczęty kilometr przewozu 1,20 zł.

2. W godz. 22.00 – 6.00 we wszystkie dni tygodnia:

- część stała opłaty: 3,00 zł,
- część zmienna opłaty: za każdy rozpoczęty kilometr przewozu 1,80 zł.

3. Opłata za postój samochodu:

- proporcjonalnie do czasu trwania postoju, według stawki 10,00 zł/godz.

Powyższa opłata ponoszona przez pasażera jest już pomniejszona o dopłatę z budżetu Gminy Miejskiej Kraków.

Szczegółowych informacji udziela także pracownik Referatu ds. Problematyki Osób Niepełnosprawnych Urzędu Miasta Krakowa pod numerem telefonu 12 616 50 26.

6.12. ULGI W KOMUNIKACJI MIEJSKIEJ W KRAKOWIE

UPRAWNIENIA DO PRZEJAZDÓW BEZPŁATNYCH I ULGOWYCH w komunikacji miejskiej realizowanej na obszarze Gminy Miejskiej Kraków oraz Miast i Gmin, które przystąpiły do porozumień międzygminnych.

I. Uprawnienia do przejazdów bezpłatnych liniami dziennymi i nocnymi:

Lp.	Osoby uprawnione	Podstawa uprawnienia/dokument poświadczający uprawnienie ¹
1.	Dzieci w wieku do 4 lat	Oświadczenie opiekuna
2.	Osoby , które ukończyły 70 lat życia	Dokument stwierdzający wiek i tożsamość pasażera
3.	Osoby niepełnosprawne z orzeczoną/ą: znacznym stopniem niepełnosprawności lub całkowitą niezdolnością do pracy i samodzielnej egzystencji lub niezdolnością do samodzielnej egzystencji lub I grupą inwalidzką wraz z opiekunem towarzyszącym im w pojeździe	Legitymacja osoby niepełnosprawnej z określeniem znacznego stopnia niepełnosprawności lub orzeczenie z określeniem całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji lub niezdolności do samodzielnej egzystencji lub orzeczenie o I grupie inwalidzkiej z dokumentem potwierdzającym tożsamość pasażera
4.	Niewidomi wraz z przewodnikiem towarzyszącym im w pojeździe	Legitymacja osoby niepełnosprawnej z określeniem znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności z wpisem jednego z symboli przyczyny niepełnosprawności: „04-O”, „O”, „S26 pkt 1 lit. h” lub legitymacja Polskiego Związku Niewidomych

5.	Osoby niepełnosprawne z narządu ruchu kończyn dolnych z orzeczoną/ą: umiarkowanym stopniem niepełnosprawności lub całkowitą niezdolnością do pracy lub II grupą inwalidzką	Legitymacja osoby niepełnosprawnej z określeniem umiarkowanego stopnia niepełnosprawności z wpisem jednego z symboli przyczyny niepełnosprawności: „05-R”, „R”, „\$26 pkt 1 lit. a”, „N”, „10-N” lub orzeczenie z określeniem całkowitej niezdolności do pracy lub orzeczenie o II grupie inwalidzkiej z dokumentem potwierdzającym tożsamość pasażera wraz z zaświadczeniem lekarskim potwierdzającym niepełnosprawność z narządu ruchu kończyn dolnych lub bilet wolnej jazdy imienny, wydany po udokumentowaniu uprawnienia j.w.
6.	Dawcy Krwi – osoby, które oddały bezpłatnie: - co najmniej 18 litrów krwi pełnej lub odpowiadającą tej objętości ilość innych jej składników – mężczyźni, - co najmniej 15 litrów krwi pełnej lub odpowiadającą tej objętości ilość innych jej składników – kobiety	Bilet wolnej jazdy imienny, wydany na podstawie odpowiedniej legitymacji Zasłużonego Honorowego Dawcy Krwi, według wzoru określonego przez ministra właściwego do spraw zdrowia
7.	Dzieci niesłyszące do 16 roku życia wraz z opiekunem towarzyszącym im w pojeździe	Legitymacja osoby niepełnosprawnej z wpisem jednego z symboli przyczyny niepełnosprawności: „03-L”, „L”, „\$26 pkt 1 lit. i” wraz z zaświadczeniem lekarskim potwierdzającym zaburzenia słuchu lub bilet wolnej jazdy imienny, wydany po udokumentowaniu uprawnienia j.w.
8.	Osoby niepełnosprawne z upośledzeniem umysłowym z orzeczoną umiarkowanym stopniem niepełnosprawności	Legitymacja osoby niepełnosprawnej z określeniem umiarkowanego stopnia niepełnosprawności z wpisem jednego z symboli przyczyny niepełnosprawności: „01-U”, „U”, „\$26 pkt 1 lit. c”
9.	Dzieci do 16 roku życia niepełnosprawne z powodu upośledzenia umysłowego lub schorzeń narządu wzroku lub schorzeń narządu ruchu wraz z opiekunem towarzyszącym im w pojeździe	Legitymacja osoby niepełnosprawnej z wpisem jednego z symboli przyczyny niepełnosprawności: - „01-U”, „U”, „\$26 pkt 1 lit. c”; - „04-O”, „O”, „\$26 pkt 1 lit. h”; - „05-R”, „R”, „\$26 pkt 1 lit. a”

10.	Dzieci niepełnosprawne uczęszczające do oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych lub przedszkolach oraz uczniowie o specjalnych potrzebach edukacyjnych uczęszczający do szkół podstawowych, gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych i policealnych wraz z opiekunem, który podróżuje: - z uprawnionym, po uprawnionego lub po odwiezieniu uprawnionego - wyłącznie na trasie od miejsca zamieszkania do placówki oświatowej i z powrotem	Dla uprawnionego ważna legitymacja wydana według wzoru określonego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania, a dla opiekuna zaświadczenie wydane przez placówkę oświatową określające trasę przejazdu
11.	Pracownicy Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego S.A. w Krakowie	Legitymacja pracownicza MPK S.A.
12.	Dzieci z rodzin wielodzietnych – dzieci i młodzież objęta programem pn. Krakowska Karta Rodzinna 3+ Dzieci z rodzin wielodzietnych tj. rodzin, w których rodzice/rodzic mają na utrzymaniu co najmniej troje dzieci (w tym dzieci, nad którymi sprawują rodzinną pieczę zastępczą) w wieku do ukończenia 18 roku życia lub do ukończenia 24 roku życia w przypadku kontynuowania przez dziecko nauki lub bez ograniczenia wieku w przypadku dziecka z orzeczoną niepełnosprawnością w stopniu znacznym, zamieszkujących na stałe w obszarze objętym integracją międzygminną. Uprawnienie obejmuje: dzieci po ukończeniu 4 lat do czasu rozpoczęcia obowiązku szkolnego, uczniów i młodzież uczącą się do ukończenia 24 roku życia.	Krakowska Karta Rodzinna z zapisem biletu wolnej jazdy lub Krakowska Karta Rodzinna 4+ wraz z ważną legitymacją szkolną lub ważną legitymacją studencką Bilet wolnej jazdy imienny, wydany na okres 1 roku.

13.	Obywatele polscy poszkodowani przez III Rzeszę będący zwyczajnymi członkami Stowarzyszenia Polaków Poszkodowanych przez III Rzeszę	Legitymacja Stowarzyszenia z dowodem tożsamości
14.	- wychowankowie rodzinnych domów dziecka oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego, wraz z osobami prowadzącymi i ich dziećmi, - wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych, - dzieci z wielodzietnych zawodowych rodzin zastępczych, którzy zamieszkują na stałe w obszarze objętym integracją międzygminną	Bilet wolnej jazdy imienny, wydany na okres całego roku
15.	Osoby posiadające status represjonowanego	Legitymacja osoby represjonowanej wydana przez ZUS lub zaświadczenie o uprawnieniach kombatantów i osób represjonowanych, wydanym przez Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych
16.	Nieumundurowani funkcjonariusze Policji wykonujący czynności operacyjne w pojazdach komunikacji miejskiej	Bilet wolnej jazdy

Każda osoba uprawniona do bezpłatnych przejazdów po udokumentowaniu uprawnienia w sposób określony w uchwale lub ustawie, może otrzymać spersonalizowaną Krakowską Kartę Miejską (KKM) z zapisem Biletu Wolnej Jazdy na okres ważności dokumentów lub bezterminowo.

Sprawę załatwia: MPK SA:

- w siedzibie MPK przy ul. Wawrzyńca 13,
pokój 22 w godz. 7.00 – 14.00,
tel. 12 254 19 96.

II. Uprawnienia do przejazdów ulgowych liniami dziennymi i nocnymi

Lp.	Osoby uprawnione	Podstawa uprawnienia/dokument poświadczający uprawnienie ¹
1.	Dzieci po ukończeniu 4 lat do czasu rozpoczęcia obowiązków szkolnego	Oświadczenie opiekuna
2.	Uczniowie szkół podstawowych, gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych, policealnych i artystycznych – nie dłużej niż do ukończenia 24 roku życia	Ważna legitymacja szkolna wydana według wzoru określonego przez ministra właściwego do spraw edukacji narodowej (dawniej oświaty i wychowania) lub kultury
3.	Uczestnicy studiów trzeciego stopnia	Ważna legitymacja doktoranta wydana według wzoru określonego przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego
4.	Uczniowie i studenci zagranicznych szkół, do ukończenia 26 roku życia	Ważna międzynarodowa legitymacja ISIC (International Student Identity Card) lub Karta EURO26 Student lub Karta EURO<26 Student
5.	Osoby niepełnosprawne z narządu słuchu	Legitymacja wydana przez Polski Związek Głuchych z wpisem „inwalida słuchu”
6.	Osoby niepełnosprawne z orzecznym/a: umiarkowanym stopniem niepełnosprawności lub całkowitą niezdolnością do pracy lub II grupą inwalidzką	Legitymacja osoby niepełnosprawnej z określeniem umiarkowanego stopnia niepełnosprawności lub orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy lub orzeczenie o II grupie inwalidzkiej z dokumentem potwierdzającym tożsamość pasażera
7.	Emeryci	Legitymacja emeryta z dokumentem potwierdzającym tożsamość pasażera lub prawomocna decyzja o przyznaniu świadczeń emerytalnych

III. Uprawnienia wynikające z przepisów prawa powszechnie obowiązującego

PRZEJAZDY BEZPŁATNE Osoby, których uprawnienia wynikają z przepisów prawa powszechnie obowiązującego	
Posłowie i senatorowie	Legitymacja poselska lub senatorska [w związku z art. 43 ust. 1 i art. 45 ust. 1 i 3 Ustawy z dnia 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora (tekst jedn. Dz.U. 2003 r. Nr 221, poz. 2199)]
Inwalidzi wojenni i wojskowi oraz przewodnik	Książeczka inwalidy wojennego (wojskowego) zawierająca wpis o zaliczeniu do odpowiedniej grupy inwalidów lub o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy lub o całkowitej niezdolności do pracy oraz niezdolności do samodzielnej egzystencji [Ustawa z dnia 29.05.1974 r. (Dz. U. z 2002 r. Nr 9 poz. 87 ze zm.)]

Cywilne niewidome ofiary działań wojennych	Legitymacja cywilnej niewidomej ofiary działań wojennych wg wzoru określonego w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lutego 2007 r. w sprawie legitymacji cywilnej niewidomej ofiary działań wojennych (Dz.U. z 2007 r. Nr 24, poz. 153), w związku z art. 10 i art. 11 ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących cywilnym niewidomym ofiarom działań wojennych (Dz.U. z 2006 r., nr 249, poz. 1824 ze zm.)

PRZEJAZDY Z ULGĄ 50% Osoby, których uprawnienia wynikają z przepisów prawa powszechnie obowiązującego	
Kombatanci lub osoby zajmujące się działalnością równorzędną z działalnością kombatancą oraz niektóre osoby będące ofiarami represji wojennych i okresu powojennego	Legitymacja osoby represjonowanej zawierająca wpis o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy albo o całkowitej niezdolności do pracy oraz niezdolności do samodzielnej egzystencji lub zaświadczenie wydane przez Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych z wpisem o przysługujących ulgach. Ustawa z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (tekst jedn. Dz. U. z 2002 r. Nr 42 poz. 371 ze zm.)
Studenci studiów licencjackich, inżynierskich lub magisterskich	Ważna legitymacja studencka lub elektroniczna legitymacja studencka wg wzoru określonego w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie dokumentacji przebiegu studiów z dnia 14 września 2011 r. (Dz.U. z 2011 r. nr 201, poz.1188) w związku z art. 188 ust. 1 Ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2005 r. Nr 164, poz. 1365 ze zm.)
Słuchacze kolegiów nauczycielskich oraz kolegiów pracowników służb społecznych	Ważna legitymacja słuchacza kolegium wg wzoru MENiS II/183 w związku z art. 9f ust. 2 oraz art. 77 ust. 4 Ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn. Dz.U. 2004 r. Nr 256, poz. 2572)
Weterani poszkodowani pobierający rentę inwalidzką z tytułu urazów lub chorób powstałych w związku z udziałem w działaniach poza granicami państwa	Legitymacja weterana poszkodowanego wraz z legitymacją emeryta-rencisty wg wzoru określonego w Rozporządzeniu Ministra Obrony Narodowej z dnia 16 lutego 2012 r. w sprawie wzoru legitymacji weterana i weterana poszkodowanego oraz trybu ich wydawania, wymiany lub zwrotu (Dz. U. z 2012 nr 0 poz. 229) w związku z art. 30 Ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o weteranach działań poza granicami (Dz. U. z 2011 r. nr 205, poz. 1203)

6.13. ULGI W PKP I PKS

Do zniżek uprawnione są:

- osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji – osoby całkowicie niezdolne do pracy oraz niezdolne do samodzielnej egzystencji, w rozumieniu przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, albo posiadające znaczny stopień niepełnosprawności, w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, bądź inwalidów I grupy, jeżeli orzeczenie o zaliczeniu do I grupy inwalidzkiej nie utraciło mocy,
- dzieci i młodzież dotknięte inwalidztwem lub niepełnosprawne – do ukończenia 24 roku życia oraz niepełnosprawni studenci – do ukończenia 26 roku życia,
- opiekunowie lub przewodnicy – jedna osoba pełnoletnia, a w przypadku przewodnika osoby niewidomej – osoba, która ukończyła 13 lat, albo pies – przewodnik.

Ulga 100% – to uprawnienie do uzyskania w kasie biletowej przewoźnika biletu wydawanego nieodpłatnie.

Zestawienie ulg przysługujących osobom niepełnosprawnym w podróży środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego (PKP) i autobusowego (PKS):

Lp.	Uprawnieni	Przejazdy PKP (2 klasa)	Przejazdy PKS	Uwagi
1.	Dzieci do lat 4	100% ulga pociągi osobowe, pospieszne i ekspresowe, IC, EC Bilety jednorazowe klasa 2, w klasie 1 dopłata	100% ulga autobusy zwykłe i przyspieszone Bilety jednorazowe	PKS (zwykły i przyspieszony) pod warunkiem nie korzystania przez dziecko z oddzielnego miejsca do siedzenia, a jeżeli korzysta to ulga 78%
2.	Przewodnik lub opiekun towarzyszący w podróży osobie niewidomej albo osobie niezdolnej do samodzielnej egzystencji	95 % ulga pociągi osobowe i ekspresowe, IC, EC Bilety jednorazowe	95% ulga autobusy zwykłe, przyspieszone i pospieszne	

	opiekun – 18 lat przewodnik 13 lat lub pies przewodnik	Klasa 2, w klasie 1 dopłata	Bilety jednorazowe	
3.	Dzieci i młodzież dotknięte inwalidztwem lub niepełnosprawne	78% ulga pociągi osobowe, pospieszne i ekspresowe, IC, EC Bilety jednorazowe lub miesięczne imienne Klasa 2, w klasie 1 dopłata	78% ulga autobusy zwykłe, przyspieszone i pospieszne Bilety jednorazowe lub miesięczne imienne	Wyłącznie w ramach przejazdów celowych, których katalog zawiera ustawa np. dom- szkoła-dom
4.	Rodzice lub opiekunowie dzieci i młodzieży dotkniętej inwalidztwem lub niepełnosprawnej	78% ulga pociągi osobowe, pospieszne i ekspresowe, IC, EC Bilety jednorazowe Klasa 2, w klasie 1 dopłata	78% ulga autobusy zwykłe, przyspieszone i pospieszne Bilety jednorazowe	
5.	Osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji	49% ulga pociągi osobowe, bilety jednorazowe 37 % pociągi pospieszne i ekspresowe, IC, EC Bilety jednorazowe klasa 2, w klasie 1 dopłata	49% ulga autobusy zwykłe 37% ulga autobusy przyspieszone i pospieszne Bilety jednorazowe	
6.	Osoby niewidome uznane za niezdolne do samodzielnej egzystencji	93 % ulga pociągi osobowe 51 % ulga pociągi pospieszne i ekspresowe, IC, EC	ulgi 93 % autobusy zwykłe 51 % ulga autobusy przyspieszone i pospieszne	bilety jednorazowe lub miesięczne imienne
7.	Osoby niewidome, które nie są uznane za osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji	37% ulga pociągi osobowe, pospieszne i ekspresowe, IC, EC	37% ulga autobusy zwykłe, przyspieszone i pospieszne	

		Bilety jednorazowe lub miesięczne imienne Klasa 2, w klasie 1 dopłata	Bilety jednorazowe lub miesięczne imienne	
8.	Cywilne niewidome ofiary działań wojennych uznane za osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji	78 % ulga pociągi osobowe i pociągi pociągów i pociągów	78% ulga autobusy zwykłe, przyspieszone i pociągów	na podstawie biletów jednorazowych
9.	Emeryci i renciści oraz ich współmałżonkowie, na których pobierane są zasiłki rodzinne	37 % ulga pociągów osobowe, pociągów i ekspresów		dwa przejazdy w ciągu roku

Renciści i emeryci mają prawo do dwóch jednorazowych przejazdów w ciągu roku kalendarzowego z ulgą 37% w 2 klasie pociągów osobowych, pociągów i ekspresów, na podstawie zaświadczenia wydanego przez:

- terenowe jednostki Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów,
- regionalne komisje emerytów i rencistów NSZZ Solidarność,
- Niezależny Krajowy Związek Zawodowy w Polsce „Solidarność Weteranów Pracy”,
- Zarząd Główny i oddziały terenowe Stowarzyszenia Emerytów i Rencistów „Solidarność 80”,
- wojewódzkie i regionalne rady weteranów pracy Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych,
- Niezależny Związek Przyszłych i Obecnych Emerytów i Rencistów „Weterani Pracy”,
- oddziały wojewódzkie Stowarzyszenia Emerytów i Rencistów Resortu Spraw Wewnętrznych,
- zarządy i koła Związku Byłych Żołnierzy Zawodowych i Oficerów Rezerwy Wojska Polskiego,
- okręgowe sekcje emerytów i rencistów Związku Nauczycielstwa Polskiego,
- Związek Zawodowy Pracowników Najwyższej Izby Kontroli,
- Komisję Krajową i zarządy regionów Chrześcijańskiego Związku Zawodowego „Solidarność” im. Księdza Jerzego Popiełuszki,

- zarządy wojewódzkie Związku Emerytów i Rencistów Pożarnictwa Rzeczypospolitej Polskiej,
- oddziały wojewódzkie Związku Żołnierzy Ludowego Wojska Polskiego,
- terenowe jednostki Krajowego Związku Emerytów i Rencistów Służby Więziennej.

Powyższe zaświadczenia ważne są z dowodem osobistym lub innym dokumentem potwierdzającym tożsamość osoby uprawnionej.

UWAGA!

Przejazd „tam” i „z powrotem” jest traktowany jako dwa oddzielne przejazdy, nawet jeśli opłata za te dwa przejazdy potwierdzona jest na jednym bilecie. Emeryci i renciści nie mają żadnych zniżek w autobusach PKS.

Osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności (niezdolne do samodzielnej egzystencji, inwalidzi I grupy) mają prawo do:

- 49% ulgi w pociągach osobowych i autobusach PKS w komunikacji zwykłej, na podstawie biletów jednorazowych,
- 37% ulgi w pozostałych pociągach PKP i autobusach PKS, również na podstawie biletów jednorazowych.

Do ulgi uprawnia jeden z dokumentów:

- wypis z treści orzeczenia komisji lekarskiej do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, stwierdzający zaliczenie do I grupy inwalidów,
- wypis z treści orzeczenia: wojskowej komisji lekarskiej, komisji lekarskiej podległej Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji albo Szefowi Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego albo Szefowi Agencji Wywiadu, stwierdzający zaliczenie do I grupy inwalidztwa,
- wypis z treści orzeczenia lekarza orzecznika lub komisji lekarskiej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, stwierdzający całkowitą niezdolność do pracy i niezdolność do samodzielnej egzystencji albo niezdolność do samodzielnej egzystencji,
- wypis z treści orzeczenia lekarza rzeczoznawcy Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego lub komisji lekarskiej KRUS, stwierdzający niezdolność do samodzielnej egzystencji,
- zaświadczenie ZUS lub KRUS, stwierdzające zaliczenie wyrokiem sądu do I grupy inwalidów bądź uznanie niezdolności do samodzielnej egzystencji,
- legitymacja emeryta – rencisty wojskowego z wpisem o zaliczeniu do I grupy inwalidztwa,
- legitymacja emeryta – rencisty policyjnego wydana przez właściwy organ emerytalno-rentowy podległy Ministrowi Spraw Wewnętrznych

i Administracji lub Ministrowi Sprawiedliwości, z wpisem o zaliczeniu do I grupy inwalidztwa,

- legitymacja osoby niepełnosprawnej, stwierdzająca znaczny stopień niepełnosprawności, wystawiona przez uprawniony organ.

Wszystkie powyższe dokumenty, z wyjątkiem legitymacji emeryta – rencisty wojskowego, oraz legitymacji osoby niepełnosprawnej, okazuje się razem z dowodem osobistym lub innym dokumentem potwierdzającym tożsamość osoby uprawnionej. Legitymacji emeryta – rencisty wojskowego, oraz legitymacji osoby niepełnosprawnej, okazuje się razem z dowodem osobistym lub innym dokumentem potwierdzającym tożsamość osoby uprawnionej.

Osoby niewidome, nie będące osobami o znacznym stopniu niepełnosprawności (niezdolnymi do samodzielnej egzystencji, inwalidami I grupy), mają prawo do:

- 37% ulgi w 2 klasie pociągów PKP oraz w autobusach PKS, na podstawie biletów jednorazowych lub miesięcznych imiennych. Do ulgi uprawnia jeden z dokumentów (wymienionych powyżej, przy okazji omawiania uprawnień osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności) stwierdzających inwalidztwo, niezdolność do pracy albo niepełnosprawność z powodu stanu narządu wzroku.

Opiekun lub przewodnik towarzyszący w podróży:

- osobie o znacznym stopniu niepełnosprawności (niezdolnej do samodzielnej egzystencji, inwalidzie I grupy),
- osobie niewidomej, na podstawie jednego z dokumentów podopiecznego oraz biletów jednorazowych, ma prawo do 95% ulgi w pociągach PKP i autobusach PKS.

Opiekun lub przewodnik, wg ustawy, musi być osobą pełnoletnią. Przewodnikiem osoby niewidomej może być też osoba, która ukończyła 13 lat, albo pies – przewodnik (wtedy również za psa ponosimy ulgową opłatę).

Dzieci i młodzież niepełnosprawna oraz ich rodzice lub opiekunowie (chodzący o jedno z rodziców oraz o jednego opiekuna) mają prawo do:

- 78% ulgi w pociągach PKP i autobusach PKS na trasie z miejsca zamieszkania lub miejsca pobytu do: przedszkola, szkoły, szkoły wyższej, placówki opiekuńczo-wychowawczej, placówki oświatowo-wychowawczej, specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego, specjalnego ośrodka wychowawczego, ośrodka umożliwiającego dzieciom i młodzieży spełnianie obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, ośrodka rehabilitacyjno-wychowawczego, domu pomocy społecznej, ośrodka wsparcia, zakładu opieki zdrowotnej,

poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, a także na turnus rehabilitacyjny – i z powrotem (dzieci na podstawie biletów jednorazowych lub miesięcznych imiennych, rodzice lub opiekunowie – biletów jednorazowych).

Korzystający z ulgowych przejazdów są zobowiązani posiadać odpowiedni dokument potwierdzający niepełnosprawność:

- 1) dla dzieci i młodzieży uczęszczających do przedszkola, szkoły, szkoły wyższej albo ośrodka lub innej placówki o charakterze oświatowym jest to:
  - legitymacja przedszkolna dla dzieci niepełnosprawnych,
  - legitymacja szkolna dla uczniów niepełnosprawnych,
  - legitymacja szkolna albo studencka wraz z jednym z dokumentów wymienionych poniżej – w punkcie 2.
- 2) dla dzieci i młodzieży nieuczęszczających do szkoły (innych placówek z punktu 1):
  - legitymacja osoby niepełnosprawnej, która nie ukończyła 16 roku życia, wystawiona przez uprawniony organ,
  - wypis z treści orzeczenia lekarza orzecznika lub komisji lekarskiej ZUS, stwierdzającego niezdolność do samodzielnej egzystencji, całkowitą albo częściową niezdolność do pracy,
  - wypis z treści orzeczenia komisji lekarskiej ds. inwalidztwa i zatrudnienia, stwierdzającego zaliczenie do jednej z grup inwalidzkich,
  - legitymacja dokumentująca niepełnosprawność, wystawiona przez uprawniony organ.

UWAGA!

Przy przejazdach do jednostek udzielających świadczeń zdrowotnych albo pomocy społecznej bądź organizujących turnusy rehabilitacyjne dodatkowo, oprócz wymienionych dokumentów, wymagane jest zaświadczenie (zawiadomienie) określające:

- miejsce i termin badania, leczenia, konsultacji, zajęć rehabilitacyjnych, zajęć terapeutycznych albo pobytu w ośrodku wsparcia, domu pomocy społecznej, lub na turnusie rehabilitacyjnym,
  - odpowiednio (w drodze powrotnej), potwierdzające stawienie się na badaniach, konsultacji, turnusie itp.
- 3) rodzice lub opiekunowie mogą korzystać z ulgowych przejazdów PKP lub PKS na podstawie wymienionych powyżej, w punkcie 1 i 2 dokumentów podopiecznych. Podróżując bez dziecka (po dziecko, po odwiezieniu dziecka) należy mieć zaświadczenie ze szkoły lub innej placówki, a w sytuacjach opisanych w ramce – również podane tam zaświadczenia/zawiadomienia.

W innych relacjach niż określone powyżej dzieci i młodzież niepełnosprawna mają odpowiednio prawo do następujących ulg:

- 1) dzieci w wieku do ukończenia 4 lat korzystają z bezpłatnych przejazdów w 2 klasie pociągów PKP oraz w autobusach PKS w komunikacji zwykłej i przyspieszonej (pod warunkiem, że nie zajmują oddzielnego miejsca tzn. siedzą „na kolanach”) – na podstawie biletów jednorazowych oraz dokumentu stwierdzającego wiek dziecka (np. książeczka zdrowia dziecka). Jeśli dziecko korzysta z oddzielnego miejsca w autobusie PKS ulga wynosi 78%.
- 2) dzieci w wieku powyżej 4 lat do rozpoczęcia odbywania obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego mają prawo do 37% ulgi przy przejazdach pociągami osobowymi, pospiesznymi i ekspresowymi oraz w autobusach PKS, w komunikacji zwykłej i przyspieszonej – na podstawie biletów jednorazowych oraz następujących dokumentów:
  - dokumentu stwierdzającego wiek dziecka,
  - zaświadczenia o odroczeniu spełniania obowiązku szkolnego, wydanego przez dyrektora publicznej szkoły podstawowej,
  - legitymacji przedszkolnej dla dziecka niepełnosprawnego.
- 3) do 49% ulgi w pociągach osobowych i pospiesznych oraz w autobusach PKS w komunikacji zwykłej i przyspieszonej, mają prawo:
  - dzieci w trakcie rocznego obowiązkowego przygotowania przedszkolnego,
  - dzieci i młodzież, uczęszczająca do szkoły, nie dłużej niż do ukończenia 24 roku życia,
  - studenci do ukończenia 26 lat, na podstawie biletów imiennych miesięcznych.

Jeśli kupuje się bilet jednorazowy przysługuje ulga 37% w przypadku przejazdów pociągami osobowymi, pospiesznymi i ekspresowymi. Do ulgi uprawnia: zaświadczenie o spełnianiu obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego, legitymacja szkolna lub studencka wraz z dowodem osobistym albo innym dokumentem umożliwiającym stwierdzenie wieku jeśli nie jest on określony w legitymacjach. Powyższe grupy nie mają żadnej ulgi przy zakupie biletów jednorazowych w komunikacji autobusowej.

7. INSTYTUCJE ŚWIADCZĄCE POMOC NA RZECZ OSÓB CHORYCH PSYCHICZNIE

Poradnia Zdrowia Psychicznego

31-928 Kraków, os. Centrum B 11
tel./fax 12 642 25 10

Przychodnia Przyszpitalna

31-503 Kraków, ul. Strzelecka 2
tel. 12 421 13 44, fax 12 421 37 65

Przychodnia Przyszpitalna

31-201 Kraków, ul. Prądnicka 35/37
tel. 12 633 01 00

Zespół Poradni Przyszpitalnych

31-913 Kraków, os. Na Skarpie 66
tel. 12 644 01 44

Poradnia Zdrowia Psychicznego

31-548 Kraków, al. Pokoju 2a
tel. 12 412 24 67, fax 12 411 02 56

Wojewódzka Przychodnia Zdrowia Psychicznego

31-513 Kraków, ul. Olszańska 5
tel. 12 412 09 76

Ośrodek Psychiatrii Środowiskowej

30-512 Kraków, pl. Serkowskiego 10
tel. 12 656 50 00

NZO Specjalistyczne Gabinety Psychiatryczne „Logopromed”

Poradnia Zdrowia Psychicznego

31-910 Kraków, ul. Cerchów 5
tel. 12 686 64 22
e-mail: logopromed@neostrada.pl

Poradnia Zdrowia Psychicznego świadczy usługi ambulatoryjnego leczenia psychiatrycznego, a także psychoterapeutyczne, w przypadku zaostrzeń objawowych możliwość natychmiastowego objęcia leczeniem dziennym. Poradnia świadczy usługi w ramach kontraktu z Narodowym Funduszem Zdrowia. Poradnia leczy rozpoznane już zaburzenia oraz prowadzi prewencję depresji i zaburzeń związanych ze stresem. Istnieje możliwość rejestracji telefonicznej. Na pierwsze spotkanie należy przynieść karty informacyjne dotyczące dotychczasowego leczenia oraz wszelkie dokumenty związane z leczeniem, które pacjent posiada.

Centrum Psychiatrii i Psychosomatyki „Psychosoma”

31-309 Kraków, ul. Ehrenberga 14

tel. 12 637 00 78, 12 638 68 53, fax 12 637 00 78 wew. 23

e-mail: psychosoma@op.pl

strona: www.psychosoma.pl

Centrum zajmuje się głównie schorzeniami psychosomatycznymi. Centrum prowadzi pełny profil działania psychiatrycznego i w terapii stosuje również hipnozę.

Centrum świadczy usługi z zakresu:

- leczenie chorób psychicznych, zespołów lękowych;
- leczenie nerwic;
- choroby o podłożu przewlekłego stresu;
- choroby wewnętrzne;
- leczenie uzależnień od alkoholu i leków;
- trening relaksacyjny;
- leczenie zaburzeń seksualnych;
- leczenie bezsenności;
- diagnostyka psychologiczna;
- diagnostyka internistyczno-laboratoryjna;
- hipnoza werbalna i biodynamiczna w leczeniu schorzeń psychosomatycznych, nerwic, stanów lękowych, bezsenności i uzależnień.

Bezpłatna linia konsultacyjna czynna od 10.00 do 19.00 tel. 800 271 004

Krakowski Zespół Zdrowia Psychicznego „MediNorm”

31-512 Kraków, pl. Serkowskiego 10

tel. 12 656 67 91, fax 12 656 58 91

e-mail: biuro@medinorm.pl

strona: www.medinorm.pl

W 1999 roku grupa psychiatrów krakowskich utworzyła spółkę, która założyła i zarejestrowała Krakowski Zespół Zdrowia Psychicznego „MediNorm”.

Celem działalności Zespołu jest poprawa stanu zdrowia i jakości życia osób z problemami psychicznymi oraz utrzymanie i stałe doskonalenie poziomu leczenia, a także pomoc każdemu zgłaszającemu się pacjentowi w rozwiązywaniu jego problemów zdrowia psychicznego poprzez: stosowanie różnorodnych, nowoczesnych form terapii, integrację leczenia psychiatrycznego i psychologicznego w ramach różnych form: sieci poradni zdrowia psychicznego, leczenia środowiskowego oraz oddziałów dziennych, doskonalenie jakości obsługi, stałe podnoszenie kompetencji personelu, poprawę warunków infrastruktury oraz wdrożenie, utrzymanie i doskonalenie systemu zarządzania jakością.

Poradnia Zdrowia Psychicznego

31-548 Kraków, al. Pokoju 4
tel. 12 411 01 88

Poradnia Zdrowia Psychicznego

31-115 Kraków, pl. Sikorskiego 2/8
tel. 12 421 51 17

Poradnia Zdrowia Psychicznego

30-018 Kraków, al. Słowackiego 44
tel. 12 634 10 70

Poradnia Zdrowia Psychicznego Dla Dzieci i Młodzieży

Ośrodek Psychiatrii Środowiskowej

31-271 Kraków, ul. Krowoderskich Zuchów 7/105
tel. 12 633 13 80

Poradnia Zdrowia Psychicznego

31-940 Kraków, os. Kolorowe 21
tel. 12 642 18 66

NZOZ EEG-GRAF Sp. z o.o.

30-045 Kraków, ul. Józefitów 19
tel. 12 633 03 96, 503 516 305
e-mail: nzoz@eeg.med.pl
strona: www.eeg.med.pl

Przychodnia „EEG-GRAF” powstała w 1989 roku i była pierwszą w Krakowie niepubliczną placówką służby zdrowia, która wykonywała na poziomie klinicznym badania EEG. Placówka wykonuje badania EEG o najszerszym profilu: badania we śnie, badania w czuwaniu, badania nocne. Placówka świadczy

także usługi z zakresu konsultacji neurologicznych, neuropediatrycznych, psychiatrycznych oraz rehabilitacyjnych.

W ramach przychodni funkcjonują:

- Poradnia psychiatryczna dla dorosłych;
- Poradnia psychiatryczna dla dzieci i młodzieży;
- Poradnia psychologiczna dla dorosłych;
- Poradnia psychologiczna dla dzieci i młodzieży;
- Poradnia psychoterapeutyczna;
- Poradnia neurologiczna dla dorosłych;
- Poradnia neurologiczna dla dzieci i młodzieży;
- Poradnia leczenia padaczki;
- Pracownia EEG dla dzieci i młodzieży.

„PRO – VITA” Centrum Zdrowia Psychicznego i Terapii Uzależnień NZOZ Kraków Śródmieście

31-056 Kraków, ul. Estery 6

tel./fax 12 421 95 67

31-134 Kraków, ul. Basztowa 5

tel. 12 628 68 10

31-422 Kraków, ul. Majora 5/1

tel. 12 413 80 47, fax 12 413 81 47

30-011 Kraków, ul. Wrocławska 53

tel. 501 689 087

e-mail: provita@provita.org.pl

Ośrodek prowadzi działalność z zakresu:

- poradnia leczenia uzależnień i współuzależnień,
- oddział dzienny dla osób uzależnionych,
- poradnia psychoterapeutyczna dla dzieci i młodzieży,
- terapia rodzin,
- poradnia psychologiczna,
- poradnia zdrowia psychicznego,
- oddział ogólnopsychiatryczny.

NZOZ Ośrodek Zdrowia Psychicznego „Pro Psyche”

Oddział Dzienny Psychiatryczny

30-003 Kraków, ul. Śląska 5

tel. 12 633 51 70

- terapia indywidualna,
- terapia grupowa.

Oddział Kliniczny Kliniki Psychiatrii Dorosłych Szpitala Uniwersyteckiego

31-501 Kraków, ul. Kopernika 21a

tel. 12 424 87 06, 12 424 87 33

Oddział Dzienny: ul. Miodowa 9

tel. 12 429 42 97

Głównym założeniem w leczeniu pacjentów Kliniki jest zapewnienie im ciągłości procesu terapeutycznego.

Na terenie Kliniki funkcjonują zespoły leczenia psychoz, depresji i gerontopsychiatrii, które dysponują oddziałami stacjonarnymi:

- Oddział C – leczenie schizofrenii,
- Oddział Leczenia Depresji,
- Oddział Gerontopsychiatrii.

Oddziały dzienne:

- Oddziały Dienne dla pacjentów psychotycznych,
- Oddział Dzienny Chorób Afektywnych,
- Oddział Dzienny Geriatryczny.

Poradnie specjalistyczne:

- Ogólna Poradnia Psychiatryczna,
- Poradnia Leczenia Psychoz,
- Poradnia Chorób Afektywnych,
- Poradnia Geriatryczna i Poradnia Zaburzeń Pamięci.

Na terenie Kliniki znajduje się również Oddział Nerwic, na którym prowadzona jest psychoterapia indywidualna i grupowa oraz Oddział Diagnostyczny. W Klinice stosowane są nowoczesne i kompleksowe metody leczenia zaburzeń psychicznych i zapewniane są pacjentom w ramach poszczególnych zespołów: leczenie biologiczne, psychoterapia, terapia rodzinna i małżeńska, arteterapia, rehabilitacja. Opiekę nad pacjentem sprawują lekarze, psycholodzy i pielęgniarki.

Poradnia Leczenia Nerwic i Zaburzeń Behawioralnych Collegium Medicum

31-138 Kraków, ul. Lenartowicza 14

tel. 12 633 12 03, 12 633 72 16

Poradnia jest bazą dydaktyczno-usługową Katedry Psychoterapii Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego. Zespół terapeutyczny składa się z lekarzy, psychologów i pielęgniarek, którzy posiadają specjalistyczne wykształcenie psychoterapeutyczne. Poradnia prowadzi kompleksowe leczenie dorosłych z zaburzeniami nerwicowymi, zaburzeniami osobowości i zespołami behawioralnymi.

Szpital Specjalistyczny im. dr Józefa Babińskiego

30-393 Kraków, ul. dr Józefa Babińskiego 29

tel. 12 652 43 47

strona: <https://babinski.pl/>

Szpital Specjalistyczny im. dr Józefa Babińskiego dysponuje obecnie 816 łózkami w 20 oddziałach całodobowych i 5 oddziałami dziennymi, w których leczonych może być około 130 pacjentów. Szpital świadczy usługi z zakresu leczenia ambulatoryjnego w przyoddziałowych przychodniach. Szpital zapewnia kompleksowe świadczenia w zakresie leczenia psychiatrycznego, odwykowego i neurologicznego. Na terenie szpitala działa Ośrodek Profilaktyczno-Rehabilitacyjny „Szkoła Życia” (tel. 12 652 42 40) i Oddział Lecznico-Rehabilitacyjny, a także Warsztat Terapii Zajęciowej, 3 hostele oraz liczne pracownie terapii zajęciowej. Poza szpitalem działa Centrum Pomocy Psychiatrycznej na os. Centrum B i Ośrodek Psychiatrii Środowiskowej przy pl. Serkowskiego 10 i ul. Olszańskiej. Celem wszystkich placówek jest pomoc osobom chorującym psychicznie w ich stopniowym przystosowaniu się do życia w społeczeństwie, rodzinie i w życiu zawodowym.

Warsztat Terapii Zajęciowej przy Szpitalu Specjalistycznym im. dr J. Babińskiego

30-393 Kraków, ul. Babińskiego 29

tel. 12 652 43 93, 12 652 44 82

Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. Ludwika Rydygiera

31-826 Kraków, os. Złotej Jesieni 1

Oddział psychiatryczny, tel. 12 646 84 82;

Oddział toksykologiczny, tel. 12 646 83 30

Dzienny Oddział Psychiatryczny

31-121 Kraków, ul. Skarbowa 4

tel. 12 633 34 00, fax 12 634 40 03

**Dzienny i Stacjonarny Oddział Psychiatryczny przy Poradni Zdrowia Psychicznego
Poradnia Zdrowia Psychicznego dla Studentów**

30-065 Kraków, ul. Tokarskiego 6

tel. 12 637 25 74

Oddział dzienny: tel. 12 637 55 66

Ośrodek Poradnictwa i Terapii Rodzin

30-709 Kraków, ul. Stoczniewców 7

tel. 12 262 92 99

rejestracja czynna w godz. 10.00 – 16.00

31-135 Kraków, ul. Batorego 5

tel. 12 633 35 31

rejestracja czynna w godz. 8.00 – 20.00

e-mail: opitr_basztowa@op.pl

Ośrodek Poradnictwa i Terapii Rodzin powstał w roku 2003 i jest prowadzony w trybie zadania zleconego przez Stowarzyszenie „Dobrej Nadziei”. Obecnie realizowany jest projekt pn. „PSYCHOTERAPIA DLA DZIECI I MŁODZIEŻY”.

Ośrodek oferuje:

- kompleksową diagnozę
- specjalistyczne poradnictwo psychologiczne indywidualne i rodzinne
- terapię indywidualną psychologiczną i psychospołeczną
- terapię rodzinną
- konsultacje par, małżeństw
- terapię grupową

Usługi dostępne są dla wszystkich mieszkańców Gminy Miejskiej Kraków bez skierowania i rejonyzacji.

NZOZ Krakowski Ośrodek Rehabilitacji Wiek Rozwojowego

31-532 Kraków, ul. Prochowa 12

tel. 12 421 68 62

e-mail: korwr@prochowa.onet.pl ; prochowa@poczta.onet.pl

W ośrodku jest prowadzona działalność diagnostyczna – terapeutyczna oraz szkoleniowa. Od grudnia 1993 roku prowadzone są kursy dla lekarzy, terapeutów, psychologów i pedagogów z całej Polski. Ośrodek pełni również rolę forum dyskusyjnego. Podstawowym zadaniem ośrodka jest wykonywanie działań służących zachowaniu, przywracaniu i poprawie stanu zdrowia dzieci. Realizowane jest to poprzez wczesną diagnostykę i terapię zaburzeń rozwojowych w pierwszym okresie życia, tj. od urodzenia do 6. miesiąca życia. W ramach Krakowskiego Ośrodka Rehabilitacji Wiek Rozwojowego działa między innymi Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna.

Zakres działań diagnostyczno-terapeutycznych obejmuje:

- Diagnostyka w 1. roku życia;
- Terapia multisensoryczna;
- Praca z rodzicami;
- Diagnostyka i terapia okresu poniemowlęcego.

Stosowane w ośrodku metody pedagogiki leczniczej:

- Pedagogika Montessori;
- Metoda Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborn;
- Terapia sensoryczna Ayres;
- Elementy Terapii Dennisona;
- Muzykoterapia;
- Zajęcia z logopedą;
- Działalność naukowa poradni.

Poradnia Psychoterapii dla Dzieci i Młodzieży

31-135 Kraków, ul. Batorego 5

tel. 12 633 35 31, 606 220 148

e-mail: rejestracja@sdn.org.pl

strona: www.nzoz.sdn.org.pl

Poradnia psychoterapii dla Dzieci i Młodzieży istnieje od 2002 roku i funkcjonuje w oparciu o kontrakt z Narodowym Funduszem Zdrowia i Gminą Kraków. Jej pacjentami są dzieci i młodzież z zaburzeniami emocjonalnymi. Ośrodek specjalizuje się w profilaktyce uzależnień od substancji psychoaktywnych i zachowań asocjalnych, pracuje z młodzieżą z grup ryzyka, osobami z rodzin dysfunkcyjnych. Poradnia współpracuje z innymi agendami Stowarzyszenia „Dobra Nadzieja”, tj. Ośrodek Poradnictwa i Terapii Rodzin, Poradnia Terapii Uzależnień od Alkoholu i Współuzależnień. W poradni pracuje zespół terapeutów o wysokich kwalifikacjach, doświadczeniu zawodowym w pracy z młodzieżą. W skład zespołu terapeutycznego wchodzi również psychiatry i specjaliści w leczeniu odwykowym.

Terapia w poradni jest bezpłatna. Ośrodek oferuje:

- Psychoterapię indywidualną;
- Terapię rodzin;
- Diagnostykę psychologiczną i psychiatryczną;
- Psychoterapię grupową;
- Leczenie farmakologiczne;
- Superwizję;
- Turnusy terapeutyczne;
- Porady prawne;
- Pomoc socjalną.

Centrum Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych „Parkowa”

30-538 Kraków, ul. Parkowa 12

tel. 12 656 23 61, tel./fax 12 656 09 94

e-mail: parkowa12@tlen.pl

Centrum Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych „Parkowa” zapewnia obsługę ekonomiczno-administracyjną i organizacyjną dla trzech placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego mieszczących się w Krakowie przy ul. Parkowej 12, Działkowej 24 oraz Św. Benedykta 11. Placówki obsługiwane przez Centrum mają charakter specjalistyczny, gdyż zapewniają całodobową opiekę i wychowanie dzieciom i młodzieży w wieku od 10 roku, które wykazują zaburzenia w zachowaniu, zaburzenia emocji oraz inne zaburzenia psychiczne, takie jak: stany depresyjne, stany lękowe, fobie szkolne, dokonują samookaleczeń lub podejmowały w przeszłości próby samobójcze.

Krakowski Ośrodek Terapii

31-148 Kraków, ul. Helclów 23a

tel. 12 422 18 58, fax 12 426 12 05

e-mail: kot.krakow@poczta.onet.pl

Godziny otwarcia: poniedziałek – czwartek w godz. 8.00-19.00, piątek w godz. 8.00-18.00.

Celem działania Krakowskiego Ośrodka Terapii jest kompleksowa i profesjonalna pomoc dziecku i jego rodzinie. Poradnię specjalistyczną Krakowskiego Ośrodka Terapii tworzą zespoły terapeutów:

- Zespół Terapii Dzieci i Rodziców,
- Zespół Terapii Młodzieży,
- Zespół Terapii Rodzin.

Współpraca między zespołami pozwala na dobór formy terapii, adekwatnej do potrzeb osoby zgłaszającej się do ośrodka. Zespół poradni reprezentuje wysoki poziom przygotowania zawodowego osiągnięty nie tylko w wyniku ukończenia studiów wyższych, ale przede wszystkim dzięki odbytym dodatkowym stażom, szkoleniom, własnemu doskonaleniu się oraz praktyce pod okiem wyspecjalizowanych superwizorów. Większość osób w zespole posiada lub jest na drodze do uzyskania certyfikatu psychoterapeuty Polskiego Towarzystwa Psychologicznego lub Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego.

Ośrodek Interwencji Kryzysowej

31-026 Kraków, ul. Radziwiłłowska 8b

tel. 12 421 92 82

Sekretariat czynny: poniedziałek – piątek w godz. 7.30-15.30

tel. 12 421 82 42, fax 12 421 69 76

Ośrodek Interwencji Kryzysowej Ośrodek czynny jest całą dobę we wszystkie dni tygodnia, również w niedziele i święta, podczas przyjęcia niepotrzebne jest skierowanie. Wojewódzki Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Krakowie został powołany w marcu 1991 roku, jako pierwsza tego typu placówka w Polsce.

Impulsem, który przyczynił się do utworzenia Ośrodka była potrzeba udzielania szybkiej i profesjonalnej pomocy w sytuacjach kryzysu psychologicznego. Podstawowym założeniem było, że im szybsza profesjonalna pomoc, zwłaszcza w traumatycznych wydarzeniach, tym mniejsze negatywne objawy pourazowe. Od 1 stycznia 2000 roku kraju Wojewódzki Ośrodek Interwencji Kryzysowej przekształcił się w Ośrodek Interwencji Kryzysowej. Jest placówką zapewniającą nieodpłatnie specjalistyczne usługi psychologiczne, prawne, hostelowe, dostępne przez całą dobę dla osób, rodzin i społeczności będących ofiarami przemocy lub znajdującym się w innej, trudnej sytuacji kryzysowej. Zadaniem Ośrodka jest udzielenie specjalistycznej pomocy psychologicznej dla osób i rodzin w sytuacji:

- kryzysu rodzinnego,
- kryzysu małżeńskiego,
- przemocy domowej,
- przemocy seksualnej,
- utraty, żałoby,
- zagrożenia samobójstwem,
- wypadków i katastrof,
- doświadczenia przestępstwa.

W przypadku zagrożenia życia lub zdrowia, możliwe jest tymczasowe schronienie w hostelu Ośrodka.

Środowiskowy Dom Samopomocy „Vita”

31-908 Kraków, os. Młodości 8

tel. 12 686 91 21, fax 12 644 21 11

e-mail: sdsvida@interia.pl

Godziny otwarcia: poniedziałek-piątek, w godz. 7.30-15.30 (treningi zespołowe) i 15.30-18.00 (treningi indywidualne), w piątki do godz. 15.30.

Środowiskowy Dom Samopomocy «Vita» zajmuje się rehabilitacją społeczną osób dorosłych po przebytych kryzysach psychicznych. Środowiskowy Dom Samopomocy „Vita” jest ośrodkiem dla osób chorujących na schizofrenię i chorobę schizoafektywną. Osoby korzystające z ŚDS mają swoich lekarzy poza ośrodkiem, a w ośrodku mogą znaleźć wsparcie. Środowiskowy Dom Samopomocy zapewnia wsparcie i samopomoc uczestnikom, ich rodzinom i przyjaciółom osób chorujących psychicznie, zapewnia kompleksową terapię, która pozwala na długie okresy remisji, a także rozwija umiejętności niezbędne do samodzielnego funkcjonowania.

Środowiskowy Dom Samopomocy oferuje:

1. Treningi zespołowe:

- Trening funkcjonowania w codziennym życiu, trening budżetowy, umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów wypracowanych,

rozwijanych i utrzymywanych w pracowniach (plastycznej, rękodzieła, gospodarstwa domowego, ceramicznej, komputerowej, witrażu), grupy samopomocy, grupy zainteresowań, spacer, gimnastykę, aerobik

- Uczestnictwo w zajęciach kulturalno-oświatowych (wycieczki, wystawy, kino, teatr, zabawy)

- Muzykoterapia

2. Treningi indywidualne: treningi w pracowni rękodzieła i witrażu (warsztaty artystyczne), treningi higieniczne i budżetowe, poradnictwo i konsultacje, treningi w pracowni komputerowej i ceramicznej, warsztaty artystyczne, dyżur psychologa.

Krakowska Fundacja HAMLET

31-055 Kraków, ul. Miodowa 9

tel. 600 994 127, 12 430 68 31, fax 12 430 68 31

e-mail: hamlet@ceti.pl

strona: www.hamlet.org.pl

• Kawiarnia „Cafe Hamlet”

31-055 Kraków, ul. Miodowa 9

tel. 600 994 127, 12 422 12 11, fax 12 430 68 31

e-mail: hamlet@ceti.pl

strona: www.cafehamlet.pl

• Środowiskowy Dom Samopomocy

31-056 Kraków, ul. Józefa 1

tel. 600 994 127, 12 430-68-31, fax 12 430 68 31

e-mail: dom-samopomocy@gazeta.pl

strona: www.hamlet.org.pl

Fundacja Hamlet powstała w 1992 r. z inicjatywy angielskiej organizacji Hamlet Trust oraz środowiska skupionego wokół krakowskiej kliniki psychiatrii.

Fundacja prowadzi działalność w następujących obszarach:

- Środowiskowy dom samopomocy dla chorych psychicznie przy ul. Józefa 1 w Krakowie. Od początku istnienia (1995) placówka jest współprowadzona przez stowarzyszenie samopomocowe (obecnie “Nowe Braterstwo”), organizację zrzeszającą osoby dotknięte chorobą psychiczną. Przedstawiciele obu organizacji uczestniczą czynnie w opracowaniu standardów środowiskowych domów samopomocy, w warsztatach i konferencjach poruszających tę problematykę.
- Firma społeczna – kawiarnia “Cafe Hamlet” przy ul. Miodowej 9 w Krakowie. Firma powołana i finansowana od 1994 przez Fundację Hamlet jest miejscem zatrudnienia, zarobkowania i nauki zawodu dla pracowników niepełnosprawnych psychicznie, opuszczających warsztaty terapii zajęciowej.

- Galeria Sztuki „Sienna 5” działająca w latach 1997-2004, promowała twórczość artystów chorych psychicznie i niepełnosprawnych intelektualnie.
- Mieszkania chronione (od grudnia 2003), przy ul. Gen B. Zielińskiego, przeznaczone dla osób przewlekle chorych psychicznie, zagrożonych eksmisją, lub wymagających okresowego wsparcia w miejscu zamieszkania.
- Organizacja licznych szkoleń, konferencji i wizyt studyjnych w kraju i zagranicą, prowadzenie szkoleń dla organizacji pozarządowych i instytucji publicznych w zakresie zdrowia psychicznego, szkolenie wolontariuszy, współpraca z uczelniami i szkołami pracowników socjalnych, pozyskiwanie środków na działalność Fundacji, współpraca z innymi organizacjami i instytucjami przy zdobywaniu grantów.

Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Psychiatrii i Opieki Środowiskowej

31-115 Kraków, pl. Sikorskiego 2/8

tel./fax 12 422 56 74

e-mail: biuro@stowarzyszenie-rozwoju.eu

strona: <http://www.stowarzyszenie-rozwoju.eu/>

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Psychiatrii i Opieki Środowiskowej powstało w 1999 r w Krakowie z inicjatywy profesjonalistów związanych z psychiatrią społeczną; zrzesza lekarzy, pielęgniarki, psychologów, pracowników socjalnych, terapeutów zajęciowych i inne osoby, których celem jest promowanie i rozwój nowoczesnych metod terapii i rehabilitacji, inicjowanie i realizowanie projektów pracy i projektów mieszkaniowych.

1. Centrum Seniora

31-115 Kraków, ul. Czarnowiejska 13/8

e-mail: centrum_seniora@interia.eu

skype: klub seniora

tel. 721 746 972

W ramach Stowarzyszenia od 5 lat działa Centrum Seniora, którego zadaniem jest prowadzenie rehabilitacji w ośrodku wsparcia dla osób chorujących psychicznie w wieku 45+. Od 01 stycznia 2015 r. w Centrum jest realizowany projekt „Centrum Rehabilitacyjne Niepełnosprawnego Seniora – Centrum Seniora”, który jest zadaniem wieloletnim i współfinansowanym ze środków PFRON. W ramach tego projektu prowadzony jest ośrodek wsparcia dla seniorów „wypadających” lub nie kwalifikujących się do bardziej aktywnych form rehabilitacji społecznej i zawodowej. Zajęcia odbywają się w formie zajęć zorganizowanych od poniedziałku do piątku przez 12 miesięcy w roku w godzinach od 9.00 do 18.00. Celem ośrodka jest podtrzymywanie samodzielnego funkcjonowania seniora chorego psychicznie w jego środowisku, wspieranie umiejętności samoobsługowych, podtrzymywanie

kontaktów społecznych, zapobieganie całkowitej izolacji i zaniedbaniu, gdyż brak tych kompetencji jest najczęstszą przyczyną umieszczenia osoby niepełnosprawnej w placówkach całodobowych lub hospitalizacji z powodów socjalno-bytowych.

2. Terapia zajęciowa

- Stowarzyszenie prowadzi Warsztat Terapii Zajęciowej dla osób chorujących psychicznie. Warsztat realizuje zadania w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej, zmierzające do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności, niezbędnych do prowadzenia przez osobę niepełnosprawną niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia – na miarę jej indywidualnych możliwości. WTZ-y przygotowują też do podjęcia pracy w zakładach pracy chronionej a nawet na wolnym rynku. Zajęcia odbywają się w dwóch ośrodkach:

➤ **ośrodek przy ul. Miodowej 9**, gdzie terapia odbywa się w pięciu odrębnych pracowniach: rękodzieła artystycznego, stolarskiej, prac biurowych i tłumaczeń, gospodarstwa domowego, krawieckiej i prac ręcznych oraz treningowej pracowni sklep, która sprzedaje rękodzieła i pamiątki wykonane przez uczestników rehabilitacji (zysk ze sprzedaży zasila wyodrębniony fundusz przeznaczony bezpośrednio dla uczestników np. wspólne wycieczki, czy wyjścia do kina).

➤ **ośrodek przy ul. Czarnowiejskiej 13/6-7** prowadzi zajęcia w pracowniach: komputerowo-księgowej, poligraficzno-reklamowej, zajęciowej.

- Środowiskowy Dom Samopomocy jest ośrodkiem pobytu dziennego, w którym prowadzone są różnorodne formy wsparcia dla osób przewlekle chorujących psychicznie. Prowadzone są zajęcia psychoedukacyjne, elementy terapii zajęciowej, trening kulinarny, pomoc socjalna. Działają także grupy edukacyjne: języka angielskiego, grupa komputerowa, zebrania redakcji Dla Nas. ŚDS dla 23 osób zorganizowany jest przy ul Olszańskiej 5.

3. Programy pracy

- **Firma społeczna Pensjonat i Restauracja „U Pana Cogito”**

30-318 Kraków, ul. Bałuckiego 6

tel. 48 12 269 72 00, 12 269 72 01, fax: 12 269 72 02

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Psychiatrii i Opieki Środowiskowej wspólnie ze Stowarzyszeniem Rodzin „Zdrowie Psychiczne” stworzyło Zakład Aktywności Zawodowej – Pensjonat i Restauracja „U Pana Cogito” (www.pcogito.pl)

- **Laboratorium „Cogito” i Centrum Edukacyjne**

Stowarzyszenie powołało Spółkę z oo. – Laboratorium „Cogito”. Laboratorium współpracując z ZAZ-em poszerzyło ofertę hotelową – wyremontowany budynek stanowi obecnie drugą część projektu Hotel «U Pana Cogito»; obecnie hotel dzięki temu posiada czternaście pokoi. Ta część hotelu działa

jak frima społeczna. W budynku Laboratorium znajduje się sala seminaryjna gdzie odbywają się zajęcia zarówno dla studentów medycyny, socjologii, psychologii, jak też odbywają się różnego rodzaju szkolenia i edukacja dotycząca problematyki chorób psychicznych dla różnych grup społecznych. W marcu 2007 poprzez Laboratorium Cogito sp.z o.o powołano dwie następne firmy społeczne – Wypożyczalnia Rowerów Cogito oraz Catering Cogito, które obecnie dają zatrudnienie wspierane dwudziestu osobom po kryzysach psychicznych. Od 1 czerwca 2007 r. obie Firmy Społeczne, tak jak i Hotel (część mieszcząca się w drugim budynku) są administrowane przez Laboratorium Cogito sp.z o.o.

Stowarzyszenie Rodzin „Zdrowie Psychiczne”

30-318 Kraków, ul. Bałuckiego 6,

e-mail: stowarzyszenie@rodziny.info

Dyżur telefoniczny Stowarzyszenia: czwartek godz. 11-12

pod numerem tel. 12 266 11 02.

Stowarzyszenie działa od 1985 roku, osobowość prawną i rejestrację uzyskało w 1990 roku. Stowarzyszenie jest członkiem Ogólnopolskiej Federacji Stowarzyszeń Rodzin Osób Chorujących Psychiczenie RODZINY oraz Ogólnopolskiej Koalicji na Rzecz Zdrowia Psychicznego. Działalność Stowarzyszenia realizowana jest poprzez:

- Realizację projektu firmy społecznej;
- Prowadzenie mieszkania chronionego dla osób po kryzysach psychicznych;
- Organizację wycieczek i turnusów rehabilitacyjnych;
- Udzielanie wsparcia finansowego;
- Prowadzenie indywidualnej opieki nad osobami chorującymi i ich rodzinami;
- Patronat nad imprezami wspierającymi działania na rzecz psychiatrii;
- Wsparcie ośrodków działających na rzecz osób chorujących psychicznie.

Od czerwca 2003 roku Stowarzyszenie Rodzin „Zdrowie Psychiczne” wspólnie ze Stowarzyszeniem na Rzecz Rozwoju Psychiatrii i Opieki Środowiskowej prowadzi Zakład Aktywności Zawodowej „U Pana Cogito” Pensjonat i Restauracja (31-318 Kraków, ul. Bałuckiego 6, tel. 12 269 72 02). Jest to miejsce pracy i aktywizacji zawodowej dla osób chorujących psychicznie. „U Pana Cogito” pracują obecnie 24 osoby po kryzysach psychicznych. Wszystkie zyski z działalności zakładu przekazywane są na rehabilitację społeczno-zawodową zatrudnionych „U Pana Cogito” osób niepełnosprawnych. Prowadzenie Zakładu odbywa się przy współpracy z Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Pensjonat jest modelowym przykład przedsiębiorstwa, które prowadzi skuteczną rehabilitację zawodową (ergoterapię) osób chorujących psychicznie. Praca i bezpośredni kontakt pracownika z klientem pozwala czuć się potrzebnym, daje szansę zaistnienia w innej niż dotąd

roli, co w rezultacie wpływa pozytywnie na funkcjonowanie w najbliższym środowisku.

Stowarzyszenie prowadzi także mieszkanie chronione, które jest formą rehabilitacji i usamodzielnienia dla 8 osób po kryzysie psychicznym. Prowadzone jest w lokalu w Krakowie, ul. Borkowska 29, tel. 12 264 32 23. Zostało utworzone przy współpracy Gminy Kraków i Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w oparciu o istniejący wcześniej hostel. Mieszkanie chronione to doskonała forma treningu samodzielnego prowadzenia gospodarstwa domowego, trening umiejętności gospodarowania budżetem, odpowiedzialności za siebie i swoje leczenie, dbania o czystość, przyrządzania posiłków, a także nabycia umiejętności dbania o drugiego człowieka i budowania prawidłowych relacji międzyludzkich.

Stowarzyszenie Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych „Wspólna Radość”

30-725 Kraków, ul. Łanowa 41
tel. 12 650 56 00, tel./fax 12 653 23 35
e-mail: wspolnaradosc@op.pl

Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych „Wspólna Radość” początek swojej działalności datuje na rok 1999, a od 2007 roku jest organizacją pożytku publicznego. Stowarzyszenie jest organizacją społeczną działającą na rzecz osób niepełnosprawnych i ich rodzin. Stowarzyszenie swoją opieką obejmuje nie tylko osoby indywidualne ale również instytucje działające na rzecz osób niepełnosprawnych; swoją działalnością wspiera: Dom Pomocy Społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych w Krakowie, Placówkę Opiekuńczo-Wychowawczą typu specjalistyczno-terapeutycznego, osoby niepełnosprawne i ich rodziny.

- na podstawie umowy o powierzenie realizacji zadania publicznego w okresie od 21.08.2014 r. do 31.12.2017 r. Prowadzi w lokalu Gminy Miejskiej Kraków w Krakowie, przy ul. Bardosa 9 placówkę opiekuńczo-wychowawczą typu specjalistyczno-terapeutycznego dla 7 dzieci.

Stowarzyszenie „Otwórzcie Drzwi”

31-126 Kraków, ul. Czarnowiejska 13/8,
tel. 692 066 178 we wtorki w godz. 16.00-18.30
e-mail: stotworzcie drzwi@wp.pl
strona: www.otworzcie drzwi.org

Stowarzyszenie zrzesza osoby chorujące psychicznie. Jest grupą osób aktywnie działających na rzecz upowszechniania wiedzy o chorobie, zmiany stereotypów społecznych. Stowarzyszenie wydaje Czasopismo Środowisk Działających na Rzecz Osób Chorujących Psychiczenie „Dla Nas” (e-mail: dla_nas@poczta.wp.pl).

Stowarzyszenie Pomocy Socjalnej „Gaudium et Spes”

31-917 Kraków, os. Hutnicze 5

tel. 12 64 380 50

e-mail: gaudium@gaudiumetspes.pl

strona: www.gaudiumetspes.pl

Stowarzyszenie Pomocy Socjalnej „Gaudium et Spes” powołane zostało w 1997 roku. Stowarzyszenie jest organizacją pożytku publicznego i działa na rzecz osób niepełnosprawnych oraz osób starszych. Głównym celem Stowarzyszenia jest udzielanie wsparcia i opieki osobom znajdującym się w trudniej sytuacji życiowej, chorym i niepełnosprawnym oraz ich rodzinom. Stowarzyszenie realizuje Krakowskie Spotkania Artystyczne Gaudium – przedsięwzięcie mające 30 letnią tradycję. Od 1999 roku festiwal przyjął formułę konkursu. Miejszem Spotkań Gaudium jest Nowohuckie Centrum Kultury. Co roku w Gaudium bierze udział ponad 1000 osób niepełnosprawnych z województwa małopolskiego, województw sąsiednich a także goście z zagranicy. Celem Krakowskich Spotkań Artystycznych Gaudium jest możliwość zaprezentowania na scenie, w galerii oraz w konkursie tańca towarzyskiego twórczości artystycznej osób niepełnosprawnych. Formy wyrażania sztuki przez osoby niepełnosprawne są bardzo różnorodne: występy sceniczne, taniec, śpiew, różne techniki plastyczne i rękodzieło artystyczne.

W okresie działalności Stowarzyszenia powstały placówki, w których prowadzona jest działalność rehabilitacji społecznej i zawodowej. Organizowane są różnego rodzaju przedsięwzięcia mające na celu aktywizację osób niepełnosprawnych, utrzymanie sprawności osób starszych, rozwój sprawności psychofizycznych osób niepełnosprawnych pozwalające na samodzielne funkcjonowanie w środowisku, a tym samym na polepszenie jakości życia.

• Warsztaty Terapii Zajęciowej

31-961 Kraków, osiedle Górali 19,

• Warsztaty Terapii Zajęciowej

29-209 Kraków, ul. Królowej Jadwigi 81

tel./fax 12 425 19 53, tel. 608 402 919

e-mail: wzt81@gaudiumetspes.pl

• Środowiskowy Dom Samopomocy

30-978 Kraków, os. Szkolne 30

tel./fax 12 643 18 01

e-mail: sds@gaudiumetspes.pl

• Ośrodek Wsparcia

31-968 Kraków, os. Zielone 7,

- **Mieszkania Chronione**

31-916 Kraków, os. Ogrodowe 17,

- **Dom Pomocy Społecznej**

Grabie 28, 32-002 Węgrzce Wielkie

tel./fax 12 278 55 65

e-mail: spsgrabie@gaudiumetspes.pl

- **Dom Pomocy Społecznej**

31-917 Kraków, os. Hutnicze 5,

tel. 12 686 63 77 w godz. 7.30-15.30

e-mail: dpshutnicze@gaudiumetspes.pl

Stowarzyszenie Pacjentów i Ich Przyjaciół „Zaufanie”

30-393 Kraków, ul. J. Babińskiego 29

tel. 12 638 00-71, 660 030 754

e-mail: stowarzyszenie.zaufanie@op.pl

Stowarzyszenie na Rzecz Zdrowia Psychicznego „Braterstwo Serc”

31-156 Kraków, ul. Zacisze 6/9

tel. 12 633-38-14, 0 503 643 991

e-mail: biuro_braterstwo@o2.pl

Dom Pomocy Społecznej

31-977 Kraków, os. Szkolne 28

tel. 12 644 26 93, fax 12 644 40 79

e-mail: dps_szkolne28@op.pl

Dom Pomocy Społecznej jest placówką dla kobiet przewlekłe chorujących psychicznie i jest jednostką budżetową. DPS świadczy usługi w zakresie potrzeb opiekuńczych, zdrowotnych i socjalnych. W skład zespołu terapeutycznego wchodzi: pedagog, psycholog, pielęgniarka, opiekunowie, lekarz, rehabilitanci, terapeuci zajęciowi, pracownik socjalny, socjolog. Mieszkanki DPS mają zapewnioną całodobową pomoc opiekuńczą i pielęgniarską. W placówce prowadzona jest terapia zajęciowa, muzykoterapia, rehabilitacja ruchowa, zajęcia rekreacyjne, psychologiczna terapia indywidualna i grupowa.

Dom Pomocy Społecznej

30-393 Kraków, ul. Babińskiego 25

tel. 12 262 02 27

e-mail: babinski@poczta.onet.pl babinski@xl.wp.pl

Dom Pomocy Społecznej jest jednostką stacjonarną pobytu stałego, zapewniającą mieszkańcom całodobową opiekę oraz zaspokojenie

niezbędnych potrzeb bytowych, opiekuńczych i społecznych. Celem DPS jest zapewnienie osobom niepełnosprawnym tam mieszkającym warunków do bezpiecznego i godnego życia, intymności, umożliwienie rozwoju osobowości i usamodzielnienie. Mieszkańcy Domu mogą uczestniczyć w terapii zajęciowej, w życiu społecznym, usamodzielniać się w miarę swoich możliwości. DPS umożliwia mieszkańcom korzystanie z przysługujących mu świadczeń zdrowotnych oraz pokrywa opłaty ryczałtowe i częściową odpłatność za leki do wysokości limitu ceny. Dom pokrywa również wydatki ponoszone na niezbędne usługi pielęgnacyjne. Poziom świadczonych usług jest ustalany zgodnie z obowiązującym standardem, uwzględniając indywidualne potrzeby i możliwości mieszkańca.

8. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE DZIAŁAJĄCE NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Małopolski Oddział Regionalny Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Miejski Krakowski

ul. Lenartowicza 14, 31-138 Kraków
tel. 12 630 15 45, fax: 12 633 72 47
e-mail: biuro@tpd.pl

Caritas Archidiecezji Krakowskiej

ul. Michała Ossowskiego 5, 30-656 Kraków
tel. 12 637 07 12, 12 638 07 08
e-mail: krakow@caritas.pl

Chrześcijańskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych, Ich Rodzin i Przyjaciół „Ognisko”

ul. Floriańska 15, 31-019 Kraków
tel. 12 423 12 31, fax: 12 422 96 38
e-mail: biuro@ognisko.org.pl

Duszpasterskie Stowarzyszenie Osób z Upośledzeniem Umysłowym

os. Centrum C, bl. 7, 31-930 Kraków
tel. 12 642 11 33, 12 425 97 53
e-mail: mbwtz@interia.pl

Fundacja Aktywnej Rehabilitacji – Oddział Małopolski

os. Dywizjonu 303, blok 66 (XXX LO), 31-875 Kraków
tel. 12 356 57 91, 501 489 008, 506 020 947
e-mail: malopolskie@far.org.pl; biuro.malopolskie@far.org.pl;
iwonaopa@poczta.neostrada.pl

Fundacja „Artes”

ul. Brzozowa 4/4a, 31-050 Kraków
tel. 12 446 65 40, 601 571 919
e-mail: fundacja_artes@op.pl

Fundacja Bariera

ul. Belwederczyków 7/13, 31-242 Kraków
tel. 607 696 606
e-mail: fundacja@bariera.org

Fundacja im. Brata Alberta Warsztat Terapii Zajęciowej

os. Dywizjonu 303 bl. 65, 31-875 Kraków
tel. 12 647 09 00, 501 899 921
e-mail: prezes@albert.krakow.pl; fundwtz@kki.net.pl

Fundacja dr Clown – Oddział Kraków

ul. Jagiellońska 58/128A, 03-468 Warszawa
tel. 694 400 073
e-mail: magdalena.lis@drclown.pl

Fundacja EDF Polska

ul. Podmiejska, 44-207 Rybnik
tel. 32 739 12 58, 32 739 12 57
e-mail: sekretariat@fundacjarybnik.pl

Fundacja Hipoterapia – Na Rzecz Rehabilitacji Dzieci Niepełnosprawnych

ul. Dunajewskiego 5/29, 31-133 Kraków
tel. 726 301 040, 698 281 366
e-mail: funhip@poczta.onet.pl; fundacja@hipoterapia.info.pl

Fundacja na Rzecz Chorych na SM im. bł. Anieli Salawy

ul. Dunajewskiego 5, 31-133 Kraków
tel. 12 422 28 11, 12 430 07 58
e-mail: biuro@fundacja-sm.org

Fundacja Pomocy Chorym Psychicznie im. Tomasza Deca

ul. Babińskiego 29, 30-393 Kraków
tel. 12 652 44 67
e-mail: biuro@fundacjadeca.org.pl

Małopolska Fundacja Pomocy Ludziom Dotkniętym Chorobą Alzheimera

os. Słoneczne 15, 31-958 Kraków
tel. 12 410 54 20
e-mail: fundacja@alzheimer-krakow.pl

MATIO Fundacja Pomocy Rodzinom i Chorym na Mukowiscydozę

ul. Celna 6, 30-507 Kraków
tel/fax 12 292 31 80
e-mail: krakow@mukowiscydoza.pl

Fundacja Na Rzecz Dzieci z Chorobą Nowotworową „Wyspy Szczęśliwe”
ul. Wielicka 265, 30-663 Kraków
tel. 12 658 02 61, 12 658 15 99
e-mail: fundacja@wyspyszczesliwe.org.pl

Fundacja Szkoła bez Barier na Rzecz Edukacji Dzieci i Młodzieży ze Sprzężonymi Niepełnosprawnościami
ul. Dobczycka 20, 30-620 Kraków
tel. 503 033 585
e-mail: fundacja.kursy@gmail.com

Fundacja Sztuki Osób Niepełnosprawnych, Galeria Stańczyk
ul. Królewska 94, 30-079 Kraków
tel. 12 636 85 84
e-mail: fson@idn.org.pl

**Fundacja Urszuli Smok „Podaruj Życie”
Ośrodek Pomocy Osobom z Chorobami Krwi i Nowotworami**
os. Albertyńskie 16/18, 31-852 Kraków
tel. 12 647 38 37
e-mail: fundacja@podarujzycie.org

Fundacja Wspólnota Nadziei
ul. Ogrodowa 17, Więckowice, 32-082 Bolechowice
tel. 12 378 43 58, 606 837 302, fax 12 378 43 59
e-mail: biuro@farma.org.pl

Fundusz Pomocy Żołnierzom Armii Krajowej im. płk W. Żakowskiego ps. „Zagraj”
Rynek Kleparski 4, 31-150 Kraków
tel. 12 422 01 42

Krajowe Towarzystwo Autyzmu – Oddział w Krakowie,
al. Grottgera 3, 30-035 Kraków
tel. 12 631 30 15, 695 113 326
e-mail: biuro@kta.krakow.pl

Krakowska Fundacja „Hamlet”
ul. Miodowa 9, 31-055 Kraków
tel. 12 422 12 11, 12 430 68 31
e-mail: hamletequal@ceti.pl

Stowarzyszenie „Lajkonik”
ul. Bandtkiego 19, 30-129 Kraków
tel. 12 637 29 44 wew. 202
e-mail: danutasanetra@interia.pl

Krakowskie Stowarzyszenie Osób Dotkniętych Chorobą Parkinsona
ul. Mikołajska 2, 31-027 Kraków
tel. 12 422 19 55
e-mail: ksodchp@parkinson.krakow.pl

Krakowskie Stowarzyszenie Pomocy Osobom z Upośledzeniem Umysłowym „Dajmy Szansę”
ul. Ujastek 3/123, 30-969 Kraków
adres do korespondencji: os. Na Skarpie 64, pok. 13, 31-913 Kraków
tel. 12 680 61 41, fax 12 680 61 42
e-mail: dajmy.szansse.krakow@gmail.com

Krakowskie Towarzystwo „Amazonki” przy Instytucie Onkologii
ul. Garncarska 11, 31-115 Kraków
tel. 12 634 82 35
e-mail: amazonkikrakow@amazonki.krakow.pl

**Polska Organizacja Pracodawców Osób Niepełnosprawnych
- Oddział Małopolski**
ul. Legnicka 5, 31-216 Kraków
tel. 12 620 32 02
e-mail: biuro@popon.pl

Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów – Zarząd Oddziału Okręgowego z siedzibą w Krakowie
ul. Krowoderska 4, 31-142 Kraków
tel. 12 422 84 71
e-mail: emeryci.krakow@op.pl

Polski Związek Głuchych, Oddział Małopolski w Krakowie
ul. Św. Jana 18, 31-018 Kraków
tel. 12 422 39 94, 12 422 73 45, fax 12 421 39 10
e-mail: oddzial@pzg.krakow.pl

Polski Związek Niewidomych
ul. dr Babińskiego 29 blok 23/3, 30-393 Kraków
tel. 12 262 53 14, 12 262 53 59
e-mail: pzn@pzn.malopolska.pl

Polskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych
Al. Słowackiego 48, 30-018 Kraków
tel. 503 845 587, 533 281 283, 606 136 907
e-mail: pson@pson.org.pl

**Polskie Towarzystwo Opieki nad Chorymi ze Stomią „POL-ILKO”
– Oddział Regionalny w Krakowie**

ul. Stachiewicza 17/102, 31-303 Kraków,
tel. 502 338 436

Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci Specjalnej Troski „Arkadia”

os. Sportowe 28, 31-966 Kraków
tel. 12 644 34 17
e-mail: zss1krak@poczta.onet.pl

Polskie Towarzystwo Walki z Kalectwem – Oddział w Krakowie

ul. Dunajewskiego 5, 31-133 Kraków
tel. 12 422 28 11
e-mail: tewuka@interia.pl, biuro@twk-krakow.org

Polskie Towarzystwo Zwalczania Chorób Alergicznych – Oddział w Krakowie

ul. Skawińska 8, 31-066 Kraków
tel. 12 430 52 66 wew. 314, tel/fax 12 431 23 45
e-mail: ptzca.okr@op.pl

Stowarzyszenie Miłosierdzia św. Wincentego a’Paulo w Krakowie

ul. Stradomska 4, 31-058 Kraków
tel. 12 422 88 77 wew. 306
e-mail: aicpolska@misjonarze.pl

**Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci ze Schorzeniami Neurologicznymi
„Chmurka”**

al. Dygasińskiego 25, 30-820 Kraków
tel. 607 658 809, 601 170 057
e-mail: stowarzyszenie_chmurka@poczta.onet.pl

Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i Ich Przyjaciół „Familia”

ul. Siewna 21D/17, 30-231 Kraków
tel. 12 415 64 12
e-mail: familia_krakow@interia.pl

Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym „Bądźcie z Nami”

ul. Piekarska 3, 31-067 Kraków
tel. 12 430-63-13
e-mail: spnslonko@poczta.fm

Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym „Surdus”

ul. Grochowa 19, 30-731 Kraków
tel. 609 777 730
e-mail: lewandowskab@poczta.fm

Stowarzyszenie Pomocy Poszkodowanym w Wypadkach i Kolizjach Drogowych „Alter Ego”

al. Beliny Prądmowskiego 49a/2, 31-514 Kraków

tel. 12 418 90 00

e-mail: alterego@alterego.org.pl

Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Dzieci Niewidomych i Słabowidzących „Nadzieja”

ul. Tyniecka 6, 30-319 Kraków

tel. 12 266 66 80, 602 174 181

e-mail: nadziejakrakow@wp.pl

Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Dzieci z Zespołem Downa „Tęcza” w Krakowie

ul. Lea 22B/2, 30-052 Kraków

tel. 503 131 288

e-mail: sto.tecza@gmail.com

Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Dzieci Specjalnej Troski „Dom Nadziei”

os. Zgody 4B, 31-951 Kraków

tel. 12 685 50 07

e-mail: stow.domnadziei.krakow@gmail.com

Ognisko TKKF „Przyjaciel Konika”

Fort 49 1/4 Grębałów, 30-969 Kraków

tel. 12 645 46 16, 604 077 669

e-mail: przyjacielkonika@onet.pl

Olimpiady Specjalne – Polska oddział regionalny w Krakowie

ul. Zamoyskiego 100, 30-523 Kraków

tel. 608 498 263

e-mail: olimpiadykrakow@o2.pl

Stowarzyszenie „Dar Serca Dla Serc Wielu” na rzecz dzieci specjalnej troski

ul. Praska 64, 31-065 Kraków

tel. 12 269 35 50, 12 269 08 61

e-mail: biuro@darserca.krakow.pl

Stowarzyszenie Skrzydła – Centrum Terapii, Sztuki i Integracji

os. Jagiellońskie 34/35A, 31-836 Kraków

tel. 12 649 78 46, 510 150 139

e-mail: teatrtracheinny@wp.pl

**Stowarzyszenie „Wielkie Serce” na Rzecz Specjalnego Ośrodka
Szkolno-Wychowawczego nr 1 im. Jana Matejki w Krakowie**

ul. Szwedzka 42, 30-324 Kraków

tel. 12 266 01 40, 12 269 02 70, 601-240-901, 500 665 230

e-mail: wielkieserce@wielkieserce.pl

**Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym
„Przystanek Betlejem”**

os. Tysiąclecia 86, 31-610 Kraków

tel. 12 647 51 31

e-mail: spon@przystanekbetlejem.pl

Stowarzyszenie Pomocy Socjalnej „Gaudium et Spes”

os. Hutnicze 5, 31-917 Kraków

tel. 12 643 80 50

e-mail: gaudium@gaudiumetspes.pl

Stowarzyszenie Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych „Wspólna Radość”

ul. Łanowa 41, 30-725 Kraków

tel. 12 650 56 00, fax 12 653 23 35

e-mail: wspolnaradosc@op.pl

Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Psychiatrii i Opieki Środowiskowej

pl. Sikorskiego 2/8, 31-115 Kraków

tel. 12 422 56 74

e-mail: biuro@stowarzyszenie-rozwoju.eu

Stowarzyszenie Chorych na Reumatyzm

al. Focha 33, 30-119 Kraków

tel. 12 427 30 59

e-mail: reumatyzmkrakow@tlen.pl

Fundacja Anny Dymnej „Mimo Wszystko”

ul. Prof. Stefana Myczkowskiego 4, 30-198 Kraków

tel. 12 422 69 03, 801 003 173

e-mail: fundacja@mimowszystko.org

**Oddział Krakowski Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego
im. Ks. K. Wojtyły**

Koło nr 52 „Krzeszowiacy”

ul. Zyblikiewicza 2b, 31-029 Kraków

tel. 12 422 20 94, 505 597 368

Taneczne Ognisko Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej przy ZSOI nr 3
ul. Strąkowa 3a, 30-410 Kraków
tel. 606 492 694 (p. Jan Golc)

Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Dzieci Specjalnej Troski „Dom Nadziei”
os. Zgody 4B, 31-951 Kraków
tel. 602 313 767, 12 685 50 07
e-mail: stow.domnadziei.krakow@gmail.com

Salezjański Ruch Troski o Młodzież „Saltrom”
ul. Różana 5, 30-305 Kraków
tel. 12 269 30 00, 12 269 31 10, fax 12 269 31 10 wew. 111
e-mail: saltrom@saltrom.krakow.pl

Katolickie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i Ich Przyjaciół „Klika”
ul. Stolarska 12, 31-043 Kraków
tel. 12 633 64 81
e-mail: sotola@poczta.onet.pl; klika.krakow@gmail.com

Stowarzyszenie Na Rzecz Ochrony Zdrowia Psychicznego „Braterstwo Serc”
ul. Marii Jaremy 25/122, 31-318 Kraków
tel. 12 633 38 14, 887 558 689
e-mail: biuro_braterstwo@o2.pl

Krakowski Ośrodek Terapii
ul. Helclów 23A, 31-148 Kraków
tel. 12 422 18 58
e-mail: kot.krakow@poczta.onet.pl

Małopolski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża
ul. Studencka 19, 31-116 Kraków
tel. 12 422 91 15, fax 12 422 90 79
e-mail: krakow@pck.org.pl

Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Oddział Rejonowy w Krakowie
Al./ Pokoju 4/72, 31-548 Kraków
tel. 12 633 02 85
e-mail: psdkrakow@op.pl

Polskie Towarzystwo Stwardnienia Rozsianego Oddział w Krakowie
ul. Lublańska 20/81, 31-476 Kraków
adres biura i korespondencyjny: ul. Kalwaryjska 32/11, 30-504 Kraków
tel. 12 341 50 36, 513 173 192
e-mail: krakow@ptsr.org.pl

Krakowska Rada Niepełnosprawnych

os. Albertyńskie 16/3, 31-852 Kraków

tel. 12 648 14 70

e-mail: zofia.sowa@vp.pl

Stowarzyszenie Emerytów, Rencistów i Inwalidów „Kazimierz”

ul. Józefa 5, 31-056 Kraków

tel. 508 792 111

Automobilklub Krakowski – Sekcja Osób Niepełnosprawnych

ul. Widok 35a/18, 31-567 Kraków

tel. 601 477 054, 12 431 27 47

e-mail: talwoj54@gmail.com

Między Uszami – Krakowska Fundacja Rozwoju Edukacji Niestyszających im. Marka Mazurka

ul. Salwatorska 5/8, 30-109 Kraków

tel. 501 756 767, fax 12 422 68 22

e-mail: kontakt@miedzyuszami.pl

Stowarzyszenie Wspierania Onkologii „Unicorn”

ul. Kopernika 19 E, 31-501 Kraków

tel. 12 432 61 00

e-mail: unicorn@unicorn.org.pl

Centrum Psychoonkologii

ul. Zielony Dół 4, 30-228 Kraków

tel. 12 432 62 00

Stowarzyszenie „Otwórzcie Drzwi”

ul. Czarnowiejska 13/8, 31-125 Kraków

tel. 692 066 178

e-mail: stotworzcie drzwi@wp.pl

Polskie Stowarzyszenie Terapii Behawioralnej

os. Wysokie 7, 31-819 Kraków

tel. 12 642 27 90

e-mail: biuro@pstb.org

Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego

ul. Wybickiego 3A, 31-261 Kraków

tel. 12 629 85 14

e-mail: biuro@firr.org.pl

Fundacja dla Dzieci, Młodzieży i Dorosłych Niepełnosprawnych Intelktualnie

ul. Ułanów 25, 31-450 Kraków

tel. 12 417 38 48

e-mail: fundacja@bci.pl

Fundacja „Agape” Pomocy Osobom Niepełnosprawnym im. Hanny Chrzanowskiej

ul. Nawojki 6/147, 30-072 Kraków

tel. 795 542 205

e-mail: fundacjaagape@gmail.com

Stowarzyszenie na Rzecz Ochrony Zdrowia Psychicznego Nowe Braterstwo

ul. Józefa 1, 30-056 Kraków

tel. 12 430 68 31

Małopolski Klub Rekreacji i Turystyki Konnej

ul. Bolesława Prusa 6B/1A, 30-109 Kraków

tel. 510 141 421, 510 141 422

e-mail: burzany@interia.pl

Ogólnopolskie Stowarzyszenie Osób Dializowanych

ul. Wilczy Stok 12, 30-237 Kraków

tel./fax: 12 625 46 13, 691 586 848

e-mail: osod@osod.info

Stowarzyszenie Socjalne „Misja Lux Salutis Franciszka z Asyżu”

ul. Chocimska 17, 30-057 Kraków

tel. 515 366 982, 530 747 781

e-mail: luxsalutis@wp.pl; luxsalutis2009@wp.pl

Fundacja Helpful Hand

ul. Kalwaryjska 32/11, 30-504 Kraków

tel. 12 341 50 36, 600 125 233

e-mail: help ful.hand@wp.pl

Koło Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski „Równi Sobie”

os. Oświecenia 35/3, 31-636 Kraków

tel. 12 648 81 93

Koło Pomocy Osobom z Upośledzeniem Umysłowym

os. Stalowe 9, 31-921 Kraków

tel. 12 644 80 92

9. PRZYDATNE ADRESY

9.1. INSTYTUCJE I ORGANIZACJE

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
00-513 Warszawa, ul. Nowogrodzka 1/3/5
tel. 22 661 10 00, fax 22 661 13 36
e-mail: info@mpips.gov.pl
strona: www.mpips.gov.pl

Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych

00-513 Warszawa, ul. Nowogrodzka 11
tel. 22 529 06 01, 22 529 06 00, fax 22 82 69 673
e-mail: sekretariat.bon@mpips.gov.pl
strona: www.niepelnosprawni.gov.pl

Biuro zapewnia obsługę osób niesłyszących przy pomocy tłumacza języka migowego online. Można się kontaktować również za pomocą formularza kontaktowego lub faxu pod numerem: 22 529 06 02.

Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych przyjmuje petentów w każdy drugi wtorek miesiąca. Zgłoszenia telefoniczne przyjmują pracownicy Biura pod nr tel. 22 529 06 09, 22 529 06 09, 22 529 06 49 lub adresem mailowym sekretariat.bon@mpips.gov.pl.

Pełnomocnik Prezydenta Miasta Krakowa ds. Osób Niepełnosprawnych

30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18, pok. 6, parter
tel. 12 616 50 07, 12 616 50 26, 12 616 50 75, 12 616 50 76, 12 616 51 46
e-mail: Bogdan.Dasal@um.krakow.pl

• Referat ds. Problematyki Osób Niepełnosprawnych

30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18, pok. nr 6 i pok. nr 7
tel. 12 616 50 07, 12 616 50 26, 12 616 50 75, 12 616 50 76, 12 616 51 46
Do zadań Referatu ds. Problematyki Osób Niepełnosprawnych oraz Pełnomocnika Prezydenta Miasta Krakowa ds. Osób Niepełnosprawnych należy prowadzenie wszelkich spraw dotyczących pełnej integracji osób niepełnosprawnych w społeczności lokalnej na terenie Miasta Krakowa.

**Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych
przy Prezydencie Miasta Krakowa**

adres do korespondencji: 30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18
tel. 12 616 50 76

Do zakresu działania Rady należy:

- inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych oraz realizacji praw osób niepełnosprawnych,
- opiniowanie projektów powiatowych programów dotyczących działań na rzecz osób niepełnosprawnych,
- ocena realizacji programów,
- opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez Radę Miasta pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych.

Zespół Konsultacyjny ds. Dostępności Infrastruktury Miejskiej do Potrzeb Osób Niepełnosprawnych działający przy Powiatowej Społecznej Radzie ds.

Osób Niepełnosprawnych przy Prezydencie Miasta Krakowa
adres do korespondencji: 30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18
tel. 12 616 50 76

Do zadań Zespołu należy konsultowanie/opiniowanie dokumentacji projektowej dla finansowanych przez Gminę Miejską Kraków zadań z zakresu infrastruktury miejskiej w celu uwzględnienia w niej wymagań i warunków, jakim powinny odpowiadać gminne przedsięwzięcia w zakresie dostępności dla osób niepełnosprawnych.

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie

30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18
tel. 12 616 52 12, 12 616 52 17, fax 12 616 52 14

Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności

31-513 Kraków, ul. Olszańska 5
tel./fax 12 392 13 96
adres do korespondencji:
31-156 Kraków, ul. Basztowa 22
e-mail: zn@malopolska.uw.gov.pl

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

00-828 Warszawa, al. Jana Pawła II 13
tel. 22 505 55 00
strona: www.pfron.org.pl
INFOLINIA: **0 801 233 554** (dla telefonów stacjonarnych)
lub **22 581 84 10** (dla telefonów komórkowych)

- **Skargi i wnioski:** przyjęcia interesantów w Biurze PFRON
al. Jana Pawła II nr 13, piętro IX pokój nr 912:
poniedziałek – godz. 9.00-17.00, wtorek – piątek: w godz. 9.00-15.00,
kontakt telefoniczny pod numerami: 22 505 52 13, 22 505 53 72,
kontakt drogą elektroniczną na adres: interwencje@pfron.org.pl
- **Zadania ustawowe i programy PFRON realizowane na rzecz indywidualnych osób niepełnosprawnych**
Kontakt telefoniczny pod numerami: 22 505 56 70, 22 505 52 76,
22 505 52 49, 22 505 56 89,
Kontakt drogą elektroniczną na adres: coi@pfron.org.pl
- **Kontakt ogólny w sprawie programów systemowych współfinansowanych ze środków UE:** zapytania składamy drogą elektroniczną na adres: efs@pfron.org.pl
- **Kontakt w sprawie projektu: „Wsparcie osób z rzadko występującymi niepełnosprawnościami i niektórymi niepełnosprawnościami sprzężonymi w wieku 45+ na rynku pracy”:** 22 505 52 20;
- **Kontakt w sprawie projektu: „Wsparcie środowiska osób niepełnosprawnych terenów wiejskich i małomiasteczkowych”:** 22 505 57 01.

Małopolski Oddział PFRON

31-406 Kraków, ul. 29 Listopada 130
tel. 12 312 14 00, fax 12 415 86 85,
e-mail: krakow@pfron.org.pl

Rzecznik Praw Pacjenta

01-171 Warszawa, ul. Młynarska 46
Ogólnopolska bezpłatna infolinia: 800 190 590
(z tel. stacjonarnych i komórkowych),
czynna poniedziałek – piątek w godz. 9.00-21.00
tel. 22 532 82 50, fax 22 532 82 30
e-mail: sekretariat@bpp.gov.pl
strona: www.bpp.gov.pl

Narodowy Fundusz Zdrowia

02-390 Warszawa, ul. Grójecka 186
tel. 22 572 60 00, fax 22 572 63 33
Infolinia: tel. 22 572 60 42, 800 392 976,
e-mail: infolinia@nfz.gov.pl
strona: www.nfz.gov.pl

**Małopolski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia
adres do korespondencji (kancelaria MOW NFZ):**

31-056 Kraków, ul. Józefa 21

e-mail: nfz@nfz-krakow.pl

strona: www.nfz-krakow.pl

godziny pracy: wszystkie wydziały – poniedziałek – piątek w godz. 8.00-16.00
Sprawy, które można załatwić za pośrednictwem poczty:

- przesłanie wniosku o wydanie karty EKUZ i uzyskanie karty,
- złożenie skargi do Działu Skarg i Wniosków,
- otrzymanie potwierdzenia skierowania na leczenie sanatoryjne,
- przekazanie dokumentów związanych ze zwrotem kosztów leczenia w UE,
- otrzymanie decyzji potwierdzającej prawo do świadczeń i objęcie ubezpieczeniem zdrowotnym,
- drogą mailową można uzyskać odpowiedzi na pytania oraz można zgłaszać uwagi i sugestie.

Obsługa Ubezpieczonych: 31-135 Kraków, ul. Batorego 24

Punkt Obsługi Ubezpieczonego, Wydział Współpracy Międzynarodowej,
godziny pracy: poniedziałek 8.00-17.00, wtorek, środa, czwartek 8.00-16.00,
piątek 8.00-15.00.

Przy ul. Batorego 24 w Krakowie mieszczą się:

- Dział Obsługi Świadczeniobiorców,
- Dział Skarg i Wniosków,
- Punkt Obsługi Ubezpieczonego,
- Wydział Współpracy Międzynarodowej,
- Dziennik Podawczy,
- Dział Lecznictwa Uzdrawiskowego.

Na miejscu można uzyskać pomoc w następujących tematach:

- informacja na temat systemu ochrony zdrowia, zasad korzystania ze świadczeń w ramach ubezpieczenia, funkcjonowania NFZ,
- złożenie skargi związane z nieprzestrzeganiem praw pacjenta,
- sprawdzenie statusu ubezpieczenia w systemie eWUŚ,
- uzyskanie loginu i hasła dostępu do systemu ZIP,
- złożenie wniosku i odbiór Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego (EKUZ),
- złożenie skierowania na leczenie sanatoryjne.

Osobiście wszelkie dokumenty i pisma można składać na Dzienniku Podawczym przy ul. Batorego 24, a także w Kancelarii Ogólnej, przy ul. Józefa 21 w Krakowie.

WYBRANE KONTAKTY:

- **informacja telefoniczna: 12 194 88; 12 298 83 86; 12 298 84 04** – czynna w godz.: poniedziałek 8.00-17.00, wtorek, środa, czwartek 8.00-16.00, piątek 8.00-15.00,
- **bezpłatna infolinia: 800 007 797** - możliwość uzyskania informacji o liczbie oczekujących na udzielenie świadczenia opieki zdrowotnej i średnim czasie oczekiwania,
- **całodobowa automatyczna infolinia: 12 298 84 49** (bez opcji połączenia z konsultantem) – możliwość odsłuchania informacji na temat organizacji systemu ochrony zdrowia i zasad korzystania ze świadczeń dostępnych w ramach ubezpieczenia,
- **informacja o leczeniu uzdrowiskowym: 12 298 83 61; 12 298 83 46,** e-mail: uzdrowiska@nfz-krakow.pl
- **Dział Skarg i Wniosków: 12 298 83 03;** e-mail: dsiw@nfz-krakow.pl
- **dobrowolne ubezpieczenie zdrowotne: 12 298 83 12,**
- **informacja o kartach EKUZ: 12 298 83 39;** fax 12 298 83 36; e-mail: wf06@nfz.gov.pl (Europejska Karta Ubezpieczenia Zdrowotnego upoważnia do korzystania w nagłych przypadkach z pomocy medycznej w krajach Unii Europejskiej)
- **informacja w sprawie zwrotu kosztów leczenia w krajach UE/EFTA: 12 298 83 75,**
- **informacje dla lekarzy w sprawie recept: 12 29 88 477,**
- **Wyroby Medyczne:**
Organizacja zaopatrzenia w refundowane wyroby medyczne:
12 298 83 64, 12 298 83 65, 12 298 83 67, 12 298 83 68, 12 298 83 74,
Rozliczanie zaopatrzenia w refundowane wyroby medyczne:
12 298 83 42, 12 298 83 47, 12 298 83 49, 12 298 83 69, 12 298 83 91,
- **informacje o programach profilaktycznych: 12 298 82 19,**
- **informacje dotyczące systemu EWUŚ: 12 298 83 95, 12 298 83 86, 12 194 88,** e-mail: ewus@nfz-krakow.pl
- **informacje dla świadczeniodawców dotyczące systemu EWUŚ: 12 260 00 66,**
- **Punkty Ewidencyjne MOW NFZ** (potwierdzanie wniosków na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze) na terenie Krakowa:

Przyjmowanie stron odbywa się po upływie 15 minut od otwarcia do 15 minut przed zamknięciem						
Nazwa	Nr	Miasto	Adres	Telefon	Godziny otwarcia	
Dział Zaopatrzenia w Wyroby Medyczne MOW NFZ		31-135 Kraków	ul. Batorego 24, Patio		pn. wt.-czw. pt.	08.00- 17.00 08.00- 16.00 08.00- 15.00
Punkt Ewidencyjny MOW NFZ	EW 14	31-121 Kraków – -Śródmieście	SP Zakład Opieki Zdrowotnej al. Pokoju 4, I piętro, pok. nr 50A	12 412 75 37	pn.-pt.	08.00- 16.00
Punkt Ewidencyjny MOW NFZ	EW 16	31-910 Kraków – Nowa Huta	os. Na Skarpie 27, parter pok. nr 110	12 686 60 60	pn.-pt.	08.00- 16.00
Punkt Ewidencyjny MOW NFZ	EW 18	31-261 Kraków – Krowodrza	SP Zakład Opieki Zdrowotnej ul. Rusznikarska 17, IV piętro pok. nr 418	12 623 70 85	pn.-pt.	08.00- 16.00
Punkt Ewidencyjny MOW NFZ	EW 22	30-835 Kraków – Podgórze	NZOZ Centrum Medyczne ul. Teligi 8, II piętro, pok. nr 208	12 657 90 85	pn.-pt.	08.00- 16.00

Studencka Poradnia Prawna UJ

30-101 Kraków, al. Z. Krasińskiego 18/3

tel./fax 12 430 19 97, tel. 506 006 672

e-mail: poradnia.prawna@uj.edu.pl

strona: www.law.uj.edu.pl/poradnia/site/main.php

Studencka Poradnia Prawna Uniwersytetu Jagiellońskiego działa od roku 1997. Inicjatorami jej powstania przy Wydziale Prawa i Administracji UJ byli prof. dr hab. Maria Szewczyk, prof. dr hab. Fryderyk Zoll oraz dr Halina Nieć. Działalność Poradni polega głównie (choć nie wyłącznie) na udzielaniu pomocy prawnej osobom najuboższym, których nie stać na ponoszenie kosztów związanych ze świadczeniem takiej pomocy przez osoby profesjonalne (adwokatów, radców prawnych).

Studencka Poradnia Prawna od dnia 5 października 2015 r. rozpoczyna pracę w stałych godzinach otwarcia Sekretariatu Poradni: poniedziałek, środa, piątek – 9.00-14.00; wtorek, czwartek – 13.00-17.00.

Sekcja Prawa Karnego przyjmuje sprawy od poniedziałku do czwartku w wyżej wskazanych godzinach od dnia 5 października 2015 r.

Sekcja Prawa Cywilnego rozpoczyna nabór spraw od 2 listopada 2015 r.

Studencka Poradnia Prawna **nie udziela porad prawnych drogą telefoniczną.**

Państwowa Inspekcja Pracy

Okręgowy Inspektorat Pracy w Krakowie

31-011 Kraków, pl. Szczepański 5

tel. 12 424 04 50, fax 12 421 50 11

e-mail: kancelaria@krakow.pip.gov.pl

Państwowa Inspekcja Pracy udziela nieodpłatnie porad w zakresie prawa pracy:

- osobiście: 31-011 Kraków, pl. Szczepański 5, pokój 302, III piętro,
- faxem: 12 421 50 11,
- INFOLINIA (koszty naliczane są od momentu połączenia z infolinią tj. również za czas oczekiwania):

- dla połączeń stacjonarnych: 801-002-055 (koszt 36 gr. brutto/min.),

- dla połączeń komórkowych: 12 378-80-60 (koszt wg stawki operatora).

Czynne: poniedziałek w godz. 10.00-18.00;

od wtorku do piątku w godz. 10.00-15.00.

Państwowa Inspekcja Pracy nie odpowiada na anonimy. Korespondencja powinna zawierać co najmniej wskazanie:

1) osoby, od której pochodzi,

2) adresu tej osoby,

3) przedmiotu sprawy, której dotyczy.

(art. 63 §2 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego).

Centrum Informacji Kulturalnej Osób Niepełnosprawnych Galeria „Stańczyk”

30-079 Kraków, ul. Królewska 94

tel./fax 12 636 85 84

e-mail: galeriastanczyk@vp.pl

strona: www.idn.org.pl/fson/cikon

Krakowskie Zakłady Sprzętu Ortopedycznego Sp. z o.o.

30-002 Kraków, ul. Prądnicka 10

centrala: tel. 12 633 20 55, fax 12 395 72 22

e-mail: biuro@kzso.com.pl

strona: www.kzso.com.pl

czynne: poniedziałek – piątek w godz. 07.00-17.00

Sklep medyczny czynny: poniedziałek – piątek w godz. 08.00-18.00,
sobota w godz. 10.00-14.00

Stowarzyszenie „Lekarze Nadziei” – Apteka Darów Leków

31-875 Kraków, os. Dywizjonu 303, paw.1

tel. 12 647 28 08

Czynne: poniedziałek, środa, piątek w godz. 14.00-18.00

Polska Organizacja Pracodawców Osób Niepełnosprawnych

(akty prawne, informacje, ustawy, wszystko dla pracodawców osób niepełnosprawnych)

00-031 Warszawa, ul. Szpitalna 6/23-24

tel. 22 620 32 02, fax 22 620 32 02 wew. 120

e-mail: biuro@popon.pl

strona: www.popon.pl

9.2. WYPOŻYCZALNIE SPRZĘTU ORTOPEDYCZNEGO I POMOCNICZEGO

Fundacja na Rzecz Chorych na SM im. bł. Anieli Salawy

31-133 Kraków, ul. Dunajewskiego 5

tel. 12 430 07 58, 12 422 28 11

e-mail: biuro@fundacja-sm.org

strona: www.fundacja-sm.org

Dni i godziny otwarcia: poniedziałek, środa, piątek 9.00- 13.00

- Nowy punkt wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego

31-056 Kraków, ul. Józefa 5

tel. 12 421 57 85

Czynna: poniedziałek – piątek w godz. 10.00-18.00, sobota 10.00-14.00

Fundacja Pomoc Krakowskiemu Hospicjum

Wypożyczalnia sprzętu medycznego

31-927 Kraków, os. Centrum B bl.6

tel. 12 644 65 50,

e-mail: fundacja@fundacjapkh.krakow.pl

strona: www.fundacja.krakow.pl

Czynna: poniedziałek, piątek w godz. 8.00-14.00;

wtorek, środa, czwartek w godz. 08.00-18.00.

Dla mieszkańców Krakowa i okolic istnieje możliwość rezerwacji sprzętu przez internet.

Stowarzyszenie Filantropów im. Brora Hanssona w Krakowie

30-513 Kraków, ul. Smolki 9

tel. 507 274 615 (z wyjątkiem dni świątecznych)

Czynne: czwartek w godz. 16.00 – 18.00

Towarzystwo Solidarnej Pomocy

30-969 Kraków, ul. Ujastek 3

tel. 12 644 09 68

e-mail: tsp_kr@onet.pl

Czynne: poniedziałek – piątek w godz. 9.00-14.30

Bezpłatna wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego Centrum Aktywizacji Społecznej i Zawodowej KLIKA

31-207 Kraków, ul. Siemaszki 31

tel. 12 416 53 05

e-mail: wypozyczalnia@centrumklika.pl

Czynne: poniedziałek – piątek w godz. 9.00-16.00

Wypożyczalnia Sprzętu Medycznego Dar Serca J.D.G. Caritas Archidiecezji Krakowskiej

30-334 Kraków, ul. Komandosów 18 (w podziemiach kościoła pw. Matki Bożej Fatimskiej)

tel. 537 965 651 (tylko w godzinach otwarcia wypożyczalni)

e-mail: wypozyczalnia.krakow@caritas.pl

strona: www.krakowcaritas.pl/placowki.php

Czynne: poniedziałek – 08.00-12.00, wtorek, środa – 14.00-17.00, czwartek – 08.00-12.00, piątek nieczynne

9.3. PEŁNOMOCNICY REKTORÓW DS. OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Uniwersytet Jagielloński

mgr Ireneusz Białek – Pełnomocnik Rektora UJ ds. Osób Niepełnosprawnych

31-108 Kraków, ul. Retoryka 1/210

tel. 12 424 29 50

e-mail: bialek@adm.uj.edu.pl

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

dr hab. Janina Filek – Pełnomocnik Rektora ds. Osób Niepełnosprawnych

31-510 Kraków, ul. Rakowicka 27

tel. 12 293 53 72

e-mail: sprawin@uek.krakow.pl

Akademia Górniczo Hutnicza

Prof. Barbara Gąciarz – Pełnomocnik Rektora ds. Osób Niepełnosprawnych

Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych

tel. 12 622 26 04

30-059 Kraków, ul. Reymonta 17/10

e-mail: on@agh.edu.pl ; bgoncia@poczta.onet.pl

Uniwersytet Pedagogiczny

dr Małgorzata Trojańska – Pełnomocnik ds. Osób Niepełnosprawnych

30-150 Kraków, ul. Armii Krajowej 9/127

tel. 12 662 66 70

e-mail: bon@up.krakow.pl

Uniwersytet Rolniczy

dr hab. inż. Joanna Puła – Pełnomocnik Rektora ds. Studentów Niepełnosprawnych

31-120 Kraków, al. Mickiewicza 21

tel. 12 662 43 68

e-mail: rrpula@cyf-kr.edu.pl

Politechnika Krakowska

mgr inż. Jan Ortyl – Pełnomocnik ds. Osób Niepełnosprawnych

31-864 Kraków, al. Jana Pawła II 37, Wydział Mechaniczny

tel. 12 628 20 00, 693 710 995, 506 285 397

e-mail: ortylj@interia.pl

Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

mgr Katarzyna Wójcik-Pyrć – Pełnomocnik Rektora ds. Osób Niepełnosprawnych

30-705 Kraków, ul. Gustawa Herlinga Grudzińskiego 1

tel./fax 12 252 45 12 (w godzinach dyżurów)

e-mail: pełnomocnik@afm.edu.pl

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie
mgr Katarzyna Kutek-Sladek – Pełnomocnik Rektora ds. Osób
Niepełnosprawnych

31-004 Kraków, ul. Franciszkańska 1, pok. 222D, II piętro

tel. 12 433 99 45

e-mail: bon@upjp2.edu.pl ; katarzyna.kutek_sladek@upjp2.edu.pl

9.4. BIURA DS. OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH KRAKOWSKICH UCZELNI

Dział ds. Osób Niepełnosprawnych Uniwersytetu Jagiellońskiego

31-120 Kraków, al. Mickiewicza 9a/410

tel. 12 663 43 50 (sekretariat), fax 12 663 43 42

e-mail: don@uj.edu.pl

strona: www.don.uj.edu.pl

Godziny otwarcia: poniedziałek – piątek w godz. 9.00-17.00

**Dyżury dla studentów: poniedziałek, wtorek i czwartek w godz. 11.00-16.00,
piątek w godz. 11.00-14.00**

Biurow ds. Osób Niepełnosprawnych Uniwersytetu Pedagogicznego

30-150 Kraków, ul. Armii Krajowej 9/127 (Dom Studencki „Krakowiak”)

tel. 12 662 66 70

e-mail: bon@up.krakow.pl

strona: www.up.krakow.pl/bon

Godziny otwarcia: **poniedziałek – piątek w godz. 09.00-16.00,
przyjmowanie petentów w godz. 11.00-14.00**

Biurow ds. Osób Niepełnosprawnych Uniwersytetu Ekonomicznego

31-510 Kraków, ul. Rakowicka 27, pawilon D, pokój nr 20

tel. 12 293 51 20

e-mail: bon@uek.krakow.pl

strona: www.bon.uek.krakow.pl

Godziny otwarcia: poniedziałek, wtorek, czwartek w godz. 10.00-14.00, piątek w godz. 10.00-12.00 oraz 14.00-16.00, sobota: 9.00-13.00 (w wybrane soboty – informacje na dany miesiąc na stronie w Aktualnościach i na drzwiach biura)

Biurow ds. Osób Niepełnosprawnych Politechniki Krakowskiej

Zrzeszenie Studentów Niepełnosprawnych Politechniki Krakowskiej

31-866 Kraków, ul. Skarżyńskiego 3, Dom Studencki nr 4 „Balon”, pok. 601

tel. 12 628 37 22

e-mail: zsn@zsn.pk.edu.pl ; bonpk@interia.pl
strona: www.zsn.pk.edu.pl
Dyżury: piątek w godz. 9.00-12.00

**Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych Akademii Górniczo-Hutniczej
Zrzeszenie Studentów Niepełnosprawnych AGH**

30-059 Kraków, ul. Reymonta 17/10
tel./fax 12 622 26 04, tel. wew. AGH 46 30
e-mail: bon@agh.edu.pl ; zsn@agh.edu.pl
strona: www.zsn.agh.edu.pl
Godziny otwarcia: poniedziałek – piątek w godz. 07.30-15.30

**Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II
Zrzeszenie Studentów Niepełnosprawnych UPJP 2**

31-004 Kraków, ul. Franciszkańska 1, pok. 222D, II piętro
tel. 12 433 99 45
e-mail: bon@upjp2.edu.pl
strona: www.bon.upjp2.edu.pl
Godziny otwarcia: poniedziałek – piątek w godz. 09.00-16.00

**Biuro ds. Studentów Niepełnosprawnych Krakowskiej Akademii
im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego**

30-705 Kraków, ul. Gustawa Herlinga Grudzińskiego 1, bud. C, pok. 053
tel./fax 12 252 45 12
e-mail: bon@afm.edu.pl
strona: www.ka.edu.pl/dla-studentow/biuro-ds-osob-niepelnosprawnych
Godziny otwarcia: poniedziałek, wtorek, piątek w godz. 08.00-12.00, środa,
czwartek w godz. 12.00-16.00

9.5. DOSTĘPNOŚĆ BUDYNKÓW URZĘDU MIASTA KRAKOWA DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

- **Budynek Magistratu, plac Wszystkich Świętych 3-4** – platforma przyschodowa w klatce „F”, WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym, możliwość zejścia urzędnika do osoby niepełnosprawnej.
- **Wydział Kultury i Dziedzictwa Narodowego, plac Wszystkich Świętych 11** – architektonicznie budynek trudny, wiele ciągów schodowych
- **Wydział Geodezji, ul. Grunwaldzka 8** – podjazd i WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym.

- **Wydział Skarbu Miasta, ul. Kasprowicza 29** – dostępny schodółaz, WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym, możliwość zejścia urzędnika do osoby niepełnosprawnej.
- **Wydział Spraw Społecznych, Wydział Edukacji, ul. Stachowicza 18** – podjazd dla niepełnosprawnych od dziedzińca wewnętrznego, winda i WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym.
- **Wydział Architektury i Urbanistyki, Rynek Podgórski 1-2** – podjazd, wideofon, szeroka winda, WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych na parterze, obsługa w języku migowym.
- **Wydziały Ewidencji Pojazdów i Kierowców, Spraw Administracyjnych, Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego, ul. Wielicka 28A** – podjazd, winda, dostępne WC.
- **Wydział Kształtowania Środowiska, Ewidencji Pojazdów Kierowców, Spraw Administracyjnych, Gospodarki Komunalnej, Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego, os. Zgody 2** – podjazd, winda i WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym.
- **Wydział Mieszkalnictwa, ul. Wielopole 17a** – dostępny schodółaz, obsługa w języku migowym, możliwość zejścia urzędnika do osoby niepełnosprawnej.
- **Wydział Spraw Administracyjnych, Ewidencji Pojazdów i Kierowców, Podatków, Sportu, Windykacji, al. Powstania Warszawskiego 10** – dwa podjazdy, winda, WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym.
- **Urząd Stanu Cywilnego, ul. Lubelska 27** – dostępny schodółaz, WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym, możliwość zejścia urzędnika do osoby niepełnosprawnej.
- **MOPS , ul. Józefińska 14** – podjazd, winda, WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych.
- **MOWIS, os. Centrum C10** – platforma przychodowa dla niepełnosprawnych, podjazd od strony portierni.
- **Biuro Planowania Przestrzennego, ul. Sarego 4** – schodółaz, WC przystosowane, możliwość zejścia urzędnika do osoby niepełnosprawnej.

9.6. PRZYDATNE STRONY WWW

- **„Bez barier”** – Serwis poświęcony osobom niepełnosprawnym w Miejskiej Platformie Internetowej Magiczny Kraków: www.krakow.pl/bezbarier
- **„NGO – organizacje pozarządowe”** portal dla organizacji pozarządowych w Miejskiej Platformie Internetowej Magiczny Kraków: www.ngo.krakow.pl

- **Portal Edukacyjny Miasta Krakowa:** www.portaledukacyjny.krakow.pl
- **Portal Stowarzyszenia Przyjaciół Integracji** – głównym założeniem portalu jest udzielanie aktualnych informacji o wydarzeniach związanych z osobami niepełnosprawnymi, aktualnymi przepisami: www.integracja.org ; www.niepełnosprawni.pl
- **Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej** – zawiera informacje dotyczące polityki państwa w zakresie pomocy społecznej oraz działań na rzecz osób niepełnosprawnych: www.mpips.gov.pl
- **Serwis w portalu organizacji pozarządowych prowadzony przez Stowarzyszenie Klon/Jawor:** www.klon.org.pl
- **Ogólnopolska Baza Zakładów Pracy Chronionej:** www.zpchr.pl
- **Internet dla niepełnosprawnych** – w portalu znajduje się wiele ciekawych informacji przydatnych dla osób niepełnosprawnych. Znajdują się tutaj również wirtualne serwery lokalne: www.idn.org.pl

9.7. WYKAZ OGÓLNODOSTĘPNYCH TOALET MIEJSKICH DOSTOSOWANYCH DO POTRZEB OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ:

Toalety dla osób niepełnosprawnych:

- plac Szczepański,
- ul. Straszewskiego,
- ul. Smocza,
- ul. Powiśle,
- ul. Prądnicka,
- plac Bohaterów Getta,
- aleja Róż,
- park Jordana – 2 sztuki,
- ul. Warszawska w przejściu podziemnym,
- Rynek Główny Sukiennice,
- ul. Konopnickiej w przejściu podziemnym,
- aleja 3-go Maja.

Szalety wolnostojące o podwyższonym standardzie przy ulicach:

- ul. Sielska – 2 sztuki,
- ul. Na Błonie,
- ul. Żywiecka (boczna),
- rondo Kocmyrzowskie,
- ul. Powstańców,
- ul. Daszyńskiego / Metalowców.